

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Jan Málek

Právní úprava činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Roman Vybíral, Ph.D.

Katedra finančního práva a finanční vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 31. 3. 2016

Čestné prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Praze dne 31. 3. 2016

Jan Málek

Obsah

Úvod.....	1
1. Pojišťovnictví	4
1.1 Pojem pojišťovnictví	4
1.2 Historie pojišťovnictví	5
1.3 Platná právní úprava pojišťovnictví v ČR.....	8
1.4 Distribuční síť v pojišťovnictví.....	9
2. Pojišťovací zprostředkovatelé	11
2.1 Význam a charakter činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů	11
2.2 Historie právní úpravy činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů na území ČR	13
2.2.1 Činnost před rokem 1989.....	13
2.2.2 Činnost po roce 1989	15
2.3 Platná právní úprava činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů	17
2.3.1 Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí	18
2.3.2 Kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů	21
2.3.2.1 Vázaný pojišťovací zprostředkovatel	22
2.3.2.2 Podřízený pojišťovací zprostředkovatel	23
2.3.2.3 Výhradní pojišťovací agent	25
2.3.2.4 Pojišťovací agent	26
2.3.2.5 Pojišťovací makléř.....	27
2.3.2.6 Pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika	28
2.3.3 Podmínky a povinnosti pro výkon zprostředkovatelské činnosti	29
2.3.3.1 Odborná způsobilost.....	30
2.3.3.2 Důvěryhodnost	32
2.3.3.3 Odpovědný zástupce právnické osoby	34
2.3.3.4 Registr a zápis v něm.....	35
2.3.3.5 Povinnosti pojišťovacích zprostředkovatelů podle § 21 ZoPZ	37
2.4 Dohled nad výkonem zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví	39
2.4.1 Pořádková pokuta	41
2.4.2 Nápravná opatření.....	41

2.4.3	Správní delikty.....	43
2.5	Profesní organizace pojišťovacích zprostředkovatelů.....	44
2.5.1	Asociace českých pojišťovacích makléřů.....	45
2.5.2	Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců ČR	46
2.5.3	Unie společností finančního zprostředkování a poradenství	47
2.5.4	BIPAR.....	48
2.5.5	The World Federation of Insurance Intermediaries (WFII).....	48
3.	Právní úprava na úrovni EU a navrhované změny v národní úpravě	49
3.1	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/97 o distribuci pojištění	52
3.1.1	Působnost IDD	54
3.1.2	Registrace zprostředkovatelů pojištění	55
3.1.3	Volný pohyb služeb a svoboda usazování	55
3.1.4	Profesní a organizační způsobilost	56
3.1.5	Informační požadavky	57
3.1.6	Sankce	58
3.1.7	Účinnost a stručné shrnutí.....	58
3.2	Navrhované změny v národní právní úpravě a jejich zhodnocení	59
4.	Pojišťovací zprostředkovatelé v praxi	65
4.1	Jednotlivé typy zprostředkovatelských smluv a jejich obsah	65
4.2	Odměňování pojišťovacích zprostředkovatelů.....	70
	Závěr	76
	Název práce, shrnutí, klíčová slova a jejich překlad do anglického jazyka.....	79
	Seznam použité literatury a zdrojů, seznam použitých zkratk	82

Úvod

Pojištění a pojišťovnictví vůbec jsou významnými součástmi finančního trhu. Jedná se o dynamicky se rozvíjející oblast a jejich význam značně vzrůstá ruku v ruce s vývojem společnosti. Tak tomu bylo ostatně odpradáвна, neboť první náznaky pojištění můžeme hledat u prvopočátků lidské civilizace. Zájemce o uzavření pojištění, který se chce pojistit proti nepříznivým následkům nahodilé události, má několik možností, jak platně uzavřít pojistnou smlouvu. Nejrozšířenějším a zároveň nejvýznamnějším způsobem je sjednání pojištění prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele. Jde o osobu, která se může účastnit všech fází pojistného vztahu mezi pojistníkem a pojistitelem, tedy od poradenství, přípravy a uzavření smlouvy, přijímání pojistného až po výplatu pojistného plnění nebo ukončení pojištění. Zároveň má pojišťovací zprostředkovatel zpravidla bližší a osobnější přístup k pojistníkovi, než má např. zaměstnanec pojišťovny. V jeho práci se střetává snaha o co nejvyšší počet uzavřených pojistek, neboť se jedná o samostatného podnikatele, s nutností vyhovět potřebám a zájmům klienta. Právě z důvodu ochrany klienta je nutná poměrně podrobná regulace činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů.

Důvodem, proč jsem si za téma své diplomové práce vybral právě právní úpravu činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů, je několik. Asi tím nejzásadnějším důvodem je skutečnost, že s touto problematikou se setkávám pravidelně ve svém profesním životě. Jako zaměstnanec advokátní kanceláře, která se specializuje na zastupování korporátních věřitelů, sice vnímám pojišťovací zprostředkovatele zejména z pohledu jejich provázanosti na pojišťovny a s tím související provizní problematiky, avšak tato činnost mě nutí k prohlubování celkových znalostí právních předpisů v oblasti zprostředkování pojištění, bez nichž se ve svém profesním životě neobejdu. S tím souvisí i další důvod, kterým je můj vnitřní zájem o celou oblast pojištění.

Diplomovou práci jsem rozdělil do čtyř kapitol. V první kapitole se chci věnovat vymezení pojmu pojišťovnictví, jeho historii i platné právní úpravě. Domnívám se, že je vhodné nejprve pojednat o pojišťovnictví jako celku, jehož součástí je právě zprostředkování pojištění, včetně poukázání na vývoj tohoto odvětví v čase. Závěr první kapitoly pak věnuji jednotlivým distribučním sítím v pojišťovnictví. Ve druhé kapitole

je stěžejní část mé práce. Na úvod se zde budu věnovat charakteristice a významu pojišťovacích zprostředkovatelů jakožto nejvýznamnějšímu distribučnímu kanálu a náhledu do minulých právních úprav. Nejvíce prostoru věnuji popisu stále ještě platné právní úpravy, včetně vlastního náhledu na jednotlivé pasáže zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí, ve znění pozdějších předpisů. Ve třetí kapitole věnuji dostatek prostoru také evropské úpravě, zejména pak aktuální Směrnici o distribuci pojištění IDD, na kterou navážu zhodnocením nedostatků současné národní právní úpravy a představením návrhů na její novelizaci. V poslední kapitole se poté zaměřím na činnost pojišťovacích zprostředkovatelů z praktického hlediska, zejména na typy jejich smluvních vztahů k pojišťovnám, jednotlivé způsoby odměňování jejich činnosti, a s tím související povinnosti, zejména vůči pojišťovnám.

Za cíl si v této práci kladu analýzu současného právního stavu v kontextu s historií, a současně představení nové úpravy na úrovni EU, která zásadním způsobem ovlivní právní úpravu na několik dalších let. Při popisu historie právní úpravy budu vycházet z odborné literatury, při zkoumání pozitivního práva a navrhovaných změn pak vycházím z platných právních předpisů v kombinaci s odbornou literaturou, příp. odbornými články. Mojí snahou je rovněž konfrontace národní právní úpravy s úpravou evropskou a vyhodnocení toho, jak je současná národní právní úprava dostatečná „*de lege lata*“ a v čem tkví její nedostatky, resp. jak by měla být upravena „*de lege ferenda*“. V práci se zaměřím toliko na zprostředkování pojištění, nikoli zajištění, stejně jako se v práci nezabývám likvidací pojistných událostí. Dále se v práci nezabývám pojištěním tzv. velkých rizik, vycházím tedy z maloobchodního (tzv. „*retailového*“) pojištění.

Při zpracování tématu budu vycházet především z teoretických metod výzkumu. K dosažení vytyčených cílů použiji kvantitativní výzkum, při hodnocení právní úpravy metodu kvalitativního výzkumu. V této práci se vždy budu snažit o popis daného tématu a jeho analýzu. V případě srovnání národní právní úpravy s úpravou EU použiji komparativní metodu. Při analýze právních předpisů budu vycházet z tradičních metod výkladu práva, zejména jazykového, systematického, teleologického, historického výkladu.

Vycházím z dostupných literárních pramenů, zejména z odborných publikací, ať už právního, nebo ekonomického původu, které porovnávám s právními předpisy. Rovněž jako zdroj poznání používám internet, a to zejména při získávání informací o evropské úpravě z odborných článků, neboť na toto téma není dostupná relevantní odborná literatura. V mé práci rovněž absentuje judikatura k tématu zprostředkování pojištění, neboť tato je zanedbatelná a v této práci nevyužitelná.

1. Pojišťovnictví

1.1 Pojem pojišťovnictví

Pojišťovnictví je pojem, se kterým se můžeme setkat v českém právním řádu, odborné literatuře, ale i v běžném životě. Přesto není tento pojem v našem právním řádu definován. Jedná se o samostatné odvětví ekonomiky, které slouží k eliminaci rizik, která ovlivňují každodenní činnost a chování lidí, a to z finančního hlediska. Jde o ucelený systém zahrnující pravidla pro provozování činností spadajících do tohoto odvětví, tedy stanovení podmínek provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti a vymezení dohledu nad činností subjektů v pojišťovnictví¹. Dle tohoto vnímání pojmu pojišťovnictví je jeho základním úkolem tvorba a rozdělování speciálně určených peněžních rezerv a fondů, které jsou v rámci předem stanovených pravidel užívány k uhrazení pojistných potřeb vznikajících z nahodilých událostí, které jsou kryty pojištěním (tedy pojistných událostí). Nahodilost je zde chápána jako základní pojmový znak, odlišující pojišťovnictví od ostatních ekonomických odvětví. Jelikož se jedná o ucelený systém, je z hlediska správného fungování takového systému zapotřebí institucionální zajištění. Do pojišťovnictví jsou zahrnuty všechny instituce, které jsou oprávněné provozovat pojišťovací a zajišťovací činnost v dané ekonomice v jakékoliv její formě. V intencích českého právního řádu se tak jedná o pojišťovací a zajišťovací instituce, splňující podmínky pro výkon pojišťovací a zajišťovací činnosti dle zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů.

S pojišťovnictvím souvisí i samotný pojem pojištění. Jde o pojem, který je víc než kterýkoli jiný používán lidmi téměř v každodenním životě. Pojištěním se rozumí činnost, při které dochází k vytváření peněžního pojišťovacího fondu, který má sloužit k případnému krytí škod, vzniklých v důsledku nahodilých událostí², tedy pojistných událostí. Můžeme tedy chápat pojištění jako ekonomickou formu finančního zabezpečení osob, ať už fyzických nebo právnických, pro případ nahodilých událostí.

¹ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010, 352 s. ISBN 978-80-87212-45-5. s. 11.

² SPIRIT, M.: *Pojistné právo*. Praha: Vysoká škola ekonomická. Fak. mezinárodních vztahů, 2000, 276 s. ISBN 80-245-0109-0. s. 11.

Nahodilost je v pojišťovnictví a pojištění stěžejním atributem. V § 3 písm. a) zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů, byla v našem právním řádu uvedena legální definice nahodilé skutečnosti, podle které se jí rozuměla skutečnost, která „je možná a u které není jisté, zda v době trvání soukromého pojištění vůbec nastane, nebo není známa doba jejího vzniku“³. V souvislosti s rekodifikací českého soukromého práva došlo s účinností od 1. 1. 2014 ve smyslu § 3080 bodu 28. občanského zákoníku⁴ ke zrušení zákona č. 37/2004 Sb. Občanský zákoník pak uvádí v § 2758 a násl. pojem nahodilá událost, avšak její definice už v zákoně absentuje. Lze však předpokládat, a to i s odkazem na důvodovou zprávu k občanskému zákoníku, která uvádí, že nová úprava se snaží navázat na předchozí mimořádně zdařilou úpravu pojistné smlouvy⁵, že pojem nahodilé události bude vykládán totožně jako u předchozí právní úpravy.

Pokud shrnu výše uvedené, dovoluji si doplnit názory a definice odborníků o vlastní poznatek. Dle mého názoru lze pojišťovnictví chápat ve dvojnásobném smyslu, a to v užším a širším. V užším smyslu vnímám pojišťovnictví jako výše uvedený systém, stanovující pravidla pro poskytování pojišťovací a zajišťovací činnosti, zejména z institucionálního hlediska, tedy systém upravující činnost pojišťoven a zajišťoven a dohled nad nimi. V širším smyslu chápeme pojišťovnictví jako jednak pojišťovnictví v užším smyslu, jednak ale také činnost dalších subjektů, které působí v oblasti soukromého pojištění, a to zejména pojišťovacích zprostředkovatelů a likvidátorů pojistných událostí. Do širšího hlediska řadím rovněž výkon dohledu nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů a likvidátorů.

1.2 Historie pojišťovnictví

Tak jako každý obor lidské činnosti, tak i pojišťovnictví má svou poměrně hlubokou historii a prošlo si určitým vývojem. V této kapitole se zaměřím spíše na shrnutí prvotních náznaků pojišťovací činnosti a na vyzdvihnutí určitých milníků v oblasti

³ Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁵ [Obcanskyzakonik.justice.cz](http://obcanskyzakonik.justice.cz) [online]. 2016 [cit. 2016-01-14]. Konsolidovaná důvodová zpráva. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

pojišťovnictví, a to jak v tuzemských, tak globálních podmínkách. Při studiu historie jsem vycházel zejména z prvního dílu celkem třídílné publikace o dějinách pojišťovnictví Miroslava Marvana⁶, a dále z publikace o pojišťovacím právu Marie Karfíkové a Vladimíra Příkryla⁷.

Prvotní náznaky lidských činností, které naznačovaly určité rysy pojištění, můžeme najít již ve starověkém Egyptě a Řecku. Podle některých autorů v Egyptě docházelo k tomu, že kameníci mezi sebou uzavírali dohody, na základě kterých byly z pravidelně vybíraných poplatků kryty výdaje na zajištění pohřbů, v Řecku zase údajně existoval jakýsi předchůdce sociálního pojištění, neboť šlo o plnění v případě válečného zmrzačení. Další příklady zárodků toho, čemu dnes říkáme pojištění, se vyskytovaly také v Babylonii či Indii. Jedná se však jen o domněnky, které nejsou zcela a průkazně doloženy.

Nejstarší doklady o pojištění, konkrétně o různých formách životního pojištění a rovněž o pojištění majetku, jsou dochovány z období starověkého Říma, kde vznikaly i spolky pro výplatu pojistného plnění, a to vždy na krytí konkrétního „pojistného rizika“, jak bychom řekli dnes. Nejčastějším rizikem i zde bylo vypravení pohřbů, popř. poskytnutí věna nevěstě. Je tedy zřejmé, že ve starověku docházelo k pojišťovací činnosti zejména v oblastech, které odpovídaly tehdejšímu vývoji společnosti a jejím zájmům, tedy zajištění pohřbů a poskytnutí plnění v souvislosti s válkou.

Ve středověku se zájem na pojištění ubíral ruku v ruce s rozvojem obchodu a řemesel, a to zejména v Evropě. Nejstarší dochovaná smlouva životního pojištění pochází z roku 1308 z Paříže. Dne 13. 4. 1379 pak byla v italské Pise uzavřena smlouva týkající se námořního pojištění. S námořním pojištěním je spjat i vznik samotného zprostředkování pojištění. Koncem 17. století byla v Londýně otevřena kavárna, kterou vlastnil jistý Edward Lloyd. Ten využil toho, že se v jeho kavárně scházeli kapitáni lodí, obchodníci a majitelé plavebních společností, a začal pro ně organizovat výměnu informací o přepravě. V kavárně tak působili makléři, kteří měli za úkol pojistit loď, náklad i posádku, a to za nejvýhodnějších podmínek. Kavárna se tak stala centrem

⁶ MARVAN, Miroslav. *Dějiny pojišťovnictví v Československu. 1 díl, Dějiny pojišťovnictví v Československu do roku 1918*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1989. 360 s., s. 21 an.

⁷ KARFÍKOVÁ, M., PŘÍKRYL, V. a kolektiv: *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010, 352 s. ISBN 978-80-87212-45-5. s 23-28.

námořního pojištění, kde docházelo k pojištění i po smrti Edwarda Lloyda, a později dostala výlučné právo k provozování námořního pojištění. Dodnes je pojišťovací společnost Lloyd's jednou z nejznámějších na světě.

Dále docházelo k pojištění požárů, s čímž souvisí vznik požárních pojišťoven, zejména v oblastech dnešního Německa a Anglie. První komerční pojišťovna byla založena v Anglii v roce 1699.

V českých zemích, spadajících do habsburské monarchie, kopíroval vývoj pojišťovnictví víceméně vývoj tohoto odvětví ve světě. Prvotní snahy o vznik pojišťoven a vymezení pojišťovacího práva spadají do období vlády Marie Terezie. Právní úprava pojišťovnictví pak byla předmětem patentu císaře Františka I. z roku 1819, podle kterého se pojištění povolovalo jen jako soukromé pojištění. V roce 1827 byla v Praze založena První česká vzájemná pojišťovna, v roce 1830 pak v Brně Moravsko-slezská vzájemná pojišťovna. Zákonem z roku 1852 pak byl zaveden státní dozor v pojišťovnictví, a to zejména tím, že k podnikání v pojišťovnictví bylo zapotřebí udělení koncese a byly regulovány sazby pojistného a pojistných podmínek.

Po vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918 byla nejprve, tak jako ve většině právních odvětví, recipována dosavadní právní úprava rakousko-uherská. V roce 1934 byly přijaty dva zákony týkající se pojišťovnictví. Nejprve zákon o pojistné smlouvě⁸, který doprovázelo přijetí zákona o zabezpečení nároků pojistníků a o státním dozoru na soukromé pojištění⁹.

Po roce 1945 došlo k znárodnění pojišťovnictví v rámci dekretu prezidenta republiky č. 103/1945 Sb.¹⁰ Pojišťovny tak nově mohly být zřizovány pouze jako národní podniky. V roce 1946 pak bylo vytvořeno pět národních pojišťoven soukromého pojištění. V roce 1948 pak bylo těchto pět pojišťoven sloučeno do jedné, která nesla název Československá pojišťovna, n.p.

Poté došlo v průběhu času k několika změnám, které vždy souvisely s přijetím nového zákona o pojišťovnictví. Změny se týkaly názvu, právní formy pojišťovny i

⁸ Zákon č. 145/1934 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ Zákon č. 147/1934 Sb., o zabezpečení nároků pojistníků v pojištění soukromém a o státním dozoru na soukromé pojišťovny, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ Dekret prezidenta republiky č. 103/1945 Sb., o znárodnění soukromých pojišťoven.

charakteru pojišťovnictví. Vznikem federace pak došlo k rozdělení na Českou státní pojišťovnu a Slovenskou státní pojišťovnu.

Po roce 1990 došlo k přijetí zákona České národní rady č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, na základě kterého došlo ke zrušení monopolu státní pojišťovny. Dále byla tímto zákonem upravena právní forma pojišťoven, jako dozorčí orgán bylo zavedeno Ministerstvo financí, byl zaveden koncesní systém a stanovena pravidla pro tvorbu a užití pojistných fondů. Dne 1. 4. 2000 pak nabyl účinnosti zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, který upravil ty oblasti, které předchozí úprava neřešila, a dále národní úpravu přibližoval právu Evropských společenství.

1.3 Platná právní úprava pojišťovnictví v ČR

Dne 1. ledna 2010 nabyl účinnosti zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, který nadále budu uvádět jen jako „zákon o pojišťovnictví“. Jak vyplývá z předchozí kapitoly, jde po roce 1990 již o třetí zákon upravující pojišťovnictví. *„Předmětem právní úpravy zákona o pojišťovnictví je úprava podmínek provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti a výkon dohledu v pojišťovnictví, v souladu s komunitární právní úpravou, která je v dané oblasti velmi široká a představuje zejména směrnice, s nimiž je naše právní úprava průběžně harmonizována.“*¹¹ Z hlediska evropského práva šlo zejména o transpozici směrnice o zajištění¹².

Hlavním úkolem zákona o pojišťovnictví tak bylo sladit tuzemskou právní úpravu s úpravou evropskou a vytvořit podmínky pro fungování pojišťoven a zajišťoven v rámci jednotného evropského trhu.

Zákon o pojišťovnictví je členěn do sedmi částí. Jako nejvýznamnější považuji zmínit části druhou a třetí tohoto zákona. V části druhé je upraveno provozování činnosti v pojišťovnictví, což zahrnuje stanovení podmínek pro její provozování, upravuje řídicí a kontrolní systémy pojišťovny, stanovení technických rezerv, dále upravuje povolení k pojišťovací činnosti a řízení k jeho udělení, a rovněž upravuje

¹¹ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010, 352 s. ISBN 978-80-87212-45-5. s 54.

¹² Směrnice EP a Rady 2005/68/ES ze dne 16.11.2005 o zajištění.

pravidla pro činnost pojišťoven z jiných členských států a ze třetích států. V části třetí je pak upraven dohled v pojišťovnictví, který podle ust. § 84 odst. 1 zákona o pojišťovnictví vykonává Česká národní banka.

1.4 Distribuční síť v pojišťovnictví

Podle ust. § 3 odst. 1 písm. f) zákona o pojišťovnictví se pojišťovací činností rozumí přebírání pojistných rizik na základě uzavřených pojistných smluv a plnění z nich, přičemž součástí pojišťovací činnosti je správa pojištění, likvidace pojistných událostí, poskytování asistenčních služeb apod.

K tomu, aby docházelo k uzavírání pojistných smluv, tedy ke vzniku závazkového vztahu mezi pojišťovnou jako pojistitelem a klientem pojišťovny jakožto pojistníkem¹³, je potřeba, aby pojišťovny dostaly své produkty právě ke klientům. K tomu slouží distribuční síť, nebo také distribuční kanály.

Podle Hrubošové¹⁴ lze distribuční síť rozdělit do tří skupin:

- zprostředkovatelé pojištění,
- kooperační partneři,
- alternativní distribuční kanály.

Kooperačními partnery jsou subjekty, které mají prodej pojistných produktů jako svojí vedlejší činnost, která může úzce souviset s jejich hlavní podnikatelskou činností. Mezi nejvýznamnější kooperační partnery se řadí banky, které nabízejí tzv. bankopojištění. Jde v podstatě o propojení produktu banky s produktem pojištění, kdy klient banky může fakultativně spolu s bankovním produktem uzavřít ještě pojištění či připojištění rizik, které úzce souvisí s hlavním bankovním produktem. Jde např. o pojištění proti zneužití kreditní karty apod. Dalšími významnými kooperačními partnery jsou zejména prodejci automobilů, umožňující sjednání pojištění odpovědnosti z provozu vozidel, dále cestovní kanceláře, leasingové společnosti apod. Většinou jde o smluvní partnery pojišťoven, kteří nabízejí produkty buď jedné, nebo i více pojišťoven.

¹³ § 2758 an. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ HRUBOŠOVÁ, M.: *Profese pojišťovací zprostředkovatel aneb Co by měl každý „pojišťovák“ vědět.* Praha: Linde, 2009, 119 s. ISBN 978-80-7201-775-1. s. 11-15.

Alternativní distribuční kanály patří mezi nové cesty, přes které lze dostat pojistné produkty přímo ke klientům. Patří mezi ně direct marketing, internet, telemarketing a další. Direct marketing, neboli přímá reklama, spočívá v přímém oslovení klienta, a to formou dopisu, mailu či telefonátu již stávajícímu klientovi s nabídkou nového produktu. Dle mého názoru nejvýznamnější z alternativních distribučních kanálů je internet. Uzavírání obchodů přes internet, a to v jakémkoli hospodářském odvětví, je současným celosvětovým trendem. V pojišťovnictví se jedná o významný distribuční kanál, neboť prostřednictvím internetu může klient srovnat v podstatě na jednom místě nabídky několika pojišťoven a následně sjednat pojistnou smlouvu pro určitý pojistný produkt dle vlastních potřeb. K uzavření pojištění pak dojde zaplacením prvního pojistného, bez nutnosti smlouvu fyzicky podepsat.¹⁵ Výhodu oproti ostatním distribučním kanálům spatřuji zejména ve značné míře pohodlí a skutečnosti, že při volbě pojistného produktu je klient oproštěn od tlaku prodejce pojištění. Nevýhodou může být nezkušenost klienta s určitým typem produktu a s tím související neodbornost.

Jako nejvýznamnější distribuční kanál v pojišťovnictví je pak vnímána síť pojišťovacích zprostředkovatelů. Ta se dále člení na vlastní distribuční síť pojišťovny, externí distribuční síť a tzv. multi-level-marketing síť. Všechny podsítě jsou složeny z pojišťovacích zprostředkovatelů, vlastní distribuční síť pojišťovny je pak tvořena ještě vlastními zaměstnanci pojišťovny.

K zajištění stability pojišťovny a růstu v rámci pojistného trhu se domnívám, že každá pojišťovna by měla obsáhnout a zajistit si prodej svých produktů v každém distribučním kanálu. Pojišťovna by tak dle mého názoru měla budovat svou distribuční síť, v rámci které bude působit v každém z distribučních kanálů uvedených výše, a to tak, aby mohla pružně reagovat na aktuální vývoj a trendy v uzavírání pojištění. Jen tak si pojišťovny mohou udržet konkurenceschopnost a rozšiřovat počet svých klientů.

¹⁵ § 2759 odst. 1 věta druhá zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

2. Pojišťovací zprostředkovatelé

2.1 Význam a charakter činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů

Jak jsem již uvedl v předchozí kapitole, pojišťovací zprostředkovatelé jsou nejdůležitějším distribučním kanálem v pojišťovnictví. Důvodem je zejména skutečnost, že ve vyspělých tržních ekonomikách je podíl pojistných smluv uzavřených pojišťovacími zprostředkovateli okolo 50 % z celkového počtu pojistných smluv na trhu.¹⁶ Jejich význam pak strmě stoupá s celkovým objemem předepsaného pojistného. Podle Hrubošové tvoří pojistné produkty sjednané pojišťovacími zprostředkovateli až 80 % předpisu pojistného.¹⁷ Důvodem bude zřejmě i fakt, že na území České republiky bylo ke dni 31. 1. 2016 registrováno těžko uvěřitelných 151 725 pojišťovacích zprostředkovatelů s domovským státem v ČR a dalších 5 812 zprostředkovatelů, jejichž domovský stát není ČR.¹⁸

Právní normou, upravující zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví, je zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoPZ“). V ust. § 3 písm. a) ZoPZ je zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví definována jako odborná činnost spočívající v

- předkládání návrhů na uzavření pojistných nebo zajišťovacích smluv,
- provádění přípravných prací směřujících k uzavírání takových smluv,
- uzavírání takových smluv jménem a na účet pojišťovny,
- pomoc při správě pojištění a vyřizování nároků plynoucích z pojištění.

Ohledně tohoto výčtu pak Semerák¹⁹ dodává, „že se nemusí jednat o všechny uvedené činnosti vcelku, ale že již některá z těchto činností, provozovaná samostatně,

¹⁶ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010, 352 s. ISBN 978-80-87212-45-5, s. 176.

¹⁷ HRUBOŠOVÁ, M.: *Profese pojišťovací zprostředkovatel aneb Co by měl každý „pojišťovák“ vědět*. Praha: Linde, 2009, 119 s. ISBN 978-80-7201-775-1, s. 16.

¹⁸ Výpis z registru subjektů vedeného ČNB, [online]. 2016 [cit. 2016-01-31]. Dostupné z WWW: <https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB24.SUBJECTS_COUNTS_2>.

¹⁹ SEMERÁK, Augustin; MESRŠMÍD, Jaroslav. K zákonu o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. *Pojistné rozpravy 14: pojistně teoretický bulletin*. 2004. Číslo 14, s. 33. ISSN 0862-6162.

může znamenat výkon zprostředkovatelské činnosti“. To tedy z hlediska obecné teorie práva znamená, že výčet činností v § 3 písm. a) ZoPZ je výčtem alternativním, nikoli kumulativním.

Pojišťovací zprostředkovatelé jsou tedy významným pojítkem mezi pojišťovnou a jejím potenciálním klientem. Jejich hlavní úkoly by měly být podle publikace *Příručka pro zprostředkovatele pojištění*²⁰ sjednávání pojištění a péče o klienta. Sjednáváním pojištění se rozumí vyhledávání a kontaktování klienta, nabídnutí produktu podle jeho potřeb a zprostředkování uzavření pojistné smlouvy mezi pojišťovnou a klientem. Péče o klienta pak následuje poté, co klient již uzavře smlouvu s pojišťovnou. Práce pojišťovacího zprostředkovatele tedy nekončí uzavřením smlouvy, nýbrž nadále působí jako spojka mezi klientem a pojišťovnou. Motivací pro zprostředkovatele je jednak provizní ohodnocení (o odměňování pojišťovacích zprostředkovatelů více v kapitole 3.2), hlavním motivem jeho činnosti by však měla být snaha o spokojeného klienta a zajištění toho, aby jeho další potřeba v oblasti pojištění či potřeba někoho z jeho blízkého okolí byla zprostředkována právě pečujícím pojišťovacím zprostředkovatelem.

Podle ust. § 3 písm. b) ZoPZ je pojišťovacím zprostředkovatelem právnická nebo fyzická osoba, která za úplatu provozuje zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví. Výkon činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů je tedy podnikatelskou činností, a to bez ohledu na skutečnost, že jde o činnost vykonávanou jménem a na účet třetí osoby.²¹ Definice podnikatele je uvedena v ust. § 420 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „občanský zákoník“), dle které je za podnikatele považován ten, kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo jiným obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku. Jak jsem uvedl výše, činnost pojišťovacího zprostředkovatele je činností vykonávanou jménem a na účet třetí osoby. Skutečnost, že

Dostupné z WWW:

<http://www.pojistnyobzor.cz/pojistnerozpravy/Archiv/Cisla/2004/Pojistne_Rozpravy_2004_14.pdf>. [online] 2016 [cit. 2016-01-31].

²⁰ ZUZAŇÁK, Aleš; ŠULCOVÁ, Jaroslava; HORA, Jan: *Příručka pro zprostředkovatele pojištění*, Praha: Linde, 2011., 2. vydání, 239 s. ISBN 978-80-7201-838-3. s. 46.

²¹ KARFÍKOVÁ, M., PŘÍKRYL, V. a kolektiv: *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010, 352 s. ISBN 978-80-87212-45-5. s 177.

pojišťovací zprostředkovatelé jsou samostatnými podnikateli, však vyplývá mj. z ust. § 1 písm. b) ZoPZ, dle kterého samotný ZoPZ výslovně uvádí, že upravuje podmínky podnikání pojišťovacích zprostředkovatelů. Negativní vymezení pak dává činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů ust. § 3 písm. a) zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, dle kterého se nejedná o živnost, a na zprostředkovatele pojištění tak nedopadá působnost živnostenského zákona. Pojišťovací zprostředkovatelé tak mají postavení podnikatele podle ust. § 421 odst. 2 občanského zákoníku, podle kterého se má za to, že podnikatelem je osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle jiného zákona.

2.2 Historie právní úpravy činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů na území ČR

2.2.1 Činnost před rokem 1989

Spolu se vznikem a fungováním prvních pojišťoven na našem území vznikla rovněž potřeba těchto institucí, aby své produkty dostaly do povědomí lidí a získaly nové klienty. Tak, jako dnes rozlišujeme různé distribuční sítě, tak v dobách prvních pojišťoven existovaly v podstatě dvě formy distribuce pojištění – vlastní distribuce pojišťoven a externí distribuce. V tomto období, konkrétněji šlo o první polovinu 19. století, fungovaly pojišťovny na principu vzájemnosti (jak jsem uvedl v kapitole 1.2 své práce, prvními pojišťovnami na našem území byly První česká vzájemná pojišťovna a Moravsko-slezská vzájemná pojišťovna). S tím souvisela i skutečnost, že konkurence v pojišťovnictví byla nepatrná a pojišťovny neměly potřebu mít rozvinutou obchodní síť. V těchto pojišťovnách tak neexistoval systém stálých obchodních zástupců nebo „cestujících“ obchodních zástupců. Pojišťovny spolupracovaly s úředníky berních úřadů, avšak spíše v oblasti administrace pojistného než v oblasti sjednávání pojištění.²² Postupem času, jak přibývalo pojišťoven a rostla mezi nimi konkurence, stejně tak v souvislosti s růstem počtu pojistníků, vznikla pojišťovnám potřeba vybudovat síť stálých a vlastních obchodních zástupců, v tehdejší terminologii jednatelů²³.

²² MARVAN, Miroslav. *Dějiny pojišťovnictví v Československu. 1 díl, Dějiny pojišťovnictví v Československu do roku 1918*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1989. 360 s., s. 66.

²³ Tamtéž s. 121.

Tito jednatelé působili zejména na základě obecného zmocnění podle občanského²⁴ nebo obchodního²⁵ zákoníku. Jelikož byla právní úprava nedostatečná a nepřehledná, bylo za účelem státní regulace vydáno nařízení ministerstva vnitra č. 31/1896 Sb. ř.z., tzv. pojišťovací regulativ. Jednalo se v podstatě o prováděcí předpis k zákonu z roku 1852. Tento regulativ mj. stanovil, že pokud pojišťovny používají k uzavírání svých obchodů zvláštní zřízence či jednatele, musí je vybavit zvláštní plnou mocí, ze které bude plynout jejich oprávnění, a na žádost zájemce o pojištění se touto plnou mocí musí prokázat. Ohledně právního postavení těchto jednatelů se v roce 1904 Správní soudní dvůr usnesl, že tito nejsou podnikateli.²⁶

Rozsáhlejší úprava pojišťovacích jednatelů byla součástí zákona č. 501/1917 Sb. ř.z., o pojistné smlouvě. V tomto zákoně byla pojišťovacím jednatelům vyhrazena celá samostatná kapitola. Byly zde rozlišeny kategorie jednatelů zprostředkovacích, kteří byli oprávněni pouze k zajištění zprostředkování jednání o pojištění, a jednatelů plnomocných, kteří byli oprávněni ke sjednání smlouvy, její správě i ukončení. Účinnost většiny ustanovení zákona však byla stanovena až na rok 1919, a vzhledem k událostem r. 1918, kdy došlo ke vzniku samostatného Československa, tato ustanovení fakticky nevešla v účinnost.²⁷ V praxi tak nadále působili jednatelé, kteří byli buď v zaměstnaneckém poměru k pojišťovně, anebo byli samostatnými jednateli.²⁸

Právně závazný se poté stal zákon č. 145/1934 Sb., o pojistné smlouvě, který v podstatě kopíroval výše zmíněný zákon z roku 1917. I zde došlo v samostatné Hlavě III. dílu prvního tohoto zákona ke kategorizaci pojišťovacích jednatelů na jednatele zprostředkující a jednatele plnomocné. Za zmínku dle mého názoru pak stojí ustanovení § 47 odst. 1 zákona, které chránilo pojistníka pro případ, kdy jednatel nepravými údaji o

²⁴ Zákon č. 946/1811 Sb. ř.z., všeobecný občanský zákoník.

²⁵ Zákon č. 1/1863Sb. ř.z., všeobecný obchodní zákoník.

²⁶ MARVAN, Miroslav. *Dějiny pojišťovnictví v Československu. 1 díl, Dějiny pojišťovnictví v Československu do roku 1918*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1989. 360 s., s. 214.

²⁷ SCHELLE, Karel; HRADEC, Milan. *Historie právní úpravy pojišťovnictví*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2006. 122 s., ISBN 80-86861-52-X. s. 55.

²⁸ MARVAN, Miroslav; CHALOUPECKÝ, Josef. *Dějiny pojišťovnictví v Československu. Díl 2, Dějiny pojišťovnictví v Československu (1918-1945)*. 1.vyd. Bratislava : Alfa Konti, 1993. 426 s. ISBN 80-88739-01-2. s.108.

podstatných okolnostech pojistné smlouvy svedl pojistníka k uzavření takové pojistné smlouvy. V takovém případě nevznikl pojistníkovi vůči pojistiteli závazek.

S nástupem socialismu a monopolizací pojišťovnictví opět opadla konkurence a soutěživost. Zprostředkování pojištění se tedy omezilo na zaměstnance pojišťovny a tzv. inspektory pro pojištění (dále jen „inspektor“), což byli vlastně dřívější jednatele pojišťoven. Tito inspektoři měli za úkol vytvořit si síť důvěrníků, s jejichž pomocí měli plnit stanovené objemy produkce. To se dařilo, avšak často převyšovala kvantita uzavřených smluv nad kvalitou, ať už v osobách důvěrníků nebo obsahu samotných smluv.²⁹

2.2.2 Činnost po roce 1989

Po roce 1989 a přechodu hospodářství z centrálně plánovaného na tržní došlo i v oblasti pojišťovnictví k potřebě úpravy této oblasti novou právní úpravou. První zákonem tohoto období byl zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví. Nutno však říci, že problematice zprostředkování pojištění byl věnován v podstatě jen § 8 tohoto zákona, podle kterého mohla zprostředkovatelskou činnost, směřující k uzavření pojistné smlouvy mezi pojišťovnou a třetí osobou, vykonávat fyzická nebo právnická osoba s bydlištěm nebo sídlem na území ČR pouze pro pojišťovnu, která měla povolení dozorcího orgánu. Pokud by se pojišťovací zprostředkovatelé drželi doslovného výkladu tohoto ustanovení, pak by to znamenalo, že jejich činnost by byla omezena pouze na zprostředkování pojistné smlouvy, zatímco činnosti jako správa smlouvy, ukončení pojištění apod. by byla právní úpravou opomenuta. Domnívám se, že toto opomenutí bylo pouze důsledkem snahy o co nejrychlejší právní úpravu, a smyslem právní úpravy bylo rovněž povolení k činnostem v zákoně výslovně neuvedených.

Poměrně nejasná je pro mě v této době otázka právního postavení pojišťovacích zprostředkovatelů. Hrbošová k tomu uvádí, že „*Kdo chtěl před rokem 1993 provozovat činnost „pojišťovacího zprostředkovatele“, byl povinen se hlásit u městského úřadu, kde mu bylo vydáno osvědčení o činnosti (v případě pojištění znělo osvědčení na sjednávání pojištění pro tuzemskou či zahraniční pojišťovnu). Po roce 1993, s nástupem nové daňové soustavy a změnách živnostenského zákona, se činnost „pojišťovacího*

²⁹ MARVAN, Miroslav; CHALOUPECKÝ, Josef. *Dějiny pojišťovnictví v Československu. Díl 3, Dějiny pojišťovnictví v Československu (1945-1992)*. 1.vyd. Praha : Česká pojišťovna, 1997., 445 s., s.196 an.

zprostředkovatele“ stala součástí zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání. Pro provozování činnosti sjednávání pojištění pak stačil zprostředkovateli pojištění živnostenský list (oprávnění) na obchodní činnost“³⁰. V rozporu s tím pak Škopová k právnímu postavení pojišťovacích zprostředkovatelů uvádí, že „Podle stanoviska Ministerstva obchodu a cestovního ruchu ČR je tato činnost podnikáním ve smyslu obchodního zákoníku a to na základě jiného než živnostenského oprávnění. Na tyto podnikatele se tedy nevztahuje živnostenský zákon. Obchodní zákoník obsahuje základní obecnou úpravu náležitostí těchto právních vztahů, a to jednak v § 642 a násl, které se týkají smlouvy o zprostředkování, a dále v § 652 a násl., které se týká smlouvy o obchodním zastoupení“³¹. S jistotou tak lze říci to, že v této době chyběla právní úprava, která by vymezila právní postavení pojišťovacích zprostředkovatelů. Já osobně se přikláním spíše k názoru, že na pojišťovací zprostředkovatele mělo být nahlíženo jako na podnikatele dle jiného než živnostenského oprávnění, a to zejména z důvodu, že toto pojetí bylo posléze převzato dalšími právními úpravami a trvá dodnes.

Dalším právním předpisem byl zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, který s účinností od 1. 4. 2000 nahradil předchozí zákon č. 185/1991 Sb. V tomto zákoně již byly reflektovány evropské právní předpisy, konkrétně Směrnice Rady 77/92/EHS a Doporučení Komise 92/48/EHS. V ust. § 2 písm. f) tohoto zákona byla definována zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví jako odborná činnost směřující k uzavírání pojistných nebo zajišťovacích smluv a činnost s tím související. Zde spatřuji mírný posun oproti předchozí úpravě v tom, že zprostředkovatelská činnost nebyla omezena jen na uzavírání smluv, ale byla zde zmíněna i „činnost s tím související“. Pod tímto pojmem chápu i činnosti jako správa smlouvy apod. V § 25 zákona č. 363/1999 Sb. je pak obsažen nejvýraznější posun oproti předchozí úpravě. Došlo zde ke kategorizaci pojišťovacích zprostředkovatelů na pojišťovací agenty a pojišťovací makléře. Rozdílem mezi těmito kategoriemi bylo, že „*pojišťovací agent vykonává svou zprostředkovatelskou činnost na základě smlouvy s pojišťovnou a pojišťovací či zajišťovací makléř na základě smlouvy se zájemcem o uzavření pojistné nebo zajistné*

³⁰ HRUBOŠOVÁ, M.,: *Profese pojišťovací zprostředkovatel aneb Co by měl každý „pojišťovák“ vědět.* Praha: Linde, 2009, 119 s. ISBN 978-80-7201-775-1. s. 16.

³¹ ŠKOPOVÁ, Věra. *Pojistné právo.* 1. přeprac. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1997. 180 s . ISBN 80-7079-488-7. s. 44.

smlouvy“³². Dále byly stanoveny podmínky výkonu jejich činnosti, z nichž asi nejvýznamnější byla registrace u ministerstva financí, avšak pouze pro pojišťovacího makléře. Na vymezení zprostředkovatelské činnosti jako činnosti odborné podle § 2 písm. f) zákona pak navazoval § 25 odst. 3 zákona, dle kterého byl pojišťovací agent i pojišťovací makléř povinen vykonávat zprostředkovatelskou činnost s odbornou péčí, přičemž pro případ způsobení škody touto činností byla stanovena povinnost být pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu minimálně na částku 5 mil. Kč. Ohledně odbornosti platilo, že „Odbornou péči lze vyložit ve smyslu povinnosti vykonávat svoji činnost tak, aby bylo správně a objektivně posouzeno pojistné nebezpečí a pojistné riziko, kterému je vystaven předmět pojištění, vhodnost nabízeného způsobu pojištění a pojišťovny, aby pojistná smlouva byla zpracována kvalifikovaně a v souladu s potřebami zájemce o uzavření pojistné smlouvy. O své činnosti musí vést odpovídající evidenci a na požádání kontrolního orgánu kdykoliv doložit správnost svého postupu“³³. Jak ale uvádí Příkryl, „Již v době schválení zákona o pojišťovnictví bylo zjevné, že tento stupeň regulace zprostředkovatelské činnosti je pouze přechodný a dočasný a že je nutné ji v mnoha směrech rozšířit a specifikovat. Tato úprava však nepostihovala komplexně celé spektrum okolností určujících zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví a nezaručovala v dostatečné míře to, aby zprostředkování pojištění bylo provozováno osobami na žádoucí odborné úrovni a aby byla současně dostatečně garantována pojistná ochrana spotřebitelů“³⁴.

2.3 Platná právní úprava činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů

V současnosti je základní právní úprava obsažena v již zmíněném ZoPZ. Tento zákon však není jediným předpisem, který se dotýká činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů. Prováděcím předpisem k ZoPZ je vyhláška Ministerstva financí č. 582/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích

³² HRADEC, Milan a Jana ZÁRYBNICKÁ. *Vybrané statě z pojišťovnictví*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2003, 115 s. ISBN 80-86754-09-x. s. 40.

³³ PŘIKRYL, Vladimír; ČECHOVÁ, Jana. *Zákon o pojišťovnictví s komentářem*. Vyd. 1. Praha: ORAC, 2001, 190 s. ISBN 80-86199-35-5. s. 66.

³⁴ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010, 352 s. ISBN 978-80-87212-45-5. s 175-6.

zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Prováděcí vyhláška“).

V zákoně o pojišťovnictví je v § 6 odst. 3 uvedeno, že pojišťovna nebo zajišťovna může na území ČR při zprostředkování pojištění nebo zajištění využívat pouze služeb pojišťovacího zprostředkovatele, který svoji činnost vykonává v souladu s podmínkami stanovenými v ZoPZ. Porušením této povinnosti se pojišťovna podle § 120 odst. 2 písm. d) zákona o pojišťovnictví dopustí správního deliktu. V otázce mlčenlivosti je v zákoně o pojišťovnictví pojišťovacími zprostředkovatelům uložena povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, týkajících se pojištění fyzických a právnických osob. Dále je v zákoně o pojišťovnictví stanoveno, že pojišťovací zprostředkovatel nesmí být statutárním orgánem nebo členem dozorčí rady tuzemské pojišťovny, případně jejím prokuristou a osobou s účastí na jejím řízení.

Ohledně smluvního zajištění spolupráce pojišťovacího zprostředkovatele s konkrétní pojišťovnou je pak významná obecná úprava obsažená v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku. Tomuto tématu se budu blížeji věnovat v kapitole 3 své práce.

2.3.1 Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí

Přijetím ZoPZ došlo v našem právním řádu prvně k úpravě zprostředkování pojištění a pojišťovacích zprostředkovatelů samostatným zákonem. Podle Semeráka *„Přípravné práce na zákoně započaly zhruba 3 roky před jeho přijetím. Vycházelo se z prvotního návrhu příslušné směrnice a z úprav existujících v některých členských státech EU i některých kandidátských zemích. V první fázi se jednalo zejména o to porozumět záměrům Evropské komise. Byly využity i konzultace s některými partnerskými asociacemi pojišťoven. Česká asociace pojišťoven pokládala za stěžejní přispět k tvorbě takové právní úpravy, která by vyhovovala požadavkům směrnice, ale zároveň respektovala specifika prodeje pojištění v České republice. O takové řešení bylo usilováno v celém legislativním procesu. Výsledkem je zákon, který by měl mimo jiné vyvolat zvýšení kvality v činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů i likvidátorů*

*pojistných událostí*³⁵. ZoPZ nabyl účinnosti dne 1. 1. 2005. Hlavním účelem zákona byla harmonizace tuzemské právní úpravy s právem Evropské unie. Prostřednictvím ZoPZ došlo k implementaci Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/92/ES o zprostředkování pojištění. Jedním ze základních principů Evropské unie je volný pohyb služeb. Směrnice o zprostředkování pojištění stanovuje podmínky, podle kterých je možné vykonávat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví na základě práva zřizovat pobočky (usazovat se) nebo svobody poskytovat dočasně služby na území jiného členského státu EU. K tomu dochází prostřednictvím tzv. jednotného evropského pasu (single passport). V praxi to znamená, že držitel jednotného evropského pasu může vykonávat činnost pojišťovacího zprostředkovatele ve všech členských státech na základě licence udělené v jednom členském státě. Pojišťovací zprostředkovatel tak nemusí žádat o povolení u příslušného úřadu v každé členské zemi, k výkonu činnosti postačí pouhé oznámení.³⁶

Důvodová zpráva k ZoPZ dále uváděla, že „*Nezbytnost této právní úpravy vychází také z potřeby zvýšené ochrany spotřebitele pojišťovacích služeb, především co se týká nezbytných morálních a kvalifikačních požadavků na provozovatele těchto s pojišťovací činností přímo souvisejících činností a požadavků na zabezpečení úhrady škod třetím osobám, tj. především zájemcům o pojištění a pojistníkům, neodborným postupem těchto zprostředkovatelů a likvidátorů. Právní úprava je významnou již s přihlédnutím k jejich podílu na pojistné trhu z hlediska uzavřených pojistných smluv*“³⁷. Jednotný evropský pas a s tím související úprava v ZoPZ tedy má nejen usnadnit volný pohyb služeb v rámci EU, ale zejména pak chránit spotřebitele.³⁸

³⁵ SEMERÁK, Augustin; MESRŠMÍD, Jaroslav. K zákonu o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. *Pojistné rozpravy 14: pojistně teoretický bulletin*. 2004. Číslo 14, s. 32. ISSN 0862-6162. Dostupné z WWW: <http://www.pojistnyobzor.cz/pojistnerozpravy/Archiv/Cisla/2004/Pojistne_Rozpravy_2004_14.pdf>. [online] 2016 [cit. 2016-01-31].

³⁶ HRUBOŠOVÁ, M.,: *Profese pojišťovací zprostředkovatel aneb Co by měl každý „pojišťovák“ vědět*. Praha: Linde, 2009, 119 s. ISBN 978-80-7201-775-1. s. 17.

³⁷ ŠKOPOVÁ, Věra. *Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, xi, 291 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-476-7. s. 33.

³⁸ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010, 352 s. ISBN 978-80-87212-45-5. s. 180.

Samotný ZoPZ je rozdělen do tří částí, přičemž úpravě pojišťovacích zprostředkovatelů je věnována část první, část druhá se týká změny živnostenského zákona a v třetí části je účinnost zákona. Ve vymezení věcné působnosti zákona je uvedeno, že ZoPZ upravuje podmínky podnikání pojišťovacích zprostředkovatelů, podmínky zahájení činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů na základě práva zřizovat pobočky nebo svobody dočasně poskytovat služby, registr pojišťovacích zprostředkovatelů a výkon dohledu nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů. V § 2 ZoPZ jsou naopak vymezeny činnosti, které jsou vyloučeny z působnosti zákona. Jedná se poradenskou činnost v pojišťovnictví, kterou se rozumí příležitostné poskytování informací o pojištění v rámci jiné profesní činnosti za předpokladu, že účelem takové činnosti není napomáhání k uzavření pojistné smlouvy. Další kategorií činností, na které se ZoPZ nevztahuje, je činnost osob zprostředkovávajících uzavírání pojistných smluv, avšak za kumulativního splnění následujících podmínek:

- uzavření smlouvy vyžaduje pouze znalosti o pojištění, které je na jejím základě poskytováno,
- nejedná se o životní pojištění ani pojištění odpovědnosti za újmu,
- zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví je pouze doplněk k podnikání zprostředkovatele pojištění,
- sjednávané pojištění je pouze doplňkovou službou k poskytované službě nebo dodávanému zboží,
- výše ročního pojistného nepřesahuje částku 500 eur a smlouva je uzavřena na dobu, která nepřesáhne 5 let.

Účelem § 2 ZoPZ je tedy zřejmě vyloučení činností, které ke svému výkonu nevyžadují tolik odborných znalostí. Současně s tím je zde menší požadavek na ochranu spotřebitele. Jde o vedlejší doplňková pojištění, jako např. připojištění zavazadel při koupi zájezdu, pojištění poštovní zásilky apod.

Dále je v ZoPZ v § 3 písm. a) vymezení pojmu zprostředkovatelská činnost a v § 3 písm. b) pojmu pojišťovací zprostředkovatel. Tyto pojmy jsem již blíže rozvedl v kapitole 2.1 své práce. ZoPZ na tomto místě dále definuje celou řadu pojmů, které se týkají činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů a jednotlivých částí ZoPZ. Z mého pohledu je vhodné se zde zmínit o pojmech souvisejících s právem Evropské unie, tj.

činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů na základě práva zřizovat pobočky (usazovat se) a svobody dočasně poskytovat služby. Provozováním zprostředkovatelské činnosti na základě práva zřizovat pobočky se rozumí každá trvalá přítomnost pojišťovacího zprostředkovatele z jednoho členského státu na území jiného členského státu, než ve kterém má pojišťovací zprostředkovatel bydliště nebo sídlo. Svoboda dočasně poskytovat služby je právo pojišťovacího zprostředkovatele s bydlištěm nebo sídlem v členském státě dočasně provozovat zprostředkovatelskou činnost na území jiného členského státu, a to v rozsahu uděleném příslušným úřadem jeho bydliště nebo sídla. Rozdíl je tedy zejména v tom, zda je činnost vykonávána dočasně nebo trvale.

2.3.2 Kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů

ZoPZ zavedl oproti předchozí úpravě výrazně rozšířený počet kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů. Namísto pojišťovacího agenta a pojišťovacího makléře ZoPZ v § 4 rozlišuje hned šest následujících kategorií:

- vázaný pojišťovací zprostředkovatel
- podřízený pojišťovací zprostředkovatel
- pojišťovací agent
- výhradní pojišťovací agent
- pojišťovací makléř
- pojišťovací zprostředkovatel, jehož domovským členským státem není ČR

Dříve než započnu s popisem jednotlivých kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů, považuji za důležité zmínit ust. § 4 odst. 2 ZoPZ. Dle tohoto ustanovení může pojišťovací zprostředkovatel provozovat činnost pouze v postavení, v jakém byl registrován v registru pojišťovacích zprostředkovatelů. Záměrem této úpravy bylo zabránit střetu zájmů³⁹, přičemž v některých případech ze samotné logiky věci vyplývá, že nelze působit současně ve více postaveních. Kupříkladu pojišťovací zprostředkovatel v postavení výhradního pojišťovacího agenta, který působí jménem a na účet jedné konkrétní pojišťovny, nemůže současně působit jako pojišťovací agent,

³⁹ SEMERÁK, Augustin; MESRŠMÍD, Jaroslav. K zákonu o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. *Pojistné rozpravy 14: pojistně teoretický bulletin*. 2004. Číslo 14, s. 33. ISSN 0862-6162. Dostupné z WWW: <http://www.pojistnyobzor.cz/pojistnerozpravy/Archiv/Cisla/2004/Pojistne_Rozpravy_2004_14.pdf>. [online] 2016 [cit. 2016-01-31].

který vykonává činnost pro více pojišťoven. Na druhou stranu ale není vyloučeno, aby pojišťovací makléř byl současně zapsán ještě jako pojišťovací agent. ZoPZ ani jiný předpis tuto možnost nevylučuje. V takovém konkrétním případě je ale nezbytné, aby pojišťovací zprostředkovatel v jednom pojistném vztahu vystupoval od začátku do konce v jednom postavení.⁴⁰

Důvodem pro zavedení více kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů je podle důvodové zprávy k ZoPZ „především značný rozvoj zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví, kdy se k prodeji pojištění využívá nejrůznějších cest, např. bankopojištění, přičemž tyto zprostředkovatele lze obtížně zařadit pod kategorii makléřů nebo agentů. Navíc rozlišování by se mělo odehrávat na úrovni dosažené kvalifikace a ne způsobu prodeje pojištění“⁴¹.

2.3.2.1 Vázaný pojišťovací zprostředkovatel

První kategorií je podle § 5 ZoPZ vázaný pojišťovací zprostředkovatel. Jedná se o pojišťovacího zprostředkovatele, který vykonává činnost v pojišťovnictví jménem a na účet jedné nebo více pojišťoven, neinkasuje pojistné a nevyplácí plnění z pojistných nebo zajišťovacích smluv. Pokud vázaný pojišťovací zprostředkovatel působí pro více pojišťoven a nabízí současně jejich produkty, pak tyto produkty nesmí být vzájemně konkurenční. To znamená, že pokud nabízí např. produkt životního pojištění, pak už tento produkt nesmí nabízet od jiného pojistitele.⁴² Ohledně zákazu inkasovat pojistné pak poukazují na ust. § 28 odst. 1 ZoPZ, podle kterého se pojistné uhrazené pojišťovně prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele považuje za pojistné uhrazené pojišťovně. ZoPZ zde tedy jmenuje obecně všechny pojišťovací zprostředkovatele, včetně vázaného pojišťovacího zprostředkovatele, který však pojistné nepřijímá. Dle mého názoru je důvodem ust. § 21 odst. 1 ZoPZ faktická ochrana pojistníka, který z drtivé většiny nemá ponětí o právech a povinnostech jednotlivých kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů.

⁴⁰ cnb.cz [online]. 2008 [cit. 2016-01-31]. Souběh činností pojišťovacího makléře a pojišťovacího agenta v rámci jedné pojistné smlouvy. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/faq/soubeh_cinnosti_pojistovaciho_maklere_a_pojistovaciho_agenta.html>.

⁴¹ ŠKOPOVÁ, Věra. *Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, xi, 291 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-476-7. s. 33.

⁴² HRADEC, Milan, Václav KŘIVOHLÁVEK a Jana ZÁRYBNICKÁ. *Pojištění a pojišťovnictví*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005, 215 s. ISBN 80-86754-48-0. s. 86.

Ohledně vztahu s pojišťovnou platí, že vázaný pojišťovací zprostředkovatel je vázán písemnou smlouvou s pojišťovnou a jejími pokyny. Takto zastoupená pojišťovna pak odpovídá za újmu způsobenou při výkonu zprostředkovatelské činnosti.

Za vázaného pojišťovacího zprostředkovatele se rovněž považuje osoba, která vykonává činnost za podmínek jako vázaný pojišťovací zprostředkovatel a v rámci její činnosti je nabízeno pojištění, které má charakter doplňkové služby. Zde si dovolím poznamenat, že výkon takové činnosti by mohl dopadat zejména na prodejce vozidel. Ti často nabízejí při prodeji vozů jako doplňkovou službu právě sjednání pojištění, ať už zákonného, tj. pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla podle zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla⁴³, nebo havarijního. Zejména pojištění odpovědnosti z provozu vozidla je pojištění, které nesplňuje předpoklady pro to, aby jeho sjednávání bylo vyloučeno z působnosti ZoPZ podle § 2 písm. b) tohoto zákona (jedná se o pojištění odpovědnosti za újmu, pojistná doba je povětšinou sjednána na dobu neurčitou). V takovém případě tedy platí domněnka, že prodejci vozidel působí jako vázaní pojišťovací zprostředkovatelé. S tím ale souvisí jejich povinnost mít uzavřenou smlouvu pouze s jedním pojistitelem, neboť jde o subjekty, které nabízí pouze jeden pojistný produkt, takže zde platí zákaz konkurence. Pokud tedy prodejce vozidel chce nabízet produkty více pojistitelů, pak už musí být zaregistrován jako pojišťovací agent, pokud by chtěl zároveň přijímat pojistné, nebo jako podřízený pojišťovací zprostředkovatel.

Povinností vázaného pojišťovacího zprostředkovatele je pak zápis v registru, splnění podmínky důvěryhodnosti a získání základního kvalifikačního stupně odborné způsobilosti. Tyto povinnosti jsou vesměs podobné pro všechny kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů, a blíže se jim budu věnovat v kapitole 2.3.3 své práce.

2.3.2.2 Podřízený pojišťovací zprostředkovatel

Činnost podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele je uvedena v § 6 ZoPZ, dle kterého spočívá ve spolupráci s pojišťovacím agentem, výhradním pojišťovacím agentem nebo makléřem na základě písemné smlouvy. Stejně jako vázaný pojišťovací zprostředkovatel neinkasuje pojistné a nezprostředkovává plnění z pojistných nebo

⁴³ Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, ve znění pozdějších předpisů.

zajišťovacích smluv. Ve své činnosti je podřízený pojišťovací zprostředkovatel vázán pokyny pojišťovacího zprostředkovatele, na jehož účet a jehož jménem jedná, a kterým je rovněž odměňován. Rozdíl oproti předchozí kategorii tak je v tom, že „*podřízení pojišťovací zprostředkovatelé jsou vázáni smlouvou s pojišťovacím agentem nebo makléřem, jehož jménem a na jehož účet jednají a jímž jsou odměňováni. To znamená, že podřízení pojišťovací zprostředkovatelé nemohou mít další podřízené zprostředkovatele. Pojišťovací agent nebo makléř odpovídá za škodu způsobenou podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem při výkonu jeho zprostředkovatelské činnosti*“⁴⁴.

V ZoPZ však není výslovně uvedeno, zda pořízený pojišťovací zprostředkovatel může uzavírat smlouvu s jedním nebo více pojišťovacími agenty nebo makléři. Jelikož je ZoPZ řazen do oblasti práva veřejného, pak jsou jeho ustanovení vnímána jako normy kogentní. Z tohoto důvodu pak převládá názor, že podřízený pojišťovací zprostředkovatel může spolupracovat pouze s jedním pojišťovacím zprostředkovatelem.⁴⁵

Jako nevýhodu této kategorie spatřuji skutečnost, že podřízený pojišťovací zprostředkovatel nesmí, na rozdíl od jemu nadřízených pojišťovacích zprostředkovatelů, přijímat pojistné. To může být problém právě pro nadřízené pojišťovací zprostředkovatele. Ztotožňuji se tedy s komentářem k ZoPZ, podle kterého by bylo vhodnější změnit právní úpravu tak, aby bylo ponecháno na vůli podřízeného a nadřízeného pojišťovacího zprostředkovatele, zda si ve smlouvě sjednají možnost pojistné podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem inkasovat nebo nikoliv.⁴⁶

Dále ZoPZ vyjmenovává stejné povinnosti jako u vázaného pojišťovacího zprostředkovatele, tedy zápis v registru, splnění podmínky důvěryhodnosti a získání základního kvalifikačního stupně odborné způsobilosti.

⁴⁴ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010, 352 s. ISBN 978-80-87212-45-5. s 185.

⁴⁵ ADOLT, Jiří a Petr SUCHÁNEK. *Pojišťovací zprostředkovatelé*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2005, xii, 412 s. Právní rukověť (ASPI). ISBN 80-7357-096-3. s. 52.

⁴⁶ ŠKOPOVÁ, Věra. *Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, xi, 291 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-476-7. s. 64.

2.3.2.3 Výhradní pojišťovací agent

Tato kategorie byla do ZoPZ začleněna novelou č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem, ve znění pozdějších předpisů, s účinností ke dni 1. 4. 2006. Jedná se o důsledek vývoje pojistného trhu⁴⁷, zejména pak požadavků pojišťoven, aby byla v ZoPZ upravena kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů s výraznou vazbou na pojišťovnu. Ve své dosavadní praxi jsem se právě s výhradními pojišťovacími agenty setkal nejčastěji. Víím proto také, že pro pojišťovny je tato kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů nejvýhodnější a nejvíce preferovaná, což ostatně vyplývá z její samotné charakteristiky.

V § 6a ZoPZ je výhradní pojišťovací agent definován jako subjekt, který vykonává zprostředkovatelskou činnost jménem a na účet jedné pojišťovny, a to na základě písemné smlouvy. Ve své činnosti je vázán vnitřními předpisy takové pojišťovny. ZoPZ zde výslovně uvádí, že výhradní pojišťovací agent je oprávněn inkasovat pojistné nebo zprostředkovávat plnění z pojistných smluv, bylo-li tak dohodnuto ve smlouvě s pojišťovnou. V tom je další podstatný rozdíl od předchozích kategorií. Pokud je k inkasu pojistného oprávněn, pak je povinen splnit buď povinnost udržovat trvale likvidní finanční jistinu ve výši 4 % z ročního objemu jím inkasovaného pojistného (avšak v minimální hodnotě 17 000,- EUR), anebo používat pro převody pojistného a pojistného plnění zvlášť zřízené účty, oddělené od soukromého hospodaření pojišťovacího zprostředkovatele (takovým účtem může být i bankovní účet pojišťovny, pokud je patrné, který Výhradní pojišťovací agent a jakou částku na účet vložil). Podmínky jsou stanoveny v tomto případě alternativně.

Výhradní pojišťovací agent musí být rovněž zapsán v registru, splňovat podmínky důvěryhodnosti a splňovat podmínky stanovené pro získání základního kvalifikačního stupně odborné způsobilosti. Pokud je pojišťovací zprostředkovatel zapsán v registru jako výhradní pojišťovací agent, pak musí vykonávat činnost pouze v tomto postavení, a to i v případě, že by byl současně zaregistrován ještě pro jinou kategorii pojišťovacích zprostředkovatelů.

⁴⁷ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010, 352 s. ISBN 978-80-87212-45-5. s 185.

Pojišťovna, jejímž jménem a na jejíž účet výhradní pojišťovací agent vykonává svou činnost, odpovídá za škodu jím způsobenou, a rovněž výhradního pojišťovacího agenta odměňuje.

Osobně se domnívám, že zavedení této kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů bylo nevyhnutelné a dalo základ k tomu, aby pojišťovny mohly vytvořit síť vlastních obchodních zástupců. Výhoda pro pojišťovny je zřejmá, neboť se nemusí obávat toho, že pojišťovací zprostředkovatel bude s vidinou vyšší odměny od konkurenční pojišťovny nabízet a prosazovat právě produkty této konkurenční pojišťovny, což má v důsledku pozitivní vliv i na klienta jako spotřebitele.

2.3.2.4 Pojišťovací agent

„Rozlišovacím znakem pojišťovacího agenta je výkon zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví na základě písemné smlouvy, jménem a na účet jedné nebo (na rozdíl od výhradního pojišťovacího agenta) více pojišťoven. Oproti vázanému pojišťovacímu zprostředkovateli v případě nabídky pojistných produktů více pojišťoven mohou být tyto produkty vzájemně konkurenční (§7).“⁴⁸

Pojišťovací agent je oprávněn přijímat pojistné nebo zprostředkovávat plnění z pojistných smluv, pokud se tak dohodl s pojišťovnou. V případě, že k tomu je pojišťovnou zmocněn, pak má pojišťovací agent stejnou povinnost jako výhradní pojišťovací agent, tj. trvale udržovat likvidní finanční jistinu ve výši 4 % z ročního objemu jím inkasovaného pojistného (avšak v minimální hodnotě 17 000,- EUR), anebo používat pro převody pojistného a pojistného plnění zvlášť zřízené účty, oddělené od soukromého hospodaření pojišťovacího zprostředkovatele. Rozdíl je pouze v tom, že za žádných okolností nemůže pojišťovací agent použít účet pojišťovny. Při výkonu činnosti je pak vázán vnitřními předpisy pojišťovny, kterou je zároveň odměňován.

Pojišťovna, na jejíž účet a jejímž jménem pojišťovací agent jedná, neodpovídá za škodu způsobenou jeho činností. Z tohoto důvodu musí být pojišťovací agent po celou dobu výkonu své činnosti pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem své činnosti, a to pro celé území Evropského hospodářského prostoru, s limitem pojistného plnění nejméně 1 200 000,- EUR na každou pojistnou událost,

⁴⁸ ZUZAŇÁK, Aleš; ŠULCOVÁ, Jaroslava; HORA, Jan: *Průručka pro zprostředkovatele pojištění*, Praha: Linde, 2011., 2. vydání, 239 s. ISBN 978-80-7201-838-3. s. 106.

případně 1 700 000,- EUR na souběh pojistných událostí v jednom roce. ZoPZ však dává možnost, aby pojišťovna písemně převzala odpovědnost za takové škody.

Pojišťovací agent musí být zapsán do registru, splňovat podmínky důvěryhodnosti a splňovat podmínky pro střední kvalifikační stupeň odborné způsobilosti. Požadavek na odbornost je tedy u pojišťovacího agenta vyšší než u předchozích kategorií.

2.3.2.5 Pojišťovací makléř

Pojišťovací makléř je typ pojišťovacího zprostředkovatele, který je svým charakterem značně odlišný od ostatních kategorií. Podstatou je podle § 8 ZoPZ skutečnost, že pojišťovací makléř je ve své činnosti vázán obsahem smlouvy uzavřené přímo se zájemcem o pojištění nebo zajištění. V postavení k pojišťovacímu makléři je tento zájemce jeho klientem. Pojišťovací makléř je tedy „*oprávněn jednat jménem a na účet zájemce o pojištění, popř. pojistníka, jedná-li se o již uzavřenou pojistnou smlouvu, resp. jménem a na účet zájemce o zajištění nebo zajišťovny*“⁴⁹. Znamená to tedy, že pokud pojišťovací makléř působí v jednom vztahu jako makléř, nemůže v něm současně působit jako zprostředkovatel pro pojišťovnu a jednat jejím jménem a na její účet. Za povšimnutí stojí skutečnost, že ZoPZ zde, na rozdíl od ostatních typů pojišťovacích zprostředkovatelů, nevyžaduje pro smlouvu mezi makléřem a klientem písemnou formu smlouvy. Jestli se jedná o pouhé opominutí, nebo jde o záměr zákonodárce, si netroufám odhadnout.

Podle toho, co je obsahem smlouvy mezi pojišťovacím makléřem a klientem, vykonává pojišťovací makléř činnosti jako zpracování komplexních analýz pojistných rizik, zpracování návrhů pojistných nebo zajišťovacích programů, poskytování konzultační a poradenské činnosti, správa již uzavřených pojistných nebo zajišťovacích smluv včetně sledování lhůt pro jejich revizi a spolupracuje při likvidaci pojistných událostí.

Zajímavá je otázka odměňování pojišťovacího makléře. V § 8 odst. 4 ZoPZ je uvedeno, že pojišťovací makléř je odměňován pojišťovnou nebo zajišťovnou, pokud nebylo s příslušnou pojišťovnou a pojistníkem dohodnuto jinak. Při schvalování zákona v roce 2003 však panovaly různé představy o způsobu odměňování. K tomu Semerák

⁴⁹ KARFÍKOVÁ, M., PŘÍKRYL, V. a kolektiv: *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010, 352 s. ISBN 978-80-87212-45-5. s 188.

uvádí, že „*Existoval totiž pozměňovací návrh, jehož přijetí by znamenalo, že odměnu makléři vyplácí jen pojistník. Nakonec byl přijat odst. 4 ve znění: „Pojišťovací makléř je odměňován pojišťovnou nebo zajišťovnou, nebylo-li s příslušnou pojišťovnou a pojistníkem dohodnuto jinak.“ Podle našich poznatků odměňování makléře pojistníkem (klientem) je uzákoněno z evropských zemí pouze v Norsku*“⁵⁰. Pokud tedy je makléř odměňován pojišťovnou, pak musí být vázán určitým způsobem i pojišťovnou, což může v praxi ovlivňovat činnost pojišťovacího makléře ve vztahu ke klientovi.

Pojišťovací makléř odpovídá sám za škodu způsobenou výkonem zprostředkovatelské činnosti, přičemž podmínky pojištění jsou stejné jako v případě pojišťovacího agenta, s tím rozdílem, že pojišťovna nemůže za pojišťovacího makléře převzít odpovědnost.

Dále může pojišťovací makléř na základě zmocnění inkasovat pojistné nebo výplaty pojistného plnění. V takovém případě má opět stejné povinnosti jako pojišťovací agent.

Kromě všem pojišťovacím zprostředkovatelům shodných povinností zápisu do registru a důvěryhodnosti musí pojišťovací makléř splnit podmínky stanovené pro vyšší kvalifikační stupeň odborné způsobilosti.

2.3.2.6 Pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika

Jedná se o kategorii pojišťovacího zprostředkovatele, do které se promítlo již zmíněné právo EU zřizovat pobočky nebo dočasně poskytovat služby na základě jednotného evropského pasu. Pojišťovací zprostředkovatel, jehož domovským státem je některý členský stát EU, tedy může působit všude na území EU stejně jako pojistitel, což přispívá k řádnému fungování jednotného pojistného trhu.⁵¹

⁵⁰ SEMERÁK, Augustin; MESRŠMÍD, Jaroslav. K zákonu o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. *Pojistné rozpravy 14: pojistně teoretický bulletin*. 2004. Číslo 14, s. 35. ISSN 0862-6162. Dostupné z WWW: <http://www.pojistnyobzor.cz/pojistneroizpravy/Archiv/Cisla/2004/Pojistne_Rozpravy_2004_14.pdf>. [online] 2016 [cit. 2016-01-31].

⁵¹ ŠKOPOVÁ, Věra. *Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, xi, 291 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-476-7. s. 89.

V ZoPZ je úprava obsažena v §§ 9 a 14. Podstatou je, že pojišťovací zprostředkovatel z jiného členského státu EU může na území České republiky provozovat zprostředkovatelskou činnost ve stejném rozsahu, v jakém je oprávněn ji provozovat ve svém domovském státě. Podmínkou pro zahájení výkonu zprostředkovatelské činnosti je oznámení záměru domovskému orgánu dohledu (z pohledu zahraničního zprostředkovatele) a následně uplynutí jednoho měsíce ode dne, kdy byl příslušným orgánem dohledu svého domovského státu informován, že byla splněna informační povinnost vůči ČNB.

Obdobná úprava se týká situace, kdy naopak pojišťovací zprostředkovatel s bydlištěm nebo sídlem v České republice chce zahájit zprostředkovatelskou činnost na území jiného členského státu EU. V takovém případě musí tuzemský pojišťovací zprostředkovatel oznámit svůj záměr ČNB, která ve lhůtě jednoho měsíce od obdržení informace oznámí záměr orgánu dohledu toho členského státu, kde má být zprostředkovatelská činnost vykonávána. Pojišťovací zprostředkovatel pak může zahájit činnost uplynutím jednoho měsíce ode dne, kdy byl informován Českou národní bankou o splnění informační povinnosti.

Pro úplnost ještě doplním, že výsady jednotného evropského pasu mohou využívat toliko pojišťovací zprostředkovatelé, kteří mají bydliště nebo sídlo v některém členském státě. Pojišťovací zprostředkovatelé z třetích států musí splňovat podmínky pro výkon zprostředkovatelské činnosti stejně jako tuzemský pojišťovací zprostředkovatel.

2.3.3 Podmínky a povinnosti pro výkon zprostředkovatelské činnosti

ZoPZ stanovuje pro výkon zprostředkovatelské činnosti v pojišťovníctví řadu podmínek. Jedná se o podmínky, které je nutné splnit před zahájením činnosti, nebo následně během činnosti, podmínky stanovené obecně všem pojišťovacím zprostředkovatelům nebo jen některým kategoriím, podmínky či povinnosti jednorázové, nebo takové, které jsou pravidelné či trvalé atd. Smyslem všech těchto podmínek a povinností je potom především zvýšená ochrana spotřebitele.

Určité podmínky či povinnosti už jsem zmínil u jednotlivých kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů, jako například povinnost některých pojišťovacích zprostředkovatelů v určitých případech držet trvale likvidní jistinu na účtu nebo

používat transparentní účty k převodu pojistného. V následujících podkapitolách se zaměřím na některé základní podmínky a povinnosti, které je nutné splnit, aby mohla být vykonávána činnost pojišťovacího zprostředkovatele.

2.3.3.1 Odborná způsobilost

Důvodová zpráva k ZoPZ uvádí, že „*profesní požadavky kladené na zprostředkovatele a likvidátory jsou jedním z nejdůležitějších institutů upravujících jejich činnost. Cílem je zabezpečit, aby tyto činnosti byly prováděny osobami způsobilými kvalifikovaně poradit při výběru pojistného produktu, sjednat pojištění tak, aby krylo skutečné potřeby spotřebitele, aby použité formulace byly jednoznačně vysvětlovány a nevyvolávaly zbytečné nedorozumění a spory zejména v případě požadavku na pojistné plnění. Stejně tak je důležité, aby případné doprovodné služby zprostředkovatele byly poskytovány na odpovídající odborné úrovni.*“⁵²

V § 18 odst. 1 ZoPZ je stanovena povinnost pojišťovacích zprostředkovatelů prokázat odbornou způsobilost, čímž se rozumí získání všeobecných a odborných znalostí nezbytných pro výkon činnosti. ZoPZ tak odbornou způsobilost rozlišuje na dva samostatné okruhy nezbytných znalostí. Všeobecné znalosti se prokazují dokladem o dosažení středoškolského vzdělání. Fakticky tak ZoPZ klade na pojišťovací zprostředkovatele jako podmínku výkonu činnosti minimálně středoškolské vzdělání. ZoPZ výslovně uvádí doklad o dokončení středoškolského vzdělání. Ve vymezení pojmů v § 3 ZoPZ výklad tohoto pojmu chybí. Dle mého názoru je tak nutné nahlédnout do školského zákona⁵³, který ve svém § 7 odst. 3 vymezuje druhy středních škol, kterými jsou gymnázium, střední odborná škola, střední odborné učiliště, potažmo konzervatoř. Dokladem o dosažení středního vzdělání je potom podle § 72 školského zákona vysvědčení o závěrečné zkoušce, výuční list nebo vysvědčení o maturitní zkoušce.

Odborné znalosti je nutné prokázat dokladem o absolvování odborného studia na střední nebo vysoké škole nebo složením odborné zkoušky. Za odborné studium je

⁵² ŠKOPOVÁ, Věra. *Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, xi, 291 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-476-7. s. 128.

⁵³ Zákon č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

považováno středoškolské nebo vysokoškolské studium, které je zaměřené na problematiku pojišťovnictví, finančních služeb nebo jiných souvisejících oborů. Dokladem prokazujícím ukončení odborného studia je podle § 4 Prováděcí vyhlášky vysokoškolský diplom v bakalářském, magisterském nebo doktorském studiu, popř. doklad o ukončení studia na vyšší odborné škole nebo střední škole. Pokud se tedy na ustanovení ZoPZ a Prováděcí vyhlášky podívám s odstupem, zjišťuji, že vymezení je neurčité, neboť nikde není definováno, která škola nebo vzdělávací instituce splňuje podmínku zaměřenosti na problematiku pojišťovnictví nebo finančních trhů. To potom může působit v praxi nemalé potíže, neboť zájemci o činnost pojišťovacího zprostředkovatele musí učinit dotaz na ČNB, zda jejich dosažené vzdělání splňuje podmínky stanovené ZoPZ. To znamená velkou administrativní zátěž právě pro ČNB.⁵⁴ Druhou možností získání odborných znalostí je složení odborné zkoušky. Ta je podle jednotlivých kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů ještě rozlišena na základní, střední a vyšší kvalifikační stupeň. Základní kvalifikační stupeň zahrnuje znalosti odborného minima (stanovené vyhláškou ČNB), všeobecné znalosti a znalosti nabízených pojistných produktů. Pro získání středního kvalifikačního stupně je nutné navíc ještě absolvovat nejméně dvouletou praxi a mít schopnost analyzovat konkurenční produkty pojišťoven, jejichž jménem je oprávněn zprostředkovatel jednat. Pro úroveň vyššího kvalifikačního stupně je pak požadavek na čtyřletou praxi a znalost pojistných a zajistných produktů z oblasti, která je předmětem činnosti zprostředkovatele.

Odbornou zkoušku pro základní kvalifikační stupeň odborné způsobilosti je možné vykonat v instituci, která je oprávněna poskytovat za tímto účelem vzdělání, popř. v pojišťovně, která takové vzdělání nabízí jako činnost související s pojišťovnictvím. Seznam takových vzdělávacích institucí je (na rozdíl od seznamu škol poskytujících odborné studium) zveřejněn ČNB. V současnosti je oprávněno poskytovat vzdělání k získání odborné zkoušky 59 institucí.⁵⁵

⁵⁴ ŠKOPOVÁ, Věra. *Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, xi, 291 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-476-7. s. 132-133.

⁵⁵ Seznam škol, školicích zařízení a specializovaných profesních institucí poskytujících vzdělávací programy zaměřené na dosažení odborné způsobilosti pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí [online]. 2016 [cit. 2016-02-13]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/povolovaci_schvalovaci_rizeni/poj_zprostredkovatele_likvidatori/seznam_skolici_zarizeni.html>.

Rozsah minima znalostí, stejně jako způsob vykonání odborné zkoušky je stanoven v Prováděcí vyhlášce. K tomu pouze uvedu, že zkouška se skládá z písemné a ústní části, přičemž ústní část je vykonávána pouze v případě, že výsledek písemné části je v rozmezí 60 – 80 % správných odpovědí. Pojišťovací zprostředkovatel má dále povinnost postupem času doplňovat svoje znalosti a nejpozději do šesti měsíců před uplynutím každých pěti let od registrace absolvovat doškolovací kurz.

Za podstatnější považuji zmínit skutečnost, podle ust. § 18 odst. 5 ZoPZ se požadavky na odbornou způsobilost vůbec nevztahují na pojišťovací zprostředkovatele s jiným domovským členským státem, než je Česká republika. To vnímám jako problém, neboť požadavky na vzdělání a způsob získání odborných znalostí nejsou jednotné a jsou ponechány na úpravě jednotlivých členských států. Úroveň odborné způsobilosti tak může být u pojišťovacích zprostředkovatelů rozdílná napříč členskými státy EU. Dle mého názoru by měl pojišťovací zprostředkovatel hostující v jiném než domovském členském státě před zahájením činnosti prokázat alespoň znalost právního prostředí a zejména právních předpisů týkajících se pojišťovnictví daného státu, ve kterém hodlá provozovat svou činnost na základě jednotného evropského pasu. Důvodem k tomu by měla být podle mě ochrana spotřebitele před neodbornou činností pojišťovacího zprostředkovatele.

2.3.3.2 Důvěryhodnost

Důvěryhodnost je vedle odborné způsobilosti další základní podmínkou pro to, aby mohl být pojišťovací zprostředkovatel úspěšně registrován. Zajímavá je skutečnost, že již zmíněná Směrnice 2002/92/ES pojem důvěryhodnost neuvádí, ale používá pouze výraz bezúhonnost. V ZoPZ je bezúhonnost podřazena pojmu důvěryhodnost a je jeho hlavní podmínkou. ZoPZ rozlišuje mezi důvěryhodností fyzické osoby (§ 19) a právnické osoby (§20).

Základní podmínkou důvěryhodnosti fyzických osob, která musí být splněna za všech okolností, je její plná způsobilost k právním úkonům, neboli plná svéprávnost. Té dosáhne člověk nejpozději dosažením osmnácti let věku (za současného předpokladu, že později nedojde k jejímu omezení).

Prvním okruhem, který je nezbytné splnit pro splnění podmínky důvěryhodnosti, je již zmíněná bezúhonnost. Bezúhonnou je fyzická osoba, která nebyla pravomocně

odsouzena pro trestný čin proti majetku, pro trestný čin hospodářský nebo pro jiný úmyslný trestný čin. Bezúhonnou je rovněž osoba, jejíž odsouzení bylo zahlazeno nebo na kterou se hledí, jako by nebyla odsouzena.

Druhou podmínkou důvěryhodnosti je skutečnost, že ohledně majetku fyzické osoby nebylo insolvenčním soudem vydáno rozhodnutí o úpadku. S tím souvisí i třetí podmínka, která stanoví, že důvěryhodnou je fyzická osoba, která nebyla v období pěti let před podáním žádosti o zápis do registru členem statutárního orgánu nebo jiného orgánu právnické osoby, na jejíž majetek byl prohlášen konkurs (nebo byl-li insolvenční návrh zastaven pouze pro to, že právnická osoba je nemajetná). ZoPZ však v ust. § 19 odst. 2 výslovně stanovuje ohledně insolvenčních podmínek určité výjimky, za kterých je na fyzickou osobu nahlíženo jako na důvěryhodnou i přes to, že u ní nastaly skutečnosti, které vylučují důvěryhodnost.

Posledním podmínkou je skutečnost, že fyzické osobě nebylo odňato povolení k provozování zprostředkovatelské činnosti z důvodu porušení podmínek stanovených ZoPZ.

Důvěryhodnost právnických osob je ohledně splnění dílčích okruhů nutných k jejímu získání velmi podobná důvěryhodnosti fyzických osob. I u právnických osob platí podmínka bezúhonnosti. Ta je pro právnické osoby vymezena pro jakýkoli trestný čin. Dále platí pro jednotlivé členy statutárního a dozorčího orgánu stejné podmínky pro důvěryhodnost jako pro fyzické osoby. I pro právnické osoby platí, že u nich nesmí dojít k odnětí oprávnění pro porušení podmínek stanovených ZoPZ. Ohledně insolvenčních podmínek platí, že ke splnění podmínky důvěryhodnosti nesmí být v souvislosti s majetkem právnické osoby vydáno usnesení o úpadku. I zde však platí určité výjimky ohledně posouzení důvěryhodnosti za určitých situací v rámci insolvenčního řízení.

Pro fyzické i právnické osoby platí, že pokud nastanou skutečnosti, které budou mít za následek ztrátu důvěryhodnosti, mají povinnost takovou skutečnost bezodkladně oznámit ČNB a nesmějí dále vykonávat zprostředkovatelskou činnost. Práva třetích osob nabytá v dobré víře tím však dotčena nejsou.

Je zřejmé, že úprava důvěryhodnosti je v ZoPZ upravena poměrně podrobně. Já se s takovou úpravou ztotožňuji a shledávám ji důvodnou, a to zejména proto, že

„Cílem rozsáhlé úpravy důvěryhodnosti, včetně bezúhonnosti, je ochrana klienta (spotřebitele) a dalších osob před osobami, jejichž činnost vykazuje znaky uvedené v obou ustanoveních (zejména některé znaky trestné činnosti a jiné protispolečenské činnosti)“⁵⁶.

2.3.3.3 Odpovědný zástupce právnické osoby

Otázku odpovědného zástupce právnické osoby jsem zařadil do podkapitoly podmínek a povinností pojišťovacích zprostředkovatelů. Důvodem je to, že se dle mého názoru jedná právě o povinnost, což vyplývá mj. z dikce ZoPZ, který uvádí, že právnická osoba (ať už pojišťovací zprostředkovatel nebo samostatný likvidátor) se sídlem na území ČR musí jmenovat svého odpovědného zástupce. To neplatí pro právnickou osobu, která vykonává svoji činnost jako vázaný nebo podřízený pojišťovací zprostředkovatel.

Odpovědným zástupcem právnické osoby je fyzická osoba, která odpovídá za to, že budou pojišťovacím zprostředkovatelem dodržovány právní předpisy. Odpovědný zástupce musí být členem obchodního vedení právnické osoby, a tuto funkci může vykonávat pouze v jedné právnické osobě. Pokud odpovědný zástupce zjistí nedostatky v činnosti právnické osoby, je povinen učinit opatření k nápravě a musí učinit oznámení ČNB. ČNB může ve vztahu k odpovědnému zástupce právnické osoby učinit opatření jednak vůči samotnému odpovědnému zástupci, tak i proti právnické osobě, která odpovědného zástupce jmenovala. Pokud odpovědný zástupce neplní podmínky stanovené ZoPZ, ČNB uloží právnické osobě, která ho jmenovala, povinnost změnit osobu odpovědného zástupce. Právnická osoba má poté povinnost do jednoho měsíce od právní moci rozhodnutí změnu provést. Osoba, která funkci odpovědného zástupce vykonávala, nesmí po dobu deseti let od právní moci rozhodnutí o změně osoby vykonávat tuto funkci ani činnost pojišťovacího zprostředkovatele nebo samostatného likvidátora. Dále má ČNB oprávnění pozastavit činnost pojišťovacího zprostředkovatele, jestliže odpovědný zástupce právnické osoby neplní své povinnosti podle zákona nebo nesplňuje podmínky pro výkon této funkce.

⁵⁶ ŠKOPOVÁ, Věra. *Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, xi, 291 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-476-7. s. 148.

Podmínky pro výkon činnosti odpovědného zástupce právnické osoby jsou důvěryhodnost a odborná způsobilost, a to v závislosti na charakteru provozované činnosti podle ZoPZ. Současně musí mít odpovědný zástupce bydliště na území České republiky. Pokud odpovědný zástupce přestane svoji funkci vykonávat nebo přestane splňovat podmínky pro její výkon, musí právnická osoba do 15 dnů ustanovit nového odpovědného zástupce.

Ohledně odpovědného zástupce právnické osoby platí, že tento institut není výslovně uveden ve Směrnici 2002/92/ES. ZoPZ tak tuto otázku upravil nad rámec požadavků stanovených právem EU, podobně jako tomu bylo v případě důvěryhodnosti.

2.3.3.4 Registr a zápis v něm

Požadavek na registraci pojišťovacích zprostředkovatelů se objevil ve Směrnici 2002/92/ES. Ta však dávala jednotlivým členským státům možnost zřídit více než jeden registr, a to vedený u pojišťoven nebo u asociací pojišťoven, za současného dozoru příslušného úřadu. ZoPZ tuto možnost nevyužil a došlo ke zřízení jednoho registru, který vede ČNB. Jedná se o specifický registr, ve kterém jsou evidováni všichni pojišťovací zprostředkovatelé, kteří působí na území České republiky a vykonávají zde zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví.⁵⁷ V ZoPZ je registr upraven v §§ 12 až 17.

Zápis v registru je základním předpokladem pro výkon zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví. Česká národní banka zapíše do registru osobu, která splnila podmínky stanovené pro výkon jednotlivého typu pojišťovacího zprostředkovatele, a to na základě písemné žádosti zájemce o zápis. ČNB rozhoduje o zápisu ve správním řízení.⁵⁸ Fyzická osoba s domovským státem na území ČR nebo třetího státu uvede v žádosti své identifikační údaje, rozsah zprostředkovatelské činnosti podle pojistných odvětví a podle území, kde má být provozována, předpokládaný den zahájení činnosti a identifikační číslo (bylo-li přiděleno). K žádosti fyzická osoba přiloží doklad o získání odborné způsobilosti svojí, případně každého, koho bude fyzická osoba zaměstnávat a

⁵⁷ ŠKOPOVÁ, Věra. *Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, xi, 291 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-476-7. s. 102.

⁵⁸ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010, 352 s. ISBN 978-80-87212-45-5. s 199.

kdo se bude podílet na zprostředkovatelské činnosti. Dále přiloží doklady o dílčích podmínkách pro výkon zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví, jak jsem je popsal dříve, tedy doklady prokazující důvěryhodnost, prokazující dostatečnou finanční hotovost na účtu, pokud má být inkasováno pojistné a pojistnou smlouvu o pojištění odpovědnosti. Totožná bude žádost právnické osoby se sídlem na území ČR nebo třetího státu, s tím rozdílem, že odborná způsobilost bude prokazována u odpovědné osoby a každého, kdo se bude přímo podílet na zprostředkovatelské činnosti. Právnická osoba navíc předloží úplný výpis z veřejného rejstříku.

Žádost o zápis se podává elektronicky prostřednictvím informačního systému ČNB pro registrační a licenční činnosti (tzv. „REGIS“), výjimečně lze žádost podat písemně. Žádost může být podána jako individuální, kterou podává osoba sama za sebe, nebo hromadná, kterou podává za zprostředkovatele pojišťovna, pojišťovací agent nebo pojišťovací makléř.⁵⁹ Podání žádosti o zápis do registru podléhá poplatku, který v současnosti činí 10.000,- Kč pro každou kategorii pojišťovacího zprostředkovatele.

Pokud žadatel o zápis do registru splňuje podmínky pro zápis, ČNB žádosti vyhoví a zápis v registru provede do 60 dnů od doručení úplné nebo doplněné žádosti. Znamená to tedy, že v případě splnění podmínek je na zápis v registru právní nárok, v opačném případě následuje zamítnutí žádosti. O zápisu pojišťovacího zprostředkovatele do zápisu vydá ČNB osvědčení. V osvědčení uvede ČNB zejména identifikační údaje pojišťovacího zprostředkovatele a registrační číslo, pod kterým je registrován. Registrační číslo je kombinací šestimístného čísla (vyjadřující pořadí zápisu) a písmenné zkratky, vyjadřující kategorii pojišťovacího zprostředkovatele (např. VPA je výhradní pojišťovací agent, PPZ podřízený pojišťovací zprostředkovatel apod.). Zápisem v registru vzniká povolení provozovat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví.

Do registru se zapisují údaje taxativně uvedené v § 12 odst. 3 ZoPZ, v případě zprostředkovatele zapsaného na základě jednotného evropského pasu pak v § 12 odst. 4 ZoPZ. V druhém případě se však jedná o výčet demonstrativní, neboť ČNB získává

⁵⁹ Metodika k podávání žádosti PZ [online]. 2016 [cit. 2016-02-16]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/povolovaci_schvalovaci_rizeni/poj_zprostredkovatele_likvidatori/download/Methodika_k_podavani_zadosti_PZ.pdf>.

informace od domovského orgánu dohledu. Jde však o údaje informativního charakteru bez přímého vlivu na oprávnění provozovat zprostředkovatelskou činnost.⁶⁰

Registr je veřejně přístupný způsobem umožňujícím dálkový přístup. Každý tedy může do registru nahlédnout a pořizovat si z něj výpisy, opisy a kopie.

Ohledně zrušení zápisu v registru platí, že ČNB svým rozhodnutím zápis zruší

- na žádost registrované osoby,
- pokud registrovaná osoba ztratí důvěryhodnost,
- registrovaná osoba s pozastavenou činností ve stanovené lhůtě neuvede svou činnost do souladu se ZoPZ,
- osoba vykonávající činnost na základě jednotného evropského pasu ve své domovské zemi pozbude oprávnění k provozování činnosti,
- registrovaná osoba neprovozuje činnost pojišťovacího zprostředkovatele po dobu 24 po sobě jdoucích měsíců.

Bez dalšího zaniká zápis v registru smrtí fyzické nebo zánikem právnické osoby. ZoPZ tedy rozlišuje zrušení zápisu v registru na základě rozhodnutí, tedy správního aktu, a na základě právní události. V případě zrušení správním aktem má registrovaná osoba povinnost odevzdat ČNB osvědčení o zápisu do registru, a ČNB poté informuje bez zbytečného odkladu o zrušení zápisu v registru. Smrtí fyzické osoby či zánikem právnické osoby zaniká zápis v registru bez dalšího. Zde vidím trochu problém, neboť není vymezena povinnost žádné osoby nebo subjektu o smrti fyzické či zániku právnické osoby informovat ČNB, která by poté informovala veřejnost o zániku zápisu. Snadno tak může dojít ke zneužití již neaktuálního zápisu a k poškození práv klientů - spotřebitelů. Rovněž může docházet k tomu (a v praxi k tomu často dochází), že v registru bude značná část tzv. „mrtvých duší“, tedy subjektů, které z výše uvedených důvodů již činnost nevykonávají.

2.3.3.5 Povinnosti pojišťovacích zprostředkovatelů podle § 21 ZoPZ

V ust. § 21 ZoPZ je demonstrativní výčet (dle mého názoru obecných) povinností, které musí pojišťovací zprostředkovatel v průběhu své činnosti vykonávat.

⁶⁰ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010, 352 s. ISBN 978-80-87212-45-5. s 198.

Hlavním smyslem celého ustanovení je především ochrana spotřebitele, a to podle důvodové zprávy i vícestupňová.

Povinností pojišťovacího zprostředkovatele tak je vykonávat činnost s odbornou péčí, chránit zájmy spotřebitele, zákaz uvádět nepřesné, nepravdivé či zavádějící údaje, na žádost předložit osvědčení o zápisu do registru a způsob odměňování. Zde bych se pozastavil pouze nad poslední povinností, tedy sdělit na žádost způsob odměňování. Nejedná se o povinnost sdělit zájemci o pojištění výši své odměny, jak by se mohlo na první pohled zdát, nýbrž jde o povinnost sdělit, jakým způsobem je pojišťovací zprostředkovatel odměňován, tedy zda provizně či jiným způsobem, kde je upraven způsob odměňování apod.⁶¹

Pokud subjekt provozuje činnost pojišťovacího zprostředkovatele prostřednictvím systému umožňujícího dálkový přístup, má povinnost stejným způsobem zabezpečit zveřejnění svých údajů o zápisu v registru. Zde se dle mého jedná o typický příklad víceúrovňové ochrany spotřebitele, neboť údaje o zápisu do registru musí být veřejně dostupné, což vyplývá již ze samotné úpravy registru uvedené v § 12 odst. 5 ZoPZ. Spotřebitel k nim tedy má přístup nezávisle na splnění této povinnosti pojišťovacím zprostředkovatelem.

Dalšími povinnostmi jsou povinnost zachovávat mlčenlivost ve smyslu zákona o pojišťovnictví, sdělit pojistníkovi či zájemci o pojištění při změně nebo před uzavřením pojistné smlouvy údaje o své činnosti podle registru, o dalších osobách, které jednájí jeho jménem a rovněž musí sdělit možnost, jak může klient uplatnit stížnost proti osobě zprostředkovatele.

Relativně samostatnou otázkou v rámci povinností pojišťovacího zprostředkovatele je otázka odpovědnosti za škodu. Pro všechny kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů platí ust. § 21 odst. 3 ZoPZ, podle kterého odpovídají za škodu způsobenou při provozování své činnosti. Odpovědnosti za škodu se lze zprostit, pokud pojišťovací zprostředkovatel prokáže, že vzniku škody nešlo předejít ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat. Jedná se tedy o objektivní

⁶¹ ŠKOPOVÁ, Věra. *Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, xi, 291 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-476-7. s. 155.

odpovědnost, kdy pojišťovací zprostředkovatel odpovídá za škodu bez ohledu na své zavinění. Současně je vymezen liberační důvod, na základě kterého se lze odpovědnosti zprostit. Úprava odpovědnosti se pak liší v závislosti na konkrétní kategorii pojišťovacího zprostředkovatele, jak jsem již uvedl v podkapitole 2.3.2.

Závěrem zmíním ještě povinnost před uzavřením pojistné smlouvy zaznamenat požadavky a potřeby klienta a důvody, proč pojišťovací zprostředkovatel doporučil právě vybraný pojistný produkt. Svým způsobem jde o formalitu, která je povětšinou přílohou dané pojistné smlouvy a je vyplněna na předtištěném formuláři, který je vydaný buď pojišťovnou, nebo nadřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem. Ze své vlastní zkušenosti vím, že tyto formuláře mají, pokud jsou vydané pojišťovnou, podobu součásti pojistné smlouvy, a to jak svým vzhledem (grafická úprava), tak označením (např. jako strana 5/5 pojistné smlouvy). V praxi tak může dojít k situaci, že záznam o potřebách klienta je vyplněn až po uzavření smlouvy, jen aby byla splněna formální povinnost, čímž vlastně dochází k porušení ZoPZ. Záznam bývá podepsán i klientem, což ve svém důsledku znamená, že tato povinnost chrání nejen klienta jako spotřebitele, ale i samotného zprostředkovatele, který má v ruce doklad o způsobu a důvodech poskytnutí svých služeb při případném sporu s klientem a s tím související odpovědností za škodu.⁶²

2.4 Dohled nad výkonem zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví

Dohled nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů v pojišťovnictví je upraven v § 22 ZoPZ, podle kterého dohled nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů s domovským státem v ČR nebo ve třetím státě vykonává ČNB. Při výkonu dohledu se ČNB řídí ustanoveními zákona o pojišťovnictví týkajících se dohledu v pojišťovnictví, pokud ZoPZ nestanoví jinak. Je tedy dána subsidiarita zákona o pojišťovnictví, a současně je k němu ZoPZ vymezen jako *lex specialis*.

Co se týče dohledu nad pojišťovacími zprostředkovateli s domovským členským státem jiným než ČR, vykonává nad jejich činností dohled orgán dohledu jejich domovského státu v součinnosti s ČNB.

⁶² ŠKOPOVÁ, Věra. *Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, xi, 291 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-476-7. s. 158.

Ve své podstatě je výkon dohledu nad pojišťovacími zprostředkovateli forma správního dozoru, který je definován jako „*Správní činnost, při které vykonavatel veřejné správy (dozorčí orgán) pozoruje chování nepodřízených subjektů a porovnává je s chováním žádoucím, s požadavky právních norem. V návaznosti na hodnocení podle okolností aplikuje zejména nápravné nebo sankční prostředky, jimiž reaguje na zjištěný nesoulad mezi skutečným a žádoucím chováním dozorovaného subjektu*“⁶³. Jelikož je ČNB nezávislým správním orgánem, pak z terminologického hlediska není správní dozor nazýván dozorem, nýbrž dohledem. Rozlišení termínů dozor a dohled se věnuje i Kohajda, který k tomu uvádí, že „*Samotný výkon tohoto dozoru však nemusí být prováděn státem, resp. orgány státu, nýbrž může být svěřen, vždy však z vůle a se souhlasem státní moci, i subjektům odlišným od státu, veřejnoprávním i soukromoprávním korporacím či samosprávným institucím. I když vrchnostenská podstata a obsah dozoru zůstávají při takové delegaci zachovány, fakt, že příslušná dozorovací činnost je prováděna subjektem formálně odlišným od státu (zejm. Českou národní bankou), odůvodňuje změnu označení této činnosti, pro kterou pozitivněprávní předpisy používají pojem dohled namísto termínu státní dozor. Je však třeba mít na paměti, že i přes různé terminologické označení zůstává věcný obsah státního dozoru i dohledu identický*“⁶⁴.

V souvislosti s dohledem nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů se ještě zmíním o rozlišení pojmů dohledu a regulace v pojišťovnictví. Jílek uvádí, že „*Regulace jako taková je definičně činnost, kterou je možno vymezit jako právní omezení aktivit regulovaných subjektů zaměřené na ochranu (stabilitu) regulovaného subjektu, které je vynucováno státními orgány prostřednictvím dohledu*“⁶⁵. To tedy znamená, že regulace je vytváření rámce nebo pravidel pro fungování jednotlivých institucí v pojišťovnictví. V České republice platí, že regulátorem je Ministerstvo financí, které připravuje návrhy zákonů a je zmocněno k vydávání podzákonných

⁶³ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, xxxiv, 792 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s. 283.

⁶⁴ BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. 549 s. ISBN 978-80-7400-440-7. s. 52-53.

⁶⁵ JÍLEK, Josef. *Finanční trhy a investování*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. Finanční trhy a instituce. ISBN 978-80-247-1653-4. s. 137.

předpisů v oblasti pojišťovnictví. V právních předpisech je potom ČNB pověřena k vykonávání dohledu nad dodržováním právních předpisů.

Když se vrátím k ZoPZ, tak je v rámci obecné úpravy dohledu pojišťovacím agentům a pojišťovacím makléřům uložena povinnost ve lhůtě do konce března kalendářního roku předkládat ČNB roční výkaz činnosti, obsahující seznam pojišťoven nebo pojišťovacích zprostředkovatelů, pro které byli v uplynulém roce činní, objem uzavřených obchodů, objem pojistného a případně i pojistného plnění. Na vyžádání ČNB má pojišťovací zprostředkovatel povinnost předložit doklady v souvislosti s vykonávanou činností, a to kdykoli.

2.4.1 Pořádková pokuta

„Znemožní-li pojišťovací zprostředkovatel nebo samostatný likvidátor pojistných událostí výkon dohledu nebo ho závažně ztíží, zejména tím, že neposkytne potřebnou součinnost nebo nevyhoví výzvě ČNB, je tato oprávněna uložit mu pořádkovou pokutu až do výše 5 000 000 Kč. Objektivní lhůta pro uložení pořádkové pokuty je stanovena na 6 měsíců ode dne, kdy k protiprávnímu jednání došlo. Tuto pokutu lze uložit i opakovaně, přičemž za takové porušení nemůže celková částka pokut převyšovat 20 000 000 Kč. Výnos z pořádkových pokut je příjmem státního rozpočtu.“⁶⁶ Nutno podotknout, že výše pokuty je totožná s úpravou obsaženou v zákoně o pojišťovnictví, která však směřuje vůči pojišťovnám a zajišťovnám. Je proto s podivem, že stejná úprava byla převzata i do ZoPZ (novelou z roku 2006⁶⁷), když je nepochybné, že pojišťovací zprostředkovatelé mají výrazně slabší postavení na trhu oproti pojišťovnám a zároveň je i jejich finanční situace diametrálně odlišná, bez ohledu na to, zda se jedná o fyzickou či právnickou osobu. Domnívám se, že adekvátní výše pokuty by byla zhruba na úrovni 1/10 současné výše.

2.4.2 Nápravná opatření

Pokud ČNB při výkonu své dohledové činnosti zjistí, že činnost pojišťovacího zprostředkovatele není v souladu se zákonnými požadavky, má v zásadě dvě možnosti sankčních opatření.

⁶⁶ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010, 352 s. ISBN 978-80-87212-45-5. s 210.

⁶⁷ Zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem.

Prvním a základním je uložení opatření uvést ve stanovené lhůtě činnost pojišťovacího zprostředkovatele do souladu se zákonem. Uplatní se v případě, že činnost pojišťovacího zprostředkovatele není v souladu se ZoPZ. Toto opatření se neuplatní v případě, že nesoulad se zákonem má povahu ve ztrátě důvěryhodnosti nebo zániku pojištění odpovědnosti, u pojišťovacích makléřů nebo pojišťovacích agentů pak v držení nedostatečné jistiny.

Pokud pojišťovací zprostředkovatel nesplní ve stanovené lhůtě opatření, které mu bylo uloženo jako nápravné opatření, přistoupí ČNB k dalšímu opatření, kterým je pozastavení činnosti pojišťovacího zprostředkovatele. Vyjma uvedeného nesplnění uloženého nápravného opatření jsou důvodem k pozastavení činnosti ještě zánik pojištění odpovědnosti, nesplnění podmínky dostatečné finanční jistiny (u pojišťovacích agentů a makléřů) a nesplnění podmínek nebo neplnění povinností odpovědným zástupcem právnické osoby. Činnost lze pozastavit maximálně na dobu 6 měsíců. Právní mocí rozhodnutí o pozastavení činnosti vzniká pojišťovacímu zprostředkovateli povinnost odevzdat ČNB osvědčení o zápisu do registru a v době pozastavené činnosti nesmí zprostředkovávat uzavírání nových pojistných nebo zajišťovacích smluv, prodlužování nebo rozšiřování zprostředkovaných smluv a přebírat pojistné nebo pojistné plnění. Jedná se o taxativní výčet činností, které nesmí pojišťovací zprostředkovatel v době pozastavení činnosti vykonávat. To však znamená, že ve smyslu ust. § 3 písm. a) ZoPZ, který vymezuje zprostředkovatelskou činnost, může tento pojišťovací zprostředkovatel nadále vykonávat určité činnosti výslovně nezakázané, jako jsou např. pomoc při správě pojištění nebo vyřizování nároků z pojistných smluv.⁶⁸ Pokud pojišťovací zprostředkovatel neuvede svou činnost do souladu se ZoPZ ve stanovené lhůtě, ČNB svým rozhodnutím zápis v registru zruší podle ust. § 17 odst. 1 písm. c) ZoPZ.

Rozdílným institutem oproti pozastavení činnosti pojišťovacího zprostředkovatele je přerušení jeho činnosti podle § 24 ZoPZ. Jde o stav vyvolaný právním jednáním pojišťovacího zprostředkovatele, který se z vlastní vůle rozhodne na dobu nejdéle jednoho roku přerušit výkon zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví.

⁶⁸ ŠKOPOVÁ, Věra. *Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, xi, 291 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-476-7. s. 172.

Rozhodnutí o přerušení je registrovaná osoba povinna sdělit ČNB ještě před samotným přerušením a současně s tím odevzdat osvědčení o registraci. Ohledně výkonu činnosti v době, kdy má pojišťovací zprostředkovatel přerušen výkon činnosti, platí podobná pravidla jako v době pozastavené činnosti, s tím rozdílem, že pojišťovací zprostředkovatel je povinen dokončit případy, které byly zahájeny přede dnem, kdy se rozhodnul přerušit svou činnost.

2.4.3 Správní delikty

Dalším způsobem, jak může ČNB postihnout jednání pojišťovacích zprostředkovatelů, které je v rozporu se zákonem, je správní trestání pojišťovacích zprostředkovatelů. „*V souladu s metodikou správního trestání jsou, stejně jako v zákoně o pojišťovnictví, upraveny přestupky fyzických osob a správní delikty právnických osob v oblasti upravené zákonem o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí.*“⁶⁹

ZoPZ rozlišuje přestupky fyzických osob, kterými jsou uvedení nesprávných údajů při žádosti o zápis do registru, uvedení nesprávných údajů ve výkazu o činnosti pojišťovacích agentů nebo makléřů a uvedení nesprávných údajů v písemném prohlášení podle § 13 odst. 6 ZoPZ. Za spáchání těchto přestupků hrozí udělení pokuty až do výše 1 000 000,- Kč. V § 26 odst. 1 ZoPZ jsou pak uvedeny správní delikty právnických osob, kterých se dopustí právnická osoba totožným jednáním jako v případě fyzických osob. Stejná je i výše možné pokuty.

Správního deliktu se ještě dopustí právnická osoba nebo fyzická podnikající osoba tím, že provozuje zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví v rozporu s údaji uvedenými v registru; ve stanovené lhůtě nesplní opatření k nápravě uložené ČNB; vyžaduje složení vstupního poplatku jako podmínky pro výplatu odměn od osoby, která se má podílet na zprostředkovatelské činnosti; odměnu osoby, která se má na zprostředkování pojištění podílet, odvozuje podle počtu dalších osob, kterou pro tuto činnost získala. Za spáchání těchto správních deliktů hrozí pokuta až do výše 10 000 000,- Kč.

⁶⁹ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010, 352 s. ISBN 978-80-87212-45-5. s 211.

ZoPZ tak fakticky dělí správní delikty na „méně závažné“ (přestupky a správní delikty právnických osob s pokutou do výše 1 mil. Kč) a „závažné“ (pokuta do výše 10 mil. Kč). K projednání správních deliktů je příslušná ČNB. Jako trochu nešťastné řešení považuji rozdělení správních deliktů v ZoPZ. Z názvů jednotlivých paragrafů plyne snaha zákonodárce o třídění podle subjektů, tedy na přestupky fyzických osob a správní delikty právnických osob. S tím je ale v rozporu ust. § 26 odst. 2 ZoPZ, kde jsou vymezeny správní delikty nejen právnických osob, ale i fyzických osob podnikajících, přesto, že je úprava obsažena v ustanovení nadepsaném správní delikty právnických osob. Výsledkem je tedy lehce nepřehledné třídění jednak podle subjektů, jednak podle závažnosti deliktů, resp. výše pokuty.

Odpovědnost právnické osoby za správní delikt zaniká v případě, že ČNB nezahájí řízení do jednoho roku ode dne, kdy se o deliktu dozvěděla, nejpozději však do tří let ode dne, kdy byl spáchán.

2.5 Profesionální organizace pojišťovacích zprostředkovatelů

Jako poměrně důležitou součástí komplexního náhledu na činnost pojišťovacích zprostředkovatelů považuji zmínit profesionální organizace pojišťovacích zprostředkovatelů. Jedná se o zájmová sdružení, ve kterých se soustřeďují pojišťovací zprostředkovatelé na principu dobrovolnosti (na rozdíl od některých profesních komor, kde členství v nich je povinnou podmínkou pro výkon určitého povolání). Smyslem těchto sdružení je především ochrana a prosazování zájmů svých členů. Současně tato sdružení dbají na pověst dobrého jména své profese jako celku, ale rovněž svých jednotlivých členů, a to zejména vytvářením různých etických kodexů, které jsou závazné pro členy sdružení. Tím přispívají nad rámec zákonných opatření k formování činnosti jednotlivých pojišťovacích zprostředkovatelů. Zároveň dochází i k ochraně spotřebitelů, neboť jednotliví pojišťovací zprostředkovatelé, kteří jsou členy takového sdružení, tím „*dávají svým klientům určitou záruku profesního přístupu*“⁷⁰.

Tuzemské profesionální organizace byly zakládány buď jako zájmové sdružení právnických osob podle ust. §§ 20f až 20j zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku,

⁷⁰ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010, 352 s. ISBN 978-80-87212-45-5. s 47.

ve znění pozdějších předpisů, nebo jako sdružení fyzických a právnických osob podle zákona o sdružování osob⁷¹. Současný občanský zákoník⁷² tuto právní úpravu zrušil. Ohledně úpravy zákona o sdružení osob ve svém § 3045 uvádí, že tato sdružení se považují za spolky podle § 214 an. občanského zákoníku. Zájmová sdružení právnických osob podle zákona č. 40/1964 Sb. se pak podle § 3051 občanského zákoníku i nadále řídí původní právní úpravou s tím, že takové sdružení má právo změnit svoji formu na spolek podle § 214 občanského zákoníku.

2.5.1 Asociace českých pojišťovacích makléřů

Asociace českých pojišťovacích makléřů (dále jen „AČPM“) je „*je profesním sdružením právnických osob s možností přidruženého členství i fyzických osob. Jejím posláním je ochrana společných zájmů členů a péče o spravedlivé uplatnění pojišťovacích makléřů na domácím pojistném trhu i v mezinárodním měřítku. Asociace dbá na zvyšování profesionální úrovně členů, na etické rozměry vykonávané profese a na posilování prestiže pojišťovacích makléřů*“⁷³.

AČPM vznikla již v roce 1994 (původně pod názvem Sdružení českých pojišťovacích makléřů) a je nejstarším profesním sdružením pojišťovacích zprostředkovatelů na našem území. Kutina k tomu uvádí, že „*Impulsem k jeho vzniku byla zkušenost přenesená z vyspělých pojistných trhů ve světě, že konkurence je sice hnacím motorem tržního hospodářství, ale kulturnost vztahů mezi konkurenčními subjekty, respekt k zákonům a etickým principům a vysoká úroveň spolehlivosti a kvality služeb pro zákazníky jsou aspekty, které je třeba společně a permanentně kultivovat*“⁷⁴.

Ohledně členství ve sdružení Stanovy AČPM rozlišují mezi řádným a přidruženým členem. Řádným členem se může stát česká právnická osoba, která je zapsána v registru pojišťovacích zprostředkovatelů vedeném ČNB jako pojišťovací makléř; není akcionářem či podílníkem v jakékoli tuzemské ani zahraniční pojišťovně a ani není taková pojišťovna jakkoli majetkově zúčastněná na činnosti makléře; jako

⁷¹ Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁷³ <<http://www.acpm.cz>>.

⁷⁴ KUTINA, Zdeněk. *Profese: pojišťovací makléř*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010. ISBN 978-80-7408-038-8. s. 38.

makléř působí na českém trhu nejméně 3 roky; alespoň jeden současný zaměstnanec makléře má pětiletou odbornou praxi v pojišťovnictví; více než 50 % příjmu makléře plyne ze zprostředkovatelské činnosti. Přidruženým členem se může stát: česká právnická osoba zapsaná v registru jako pojišťovací makléř, jejíž příjmy jsou méně než z 50 % tvořeny zprostředkovatelskou činností v pojišťovnictví; česká fyzická osoba, zapsaná v registru jako pojišťovací makléř; česká právnická osoba, která dosud nesplňuje podmínky členství; pojišťovací makléř s domovským členským státem jiným než ČR; instituce, která není zprostředkovatelem v pojišťovnictví, ale obor její činnosti je tomu blízký.⁷⁵ K dnešnímu dni má AČPM 74 členů.⁷⁶

AČPM je dále členem mezinárodní organizace pojišťovacích zprostředkovatelů BIPAR, světové federace pojišťovacích zprostředkovatelů WFII a organizace POI (ke všem těmto organizacím se v krátkosti věnuji dále ve své práci). Členstvím v těchto organizacích se AČPM dostává možnosti spolupodílet se na vytváření mezinárodních pravidel pro fungování pojišťovacích zprostředkovatelů. Stejně tak je AČPM v rámci národní právní úpravy „*připomínkovým místem pro návrhy zákonných norem z oblasti pojišťovnictví*“⁷⁷.

2.5.2 Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců ČR

Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců České republiky, z.s. (dále jen „AFIZ“), byla založena v roce 2002 jako Asociace registrovaných investičních zprostředkovatelů. V roce 2004 došlo k rozšíření asociace na všechny zprostředkovatelské a poradenské činnosti působící na finančním trhu. Od rozšíření působnosti mohou být členy všechny fyzické a právnické osoby, které působí jako zprostředkovatelé či poradci na finančním trhu.⁷⁸

„Cílem Asociace je rozvoj služeb na finančním trhu a zvyšování ochrany spotřebitelů. Asociace se aktivně podílí na tvorbě podmínek a pravidel napomáhajících

⁷⁵ Stanovy AČPM [online]. 2016 [cit. 2016-02-20]. Dostupné z WWW: <http://acpm.cz/files/Stany_uzpraven___2009-5bdbb662e7170b2ec0e49387ab19dd7e.pdf>.

⁷⁶ Seznam členů AČPM [online]. 2016 [cit. 2016-02-20]. Dostupné z WWW: <<http://acpm.cz/index.php?action=section&id=1435>>.

⁷⁷ <<http://www.acpm.cz>>.

⁷⁸ <<http://www.afiz.cz/afiz-o-sobe/>>.

při prosazování principů poctivého obchodního styku, ochrany dobrých mravů a posílení obecné důvěry ve finanční trh.“⁷⁹

Členství v AFIZ se rozlišuje na členství fyzických osob (individuální členství) a členství právnických osob (korporativní členství). Členem se může stát osoba, která provozuje činnost zprostředkovatele na finančním trhu na základě registrace u příslušného orgánu státní správy. Členové nesmí být nijak svázáni s institucí podnikající na finančním trhu. Členy mohou být za určitých okolností i osoby, které nevykonávají zprostředkovatelskou činnost, ale činnost vědeckou, právní, publicistickou či jinou činnost, a jejich členství může být pro AFIZ prospěšné. Na rozdíl od AČPM zde tedy není podmínka, že zprostředkovatel musí vykonávat svou činnost po určitou dobu před tím, než bude přijat za člena.

AFIZ vznikla jako sdružení fyzických a právnických osob. Po přijetí současného občanského zákoníku tedy došlo k transformaci na spolek, jak jsem uvedl výše.

2.5.3 Unie společností finančního zprostředkování a poradenství

V roce 2006 byla založena Unie společností finančního zprostředkování a poradenství (dále jen „USF“) jako neziskové a odborné profesní sdružení právnických a fyzických osob, které podnikají na území ČR a jejichž předmětem podnikání je finanční nebo pojišťovací zprostředkování nebo poradenství. Snahou USF je působit při legislativním procesu při vzniku právních norem v oblasti finančních trhů a podnikání na nich, zastupování svých členů vůči orgánům veřejné správy apod.

Členství USF rozlišuje podobně jako AČPM na řádné a přidružené členy. Řádní členové mohou být právnické osoby, jejichž obrat je tvořen z rozhodující většiny příjmy ze zprostředkování finančních produktů. Přidruženými členy pak mohou být fyzické osoby a právnické osoby, jejichž příjmy ze zprostředkovatelské činnosti na finančních trzích jsou zanedbatelné.⁸⁰

⁷⁹ Stanovy AFIZ [online]. 2016 [cit. 2016-02-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.afiz.cz/stanovy/>>.

⁸⁰ Stanovy USF [online]. 2016 [cit. 2016-02-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.usfcr.cz/wp-content/usf-dokumenty/stanovy-usf.pdf>>.

2.5.4 BIPAR

BIPAR, což je zkratka označující Bureau International des Producteurs d'Assurances et de Réassurances, je Evropskou federací pojišťovacích zprostředkovatelů. Jedná se o nejstarší a nejvýznamnější mezinárodní organizaci sdružující pojišťovací zprostředkovatele. „*Hlavním cílem BIPAR je vytváření přátelského a korektního konkurenčního evropského prostředí pro zprostředkovatele pojištění, odpovídající úrovně ochrany spotřebitelů a správného zvuku pojišťovacího trhu. Informuje o pojišťovacích trendech a obchodních příležitostech, organizuje konference, semináře a školení, napomáhá národním asociacím u národních vlád apod.*“⁸¹

V současnosti BIPAR sdružuje 52 jednotlivých asociací z 30 zemí převážně Evropy.⁸² Zajímavé je, že mezi zeměmi, které mají v BIPAR zastoupení svými národními asociacemi, je i Libanon nebo Izrael. Je tedy zřejmé, že geografické hledisko není nutnou podmínkou pro členství.

2.5.5 The World Federation of Insurance Intermediaries (WFII)

WFII je světovou organizací pojišťovacích zprostředkovatelů, která má podobné cíle jako BIPAR, tedy hájit zájmy svých členů a promlouvat jejich jménem k mezinárodním institucím a jednotlivým regulátorům právních úprav. WFII zaštiťuje více než 100 národních asociací z více než 80 zemí světa, a to prostřednictvím členství jednotlivých kontinentálních federací (za Evropu je členem BIPAR).⁸³

⁸¹ ZUZAŇÁK, Aleš; ŠULCOVÁ, Jaroslava; HORA, Jan: *Příručka pro zprostředkovatele pojištění*, Praha: Linde, 2011., 2. vydání, 239 s. ISBN 978-80-7201-838-3. s. 228.

⁸² <<http://www.bipar.eu>>.

⁸³ <<http://www.wfii.net>>.

3. Právní úprava na úrovni EU a navrhované změny v národní úpravě

Jak jsem již uvedl v kapitole 2.3.1 této práce, jedním ze základních principů fungování EU je volný pohyb služeb. Volný pohyb služeb je jednou ze svobod, které se uskutečňují v rámci vnitřního trhu EU. Podle čl. 57 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) se za službu pokládají výkony činnosti poskytované zpravidla za úplatu, a to mj. obchodní povahy. Oblast vnitřního trhu je, stejně jako ochrana spotřebitele, součástí sdílených pravomocí podle čl. 4 SFEU. Celá problematika činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů je předmětem sekundárního práva EU, přičemž pramenem práva pro tuto oblast jsou směrnice.

Směrnice je v právu EU nástrojem harmonizace. „Znamená to, že unijní právo stanoví pro všechny členské státy určitý rámec, tedy společné zásady, resp. základní pravidla nebo minimální standard. Vlastní úprava v takto daném rámci zůstává v dispozici členských států.“⁸⁴ Směrnice je tedy závazná pro členský stát co do výsledku, kterého má být dosaženo, avšak způsob a forma se ponechává na úvaze vnitrostátních orgánů členského státu. Ohledně účinků směrnice do vnitrostátního práva se rozlišují transpozice a implementace směrnice. Transpozicí se rozumí její obsahové zapracování do vnitrostátní právní úpravy, implementací navíc ještě aplikace odpovídajících předpisů a výklad ve smyslu směrnice. Každá směrnice obsahuje lhůtu, ve které jsou jednotlivé členské státy povinny transponovat směrnici do svých právních řádů. Tato lhůta se pohybuje většinou v rozmezí 2-3 let.⁸⁵

K tomu, aby mohl fungovat volný pohyb služeb, je potřeba vytvořit jednotné podmínky pro výkon zprostředkovatelské činnosti, stejně jako vytvořit možnost volně působit a usazovat se ve všech členských státech Společenství, potažmo EU. První normou, která se týkala zprostředkování pojištění, byla Směrnice Rady 77/92/EHS ze dne 13. 12. 1976 o opatřeních k usnadnění účinného výkonu svobody usazování a volného pohybu služeb u činnosti pojišťovacích agentů a makléřů. Důvodem pro přijetí směrnice 77/92/EHS byly skutečnosti, že v jednotlivých členských státech byla úprava

⁸⁴ TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ a Jiří MALENOVSKÝ. Právo Evropské unie. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). ISBN 978-80-87576-53-3. s. 109-110.

⁸⁵ Tamtéž s. 110.

zprostředkování pojištění upravena značně rozdílně. V některých státech platily přísné podmínky, zatímco v jiných byla úprava velmi volná. Stejně tak byl rozdílný obsah činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů v jednotlivých státech a byla ztížena svoboda usazování a svoboda pohybu. Nutno říct, že směrnice ještě nepoužívala pojem zprostředkovatelská činnost, pouze činnost pojišťovacích agentů a makléřů. Zprostředkovatelskou činností se tedy rozuměla profesní činnost osob, které nezávisle spojují zájemce o pojištění nebo zajištění s pojišťovnami nebo zajišťovnami a které se podílejí na přípravných pracích k uzavření smluv, jejich správě, popř. na vyřizování pojistných událostí. Druhou kategorií činností byla profesní činnost osob, pověřených jednou či více smlouvami nebo pověřených jednat jménem jedné nebo více pojišťoven k navrhování nebo uzavírání pojistných smluv nebo pomoci při jejich správě a vyřizování pojistných událostí. Poslední kategorií byla činnost osob, které jménem osob uvedených v předchozích dvou kategoriích vykonávají přípravné práce na smlouvách, inkasují pojistné apod. Dále směrnice stanovila podmínky, za kterých docházelo k uznávání podmínek pro výkon činnosti v jednom státě i ve státech ostatních. Za tímto účelem bylo stanoveno státům, aby určily orgány, které budou vydávat potvrzení o splnění podmínek, které budou zájemci o zprostředkovatelskou činnost přikládat spolu s žádostí o povolení. Směrnice 77/92/EHS tedy vymezovala pouze základní principy, na kterých by měla být činnost pojišťovacích zprostředkovatelů v rámci Společenství vykonávána, konkrétní pravidla a požadavky však neupravovala. Na první pohled je však patrné, že se jednalo o předzvěst a základ pro současnou úpravu zprostředkovatelské činnosti.

Dalším právním aktem, upravujícím oblast zprostředkování pojištění, bylo Doporučení Komise 92/48/EHS ze dne 18. 12. 1991 o zprostředkovatelích pojištění. Tato úprava již používá pojem zprostředkovatelská činnost. Hlavním smyslem doporučení 92/48/EHS bylo apelovat na členské státy, aby uplatňovaly na pojišťovací zprostředkovatele působící na svém území požadavky na odbornost a povinnost registrace u příslušných orgánů. Jelikož byl tento právní akt vydán formou doporučení, které je právně nezávazné a nevynutitelné, bylo zřejmé, že bude nezbytné tuto oblast upravit komplexní směrnicí.

Dne 9. 12. 2002 byla přijata Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/92/ES o zprostředkování pojištění (dále jen „Směrnice 2002/92/EHS“). Ta

nahradila předchozí úpravu (Směrnici 77/92/EHS a Doporučení 92/48/EHS) a výrazným způsobem harmonizovala oblast zprostředkování pojištění na úrovni Společenství. Členské státy měly povinnost provést harmonizaci národních úprav do 15. ledna 2005.

Důvodem pro přijetí Směrnice 2002/92/EHS byla skutečnost, že nadále přetrvávaly značné rozdíly mezi vnitrostátními předpisy jednotlivých členských států, upravujících oblast zprostředkování pojištění. To působilo značné překážky pro přístup k výkonu zprostředkovatelské činnosti v rámci vnitřního trhu. Hlavním cílem této směrnice tedy byla možnost pojišťovacích zprostředkovatelů napříč Společenstvím využívat svobodu usazování a volný pohyb služeb, resp. odbourání překážek k využití těchto svobod. Dále bylo důležité, aby došlo ke koordinaci vnitrostátních předpisů v oblasti požadavků na odbornou způsobilost pojišťovacích zprostředkovatelů a jejich registraci, stejně jako sjednocení sankcí za výkon činnosti v rozporu se stanovenými pravidly. Jako další cíl úpravy tedy lze označit ochranu spotřebitele.

Směrnice 2002/92/EHS definovala zprostředkování pojištění jako činnost spočívající v navrhování, předkládání nebo provádění jiných přípravných prací směřujících k uzavírání pojistných smluv, jejich uzavírání nebo pomoc při jejich správě a při plnění z těchto smluv. Důležité bylo vymezení, že se úprava nevztahovala na činnosti prováděné pojišťovnou nebo zaměstnancem pojišťovny. Za zprostředkovatele pojištění byla považována fyzická nebo právnická osoba, která za úplatu zprostředkovává pojištění.

V čl. 3 Směrnice 2002/92/EHS byly upraveny požadavky na registraci pojišťovacích zprostředkovatelů. Bylo zde stanoveno, že zprostředkovatelé se registrují ve státě svého původu. Ohledně samotného registru platilo, že členské státy mohly zřídit více než jeden registr, pokud stát stanovil podmínky, za kterých probíhala registrace. Nezbytné však bylo zřízení jediného informačního místa k těmto registrům. Zde je patrná snaha o usnadnění přístupu k informacím pro spotřebitele.

Čl. 4 Směrnice 2002/92/EHS obsahoval úpravu profesní způsobilosti zprostředkovatelů pojištění. Bylo zde stanoveno, že členský stát původu zprostředkovatele stanoví podmínky a rozsah potřebných minimálních znalostí pro výkon zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví. Zde spatřuji problém, o kterém

jsem se zmínil již v podkapitole 2.3.3.1 své práce, tedy že požadavky na profesní způsobilost v jednotlivých státech jsou rozdílné, čímž de facto může docházet k tomu, že znalosti a schopnosti zprostředkovatelů pojištění budou na rozdílné úrovni, avšak přístup k výkonu činnosti pojišťovacího zprostředkovatele zůstane stejný. Dalšími předpoklady pro činnost pojišťovacího zprostředkovatele směrnice stanovila bezúhonnost, dobrou pověst a pojištění pro případ odpovědnosti za škodu.

Výkon činnosti pojišťovacího zprostředkovatele v rámci volného pohybu nebo svobody usazování mohl být prováděn po splnění informační povinnosti vůči příslušnému orgánu svého domovského členského státu. Ten pak informoval příslušný orgán hostitelského členského státu. Po uplynutí doby jednoho měsíce pak mohl pojišťovací zprostředkovatel vykonávat činnost na území jiného členského státu. K výkonu činnosti tak stačilo pouhé splnění notifikační povinnosti.

Dále byly směrnicí upraveny otázky sankcí pro případ výkonu činnosti v rozporu s právní úpravou a dále byly stanoveny požadavky na informovanost spotřebitelů, zejména před uzavřením pojistné smlouvy.

Směrnice 2002/92/EHS byla základem pro současnou právní úpravu platnou v ČR, kterou představuje ZoPZ.

3.1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/97 o distribuci pojištění

Směrnicí 2002/92/EHS považují za poměrně zdařilou úpravu zprostředkování pojištění na úrovni Společenství (EU). Úprava svým rozsahem odpovídala rozvoji vnitřního trhu ve své době, a byla prvním předpisem, který komplexně upravoval danou problematiku a chránil spotřebitele. Z mého pohledu byla jediným výrazným nedostatkem této úpravy skutečnost, že Směrnice 2002/92/EHS nedefinovala pojem zprostředkování pojištění jako činnost prováděnou vůči třetí osobě, tak, jak je tento pojem obecně vnímán⁸⁶. To dávalo možnost zprostředkovatelům pojištění zároveň vystupovat jako pojistník, čímž mohlo docházet ke střetu zájmů.

S ohledem na nepřetržitý a dynamický vývoj pojistného trhu postupem času vyvstala potřeba aktualizovat úpravu zprostředkování pojištění. Po více než 13 letech od

⁸⁶ Např. ust. § 2445 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

přijetí Směrnice 2002/92/EHS byla dne 20. 01. 2016 přijata Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/97, o distribuci pojištění (Insurance Distribution Directive, dále jen „IDD“).

Důvody a východiska pro přijetí IDD jsou uvedeny zejména v preambuli této směrnice. Snahou IDD je minimální harmonizace pravidel v tom smyslu, že jednotlivé státy mohou určitou problematiku upravit přísněji, než ukládá IDD. Smyslem této snahy je zesílená ochrana spotřebitele. Ta je nosným pojítkem většiny opatření v IDD. Významnou snahou (oproti předchozí úpravě) je rozšíření působnosti na všechny subjekty na trhu, které poskytují pojištění. To znamená, že cílem úpravy mají být nejenom zprostředkovatelé pojištění jakožto nejvýznamnější distribuční kanál, ale nově i pojišťovny, resp. jejich zaměstnanci, poskytovatelé tzv. bankopojištění apod. Důvodem je to, aby spotřebitel byl chráněn vždy ve stejné míře, ať už zvolí ke sjednání pojistného produktu jakoukoli distribuční síť. S tím souvisí i požadavek na vysokou odbornost a profesionalitu nejen zprostředkovatelů pojištění, ale i zaměstnanců pojišťoven a všech osob, které se podílejí jednak na uzavírání pojistných smluv, jednak i na činnosti předcházející i následné. S rozšířením působnosti se ztotožňuji a domnívám se, že se jedná o logický krok k posílení ochrany spotřebitele.

Zprostředkování pojištění by mělo být činností vykonávanou ve vztahu k třetím osobám, jak jsem již uvedl výše. Tím by mělo být zabráněno střetu zájmů, stejně tak stanovením pravidel, za kterých může zprostředkovatel pojištění (nebo i pojišťovna) nabízet různé, vzájemně si konkurující produkty.

Podstatnou snahou je dále informovanost spotřebitele, ať už o podmínkách odměňování zprostředkovatelů či zaměstnanců pojišťoven, nebo o produktech, které jsou nabízeny. Zájemci o pojištění by tak měl být nejen nabídnut produkt, který nejlépe vyhovuje jeho skutečným potřebám, ale měly by mu být i sděleny důvody, které k tomu vedly, což považuji za poměrně podstatné zpřesnění předchozí úpravy. Dále se předpokládá zavedení jednotného informačního místa, které bude zpřístupněno dálkově, a kde budou odkazy na jednotlivé příslušné orgány členských států a informace z jednotlivých registrů.

Další oblastí, na kterou se IDD soustředí, je ukládání sankcí. Sankce by měly být ukládány tak, aby byly dostatečnou výstrahou pro poskytovatele pojištění, kteří

vykonávají činnost v rozporu s pravidly. Současně by ale měla být při jejich ukládání použita zásada přiměřenosti, a to s ohledem na malé a střední distributory.

Pokud shrnu výše uvedené, cíle IDD jsou zejména rozšíření působnosti na všechny distribuční kanály nabízející pojištění, zesílení správních sankcí, rozšíření informovanosti spotřebitelů a zajištění odborné kvalifikace poskytovatelů pojištění. IDD konkretizuje a doplňuje některá ustanovení, jejichž význam byl původně stejný, avšak rozdílnou interpretací jednotlivých členských států došlo k roztržitosti a nejednotnosti pravidel. Níže se budu věnovat jednotlivým vybraným oblastem upraveným v IDD.

3.1.1 Působnost IDD

Pravidla stanovená v IDD se vztahují k přístupu k distribuci pojištění a zajištění na území EU. Ohledně osobní působnosti platí, že se IDD vztahuje na každou fyzickou nebo právnickou osobu, která je usazena na území EU (nebo se chystá se tam usadit) za účelem přístupu k distribuci pojištění nebo zajištění. Pokud se podívám na vymezení pojmu distribuce pojištění v čl. 2 IDD, zjišťuji, že se jí rozumí poskytování poradenství o pojistných smlouvách, předkládání návrhů smluv či jiné práce napomáhající jejich uzavírání, jejich samotné uzavírání, pomoc při správě a plnění z těchto smluv a dále poskytování informací o pojistných produktech pro zájemce o pojistné produkty, o které projeví zájem prostřednictvím komunikace na dálku (zejména prostřednictvím internetu).

Jak jsem již uvedl výše, IDD se vztahuje i na zaměstnance pojišťoven. Dochází však k rozlišení pojmů „zprostředkovatel pojištění“, „zprostředkovatel doplňkového pojištění“ a „distributor pojištění“. Zprostředkovatele pojištění je fyzická nebo právnická osoba, která není pojišťovnou ani zajišťovnou ani jejími zaměstnanci, a která vykonává distribuci pojištění za úplatu. Zprostředkovatelem doplňkového pojištění je fyzická nebo právnická osoba, která vykonává distribuci pojištění pouze jako doplňkovou službu vedle hlavního předmětu svého podnikání. Distributorem pojištění je potom každý zprostředkovatel pojištění, pojišťovna či zprostředkovatel doplňkového pojištění. Zaměstnanci pojišťoven, ačkoli budou mnohdy vykonávat činnosti spadající pod definici zprostředkovatelů pojištění, budou nadále v pracovněprávním vztahu k pojišťovnám, a na jejich činnost se bude IDD vztahovat pouze v některých oblastech.

Negativní vymezení působnosti pak stanoví, že IDD se nevztahuje na zprostředkovatele doplňkového pojištění, pokud se pojištění týká objednaného zboží nebo cestovních zavazadel, výše pojistného nepřekročí 600,- EUR ročně nebo 200,- EUR u pojištění kratšího tří měsíců. Tyto podmínky musí být splněny kumulativně. Oproti předchozí úpravě tak došlo k navýšení limitu z předchozích 500,- EUR.

3.1.2 Registrace zprostředkovatelů pojištění

Registrace u příslušného orgánu je povinná pro zprostředkovatele pojištění a zprostředkovatele doplňkového pojištění. Na pojišťovny a jejich zaměstnance se registrační povinnost nevztahuje. Nadále platí, že členské státy mohou zřídit více než jeden rejstřík evidující zprostředkovatele pojištění, stejně tak platí, že v případě vázaných pojišťovacích zprostředkovatelů se na registraci mohou podílet i pojišťovny (resp. pojišťovací zprostředkovatelé odpovídající za činnost registrovaných zprostředkovatelů). Členské státy si mohou vyhradit, že v takovém případě musí pojišťovacího zprostředkovatele zaregistrovat. To může být velice praktické, neboť do této doby byla registrace pouze záležitostí samotných podřízených zprostředkovatelů. Zejména v případě, kdy byla spolupráce zprostředkovatele např. s pojišťovnou ukončena, pojišťovna nemohla zápis v registru ovlivnit. Jak jsem již uvedl výše, IDD stanoví povinnost zřídit jednotné informační místo, kde se budou shromažďovat informace o zprostředkovatelích, kteří vykonávají zprostředkovatelskou činnost v rámci přeshraničního výkonu. Jako podmínku pro zaregistrování stanovuje IDD uvedení totožnosti akcionářů, podílníků nebo členů, kteří mají na zprostředkovateli podíl více než 10 % s uvedením výše tohoto podílu, totožnosti osob, které jsou se zprostředkovatelem úzce propojeny a informace, že uvedené podíly nebo informace nebrání příslušnému orgánu ve výkonu dohledu.

3.1.3 Volný pohyb služeb a svoboda usazování

Při výkonu zprostředkovatelské činnosti v rámci volného pohybu služeb a svobody usazování platí obdobná pravidla jako u Směrnice 2002/92/EHS. Pojišťovací zprostředkovatel, který má v úmyslu poprvé vykonávat činnost v jiném členském státu v rámci volného pohybu služeb nebo svobody usazování, musí příslušnému domovskému orgánu sdělit konkrétní údaje stanovené v čl. 4 odst. 1, resp. čl. 6 odst. 1 IDD, a tento orgán je do jednoho měsíce oznámí příslušnému hostitelskému orgánu,

který jejich obdržení neprodleně potvrdí. Domovský orgán poté oznámí zprostředkovateli, že hostitelský orgán informace převzal a že může zahájit činnost na území hostitelského státu. Zde je tedy rozdíl oproti předchozí úpravě v tom, že hostitelský orgán vždy potvrdí převzetí informací a nemůže už předem oznámit, že si nepřeje být o záměru výkonu volného pohybu služeb na svém území informován, jako tomu bylo dříve.

V případě, že se hlavní místo podnikání pojišťovacího zprostředkovatele nachází v jiném než domovském členském státě, může se příslušný orgán tohoto hostitelského členského státu dohodnout s příslušným orgánem domovského státu, že bude tento (hostitelský) orgán vykonávat vůči takovému zprostředkovateli činnost, jako by byl jeho domovským orgánem. Jde dle mého názoru o vhodné opatření, které by mělo sloužit k efektivnějšímu výkonu dohledu.

3.1.4 Profesionální a organizační způsobilost

V souladu s požadavky na soustavnou vysokou úroveň profesionality a odborné způsobilosti IDD ukládá členským státům, aby zajistily, že každý, kdo se podílí na distribuci pojištění, bude mít přiměřené profesní a odborné znalosti. Za tím účelem je stanoveno, že členské státy zavedou mechanismy, které umožní ověřovat znalosti a odbornost a které zajistí soustavnou přípravu zahrnující alespoň 15 hodin ročně. Konkrétní požadavky na znalosti budou přitom uzpůsobeny s ohledem na konkrétní činnosti distributorů a produkty, které nabízejí.

U všech distributorů pojištění se vyžaduje dobrá pověst, kterou IDD rozumí minimální požadavek na čistý trestní rejstřík co do závažných majetkových trestných činů a trestných činů souvisejících s finanční činností, a dále skutečnost, že distributor pojištění nebyl v minulosti v úpadku. Jedná se o totožná pravidla s předchozí úpravou. Pokud jde o trestní rejstřík, dle mého názoru mohla jít IDD ještě dál a stanovit zákaz jakéhokoliv záznamu v trestním rejstříku. Jestliže se totiž jedná o „dobrou pověst“, tu dle mého názoru může mít toliko osoba trestně zcela bezúhonná.

IDD dále rozšířila ustanovení ohledně pojištění odpovědnosti zprostředkovatelů za škodu způsobenou při výkonu zprostředkovatelské činnosti. Nově je minimální hodnota jednotlivé pojistné události 1 250 000,- EUR (namísto dosavadních 1 mil.

EUR) a souhrn pojistných událostí v jednom roce 1 850 000,- EUR (namísto dosavadních 1,5 mil. EUR).

3.1.5 Informační požadavky

IDD v podstatě přejímá z dřívější úpravy povinnosti ohledně informací sdělených zákazníkovi před uzavřením pojištění pojišťovacím zprostředkovatelem. V souvislosti s rozšířenou působností IDD mají tyto povinnosti i pojišťovny. Jedná se o obecné informace o totožnosti distributora, jeho aktivitách apod.

Před uzavřením pojistné smlouvy se vyžaduje, aby distributor pojištění znal požadavky a potřeby klienta, a na základě jejich zhodnocení nabídnul klientovi produkt, který nejlépe bude vyhovovat jeho potřebám. Pokud distributor zákazníkovi doporučí nějaký pojistný produkt, musí mu vysvětlit, proč je pro něho vhodný zrovna tento produkt. Vše musí probíhat srozumitelnou formou pro zákazníka. Pokud se jedná o produkt životního pojištění, pak pojišťovna jako tvůrce takového produktu musí vytvořit informační brožuru na papíře nebo jiném trvalém nosiči dat, na kterém bude produkt srozumitelně vysvětlen, včetně možných rizik a důsledků.

Nově IDD rozšiřuje povinné informování ohledně způsobu odměňování zprostředkovatele pojištění. Odměnou se rozumí jakákoliv provize, poplatek nebo jiná platba, včetně všech hospodářských výhod nebo jakákoliv výhoda (finanční i nefinanční) poskytnutá v souvislosti s distribucí pojištění.⁸⁷ Zprostředkovatelé pojištění musí v dostatečném předstihu sdělit zákazníkovi, na základě jaké odměny ve vztahu ke sjednání smlouvy pracuje. Pokud jde o poplatek hrazený přímo zákazníkem, musí mu být sdělena jeho výše nebo alespoň metoda jeho výpočtu. V případě pojišťoven platí obdobná povinnost, když tyto jsou povinny sdělit povahu odměny svých zaměstnanců, kteří se podílejí na uzavření pojistné smlouvy. Tyto informace pak musí být sděleny zákazníkovi pokaždé, když provede jakoukoliv platbu po uzavření pojištění, která není platbou běžného pojistného nebo termínovaného pojistného.

Obecně pak platí povinnost členských států, aby zajistily, že distributoři pojištění nebudou odměňováni způsobem, který bude mít vliv na jejich povinnost jednat a nabízet pojistné produkty v zájmu a ve prospěch zákazníků. Distributor zejména

⁸⁷ Čl. 2 odst. 9 IDD.

nesmí vytvořit mechanismus, který by zprostředkovatele či zaměstnance distributora motivoval k uzavírání konkrétních pojistných produktů, pokud by to bylo na úkor jiných produktů, výhodnějších pro zákazníka. Zde je patrná snaha o vymýcení nešvaru, kdy pojišťovací zprostředkovatelé nabízejí pojistný produkt nikoli podle potřeb zákazníka, nýbrž podle provizní odměny, kterou za její sjednání obdrží. IDD nestanoví konkrétní prostředky, jakými tohoto cíle má být dosaženo, a úpravu nechává na členských státech. Podle mého názoru mohla IDD blíže specifikovat, jak tohoto cíle má být dosaženo. Domnívám se, že takovým způsobem by mohlo být zavedení rozumných provizních stropů pro jednotlivé typy pojistných produktů. Ty by pak mohly být rozdílné v jednotlivých národních úpravách s ohledem na preference zákazníků v jednotlivých státech. Motivem pro zprostředkovatele pojištění by pak byla skutečná potřeba klienta a výběr pojištění nejvýhodnější pro klienta namísto výběru pojištění nejvýhodnějšího pro zprostředkovatele pojištění z hlediska provizní odměny.

3.1.6 Sankce

Oproti předchozí úpravě došlo v IDD k doplnění a rozšíření sankcí za porušení či nedodržování národní úpravy, provádějící IDD. Obecně platí, že sankce mají být účinné, přiměřené a odrazující. Sankce mají být uplatnitelné i vůči fyzickým osobám, které jsou členy řídicích a dozorčích orgánů distributorů pojištění a vůči jiným fyzickým osobám, odpovědným za porušení vnitrostátního práva. Oblast dohledu a výkonu pravomocí v otázce sankcí je svěřena příslušným orgánům státu. Ty mohou své pravomoci vykonávat přímo, ve spolupráci s jinými orgány nebo prostřednictvím žaloby u soudních orgánů.

IDD obsahuje rozsáhlý seznam konkrétních porušení pravidel, která budou sankcionována, včetně minimálního rozsahu sankcí, které lze za porušení uložit. Členské státy jsou tedy oprávněny k použití přísnějších sankcí, než je uvedeno v IDD. Aby byl dodržen i požadavek přiměřenosti, obsahuje IDD i seznam skutečností, které jsou povinny příslušné orgány zohlednit při rozhodování o sankcích.

3.1.7 Účinnost a stručné shrnutí

Jak jsem uvedl na úvod této podkapitoly o IDD, tato směrnice byla přijata teprve 20. ledna 2016. Jedná se tedy o aktuální předpis, který vstoupil v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v Úředním věstníku EU. Platnost IDD tedy nastala dne 23. 2. 2016.

Členské státy mají lhůtu dvou let k provedení odpovídajících změn svých národních úprav tak, aby odpovídaly znění IDD. Jejich znění pak neprodleně musí oznámit Komisi.

Pokud mám ve stručnosti shrnout novou směrnici IDD, pak si dovoluji citovat Šindeláře, který podle mého vystihuje danou problematiku, když uvádí: „*Sečteno a podtrženo, řadoví prodejci pojištění mohou od nové směrnice očekávat tři dobře známé dopady: více papírů, více papírů a ještě jednou více papírů. Nejde jen o požadavky na masu informací pro zákazníky, ale také o vnitřní fungování firmy (střet zájmů) či odborné zkoušky, respektive školení. Je třeba počítat s tím, že tyto povinnosti se firmám prodraží a tento fakt nepochybně ovlivní také ceny pojistek. Na druhou stranu, rozumná a citlivá implementace nových povinností by mohla trh významně pročistit a nastavit jednotné „level playing field“, nebude-li doprovázena destruktivním opatřením typu regulace provizí. Nová pravidla významně omezí prostor pro neférové obchody zejména v životním pojištění, byť za cenu zvýšení nákladů pro celý trh. Přičtete-li k tomu samoregulační opatření, která připravují zprostředkovatelé spolu s pojišťovnami (registry), dostane pojišťovnictví dostatek impulzů, aby se ze současného rozpačitého stavu posunulo k vyšší kvalitě“⁸⁸.*

3.2 Navrhované změny v národní právní úpravě a jejich zhodnocení

Současná platná národní právní úprava zprostředkování pojištění, obsažená v ZoPZ, je už delší dobu předmětem snahy Ministerstva financí ČR jakožto regulátora o zásadní novelizaci. Již v roce 2013 se návrh zákona, kterým se mění ZoPZ (dále jen „návrh“) dostal až do druhého čtení legislativního procesu v Poslanecké sněmovně PČR. Návrh však nebyl přijat a i z důvodu následné nestabilní politické situace v ČR a rozpuštění Poslanecké sněmovny PČR došlo k tomu, že trvalo další rok, než přišlo Ministerstvo financí s návrhem znovu. Následovalo politické handrkování o podobě zákona, pozměňovací návrhy, avšak výsledek je takový, že návrh dosud nebyl schválen.

Důvodem, proč zatím návrh nebyl schválen, je problematika okolo regulace provizních odměn, vyplácených pojišťovnami pojišťovacím zprostředkovatelům, a to

⁸⁸ ŠINDELÁŘ, Jiří. *Směrnice IDD je tu. Co přinese distributorům pojištění?* 2016. Opojistení.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.opojistení.cz/ekonomika/smernice-idd-je-tu-co-prinese-distributorum-pojistení/>>. [online] 2016 [cit. 2016-03-04].

zejména v oblasti životního pojištění. Doposud byly předloženy tři verze návrhu. Regulace provizních odměn je to jediné, čím se návrhy liší. Dále se tedy budu věnovat zásadním změnám, které návrh přináší, se zohledněním jednotlivých pozměňovacích návrhů.

Důvodů pro novelizaci stávajícího ZoPZ je několik. Jako první uvedu problematiku registru, zejména jeho nepřehlednost a neaktuálnost. Jak jsem již uvedl dříve ve své práci, k dnešnímu dni je registrováno okolo 150 tisíc pojišťovacích zprostředkovatelů. Je však zřejmé, že velká část z nich jsou tzv. „mrtvé duše“, tedy pouhé záznamy v registru, a zapsaný pojišťovací zprostředkovatel činnost fakticky nevykonává (viz podkapitola 2.3.3.4). Problém je v tom, že zrušení zápisu v registru se děje buď na základě žádosti pojišťovacího zprostředkovatele, po zjištění určitých skutečností ČNB nebo smrtí či zánikem zprostředkovatele. V případě zjištění skutečností ČNB je s ohledem na počet zaregistrovaných subjektů téměř nemožné, aby ČNB mohla zaznamenat všechny případy, jejichž následkem může být zrušení zápisu v registru. Ohledně úmrtí fyzické osoby či zániku právnické osoby pak nikde není stanovena povinnost kohokoliv takovou skutečnost oznámit ČNB, takže k výmazu z registru nedojde a je velice snadné údaje z registru zneužít jinou osobou. Dále vidím problém v tom, že pojišťovna nemůže v případě ukončení spolupráce se svým vázaným zástupcem nikterak iniciovat výmaz takové skutečnosti z registru. Vhodné by bylo zavést takové opatření, které by podrobovalo registr pravidelnému přezkumu orgánem dohledu, tedy ČNB. Dále by bylo vhodné v registru zveřejnit informaci, zda je pojišťovací zprostředkovatel oprávněn přijímat pojistné, neboť v současnosti je takové oprávnění pouze předmětem smlouvy mezi zprostředkovatelem a pojišťovnou. Klient by se při platbě pojistného nemusel spoléhat na tvrzení samotného pojišťovacího zprostředkovatele a mohl by si tuto skutečnost snadno ověřit. Dalším důvodem pro přijetí návrhu je nepřehlednost jednotlivých kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů. ZoPZ by měl být především předpisem na ochranu spotřebitelů. Dnešní úprava, kdy je v podstatě šest kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů, je však pro spotřebitele značně nepřehledná. Značně nevyhovující je rovněž situace ohledně odborné způsobilosti a požadavků na vzdělání jednotlivých uchazečů o výkon zprostředkovatelské činnosti.

Návrh mění ZoPZ už v samotném názvu. Nově by se měl jmenovat zákon o nabízení a zprostředkování pojištění a zajištění a o samostatných likvidátorech pojistných událostí, zkráceně pak zákon o distribuci v pojišťovnictví. Už z názvu je patrné, že zákon by měl být více či méně v souladu s IDD. Za povšimnutí stojí skutečnost, že tuzemský návrh měl možnost předcházet úpravě evropské, avšak z důvodů výše uvedených se tak nestalo.

Předmětem návrhu je tedy činnost nabízení pojištění a zprostředkování pojištění a zajištění. Zprostředkování pojištění je odborná činnost osoby odlišné od pojistitele, spočívající v předkládání návrhů na uzavření, změnu, zánik pojistných smluv, provádění přípravných prací k uzavření (změně, zániku) pojistných smluv, jejich samotné uzavření (změna, zánik) a pomoc při správě pojištění a vyřizování nároků z pojistných událostí. V návrhu tedy absentuje vymezení zprostředkovatelské činnosti jako činnosti ve vztahu k třetím osobám. Již jsem se o tom zmínil v podkapitole 3.1 o IDD. Vnímám to jako problém, když fakticky nic nebrání tomu, aby zprostředkovatel pojištění uzavřel smlouvu, ve které vystupuje jako zprostředkovatel a jako pojistník zároveň. V praxi to působí problémy zejména ve vztahu k provizním odměnám a v postavení zprostředkovatele v distribuční síti, založené na multi-level marketingu, kde jsou zprostředkovatelé hodnoceni podle počtu uzavřeného objemu pojistného. Nabízením pojištění se pak rozumí odborná činnost pojistitele, spočívající v předkládání návrhů nebo provádění přípravných prací směřujících k uzavření, změně, zániku pojištění a uzavírání (změna, zánik) pojištění vlastním jménem pojistitele. Nabízení pojištění se tedy vztahuje i na zaměstnance pojišťoven.

Návrh opouští dosavadní členění pojišťovacích zprostředkovatelů do šesti kategorií a zjednodušuje systém zavedením tří kategorií. Nově tedy návrh rozlišuje vázaného zástupce, samostatného zprostředkovatele a pojišťovacího zprostředkovatele s domovským členským státem jiným, než ČR. Poslední kategorie je v podstatě totožné úpravy jako v ZoPZ. Vázaný zástupce provozuje činnost zprostředkovatele pojištění výhradně pro jednoho zastoupeného na základě písemné smlouvy. Zastoupeným se podle návrhu rozumí pojišťovna nebo samostatný zprostředkovatel. Odpovědnost za činnost vázaného zástupce nese zastoupený. Vázaný zástupce je oprávněn vybírat pojistné, pokud se tak dohodne s pojišťovnou a nejedná se o rezervotvorné pojištění. V takovém případě musí mít zavedený oddělený účet od svého vlastního hospodaření. V

případě, že vázaný zástupce přestane splňovat podmínky pro výkon činnosti podle návrhu, musí okamžitě smluvní vztah vypovědět, stejně tak musí smlouvu vypovědět zastoupený, pokud se o nesplnění podmínek dozví. Doručením výpovědi zaniká závazek a zastoupený má povinnost bezodkladně o zániku informovat ČNB. Samostatný zprostředkovatel provozuje zprostředkovatelskou činnost na základě písemné smlouvy pro jednu nebo více pojišťoven nebo pro zákazníka. Samostatný zprostředkovatel odpovídá za svou činnost samostatně, pokud se pojišťovna nezavázala převzít odpovědnost. Limity pro pojištění odpovědnosti za škodu jsou totožné jako v ZoPZ, stejně jako pravidla o udržení likvidní jistiny na účtu v případě, že bylo s pojišťovnou sjednáno, že může samostatný zprostředkovatel vybírat pojistné a plnit z pojistných událostí.

Je tedy patrné, že návrh redukuje kategorie vázaného, podřízeného zprostředkovatele a výhradního pojišťovacího agenta do jedné kategorie vázaného zprostředkovatele, kategorie pojišťovacího agenta a makléře do druhé kategorie samostatného zprostředkovatele. Jako základní kritérium pro rozdělení navrhovatel určil odpovědnost zprostředkovatele, resp. zda je nositelem odpovědnosti zprostředkovatel, nebo zastoupený.⁸⁹ Jedná se však o kritérium základní, neboť i za samostatného zprostředkovatele může převzít odpovědnost pojišťovna.

Návrh stanoví, že pojišťovny a samostatní zprostředkovatelé musí u všech osob, které se podílejí na distribuci pojištění, zajistit, aby splňovaly podmínky odborné způsobilosti a důvěryhodnosti. Současně je jejich povinností zavést systém soustavné a pravidelné kontroly dodržování zákonných podmínek u svých vázaných zástupců. Odborná způsobilost se i nadále skládá z všeobecných a odborných znalostí. Novinkou návrhu je však požadavek na minimálně maturitní vzdělání, kterým se budou prokazovat všeobecné znalosti. Na zájemce o činnost pojišťovacího zprostředkovatele jsou tedy oproti ZoPZ kladeny vyšší nároky ohledně dosaženého vzdělání, což by mělo zajistit vyšší úroveň poskytovaných služeb ve vztahu ke spotřebitelům. Toto opatření jednoznačně vítám, neboť se domnívám, že povede k ochraně zájmů zákazníků a současně jde o dobrý způsob, jak alespoň částečně zredukovat počet pojišťovacích

⁸⁹ Vládní návrh zákona, kterým se mění ZoPZ. Důvodová zpráva k návrhu. s. 62. Dostupné z WWW: <<https://apps.odok.cz/kpl-detail?pid=RACK9LSDMR12>>.

zprostředkovatelů. Další výraznou změnou oproti ZoPZ je způsob prokazování odborné způsobilosti pojišťovacích zprostředkovatelů. Dokladem o odborné způsobilosti bude osvědčení o vykonání odborné zkoušky, kterou bude pořádat akreditovaná osoba. Ta obdrží akreditaci pro pořádání zkoušek vždy na pět let s možností dalšího prodloužení. Akreditaci bude udělovat ČNB.

Výraznou změnou, která by měla vést k „pročištění“ registru, bude skutečnost, že oprávnění k provozování bude uděleno vždy na 12 měsíců. K prodloužení bude potřeba zaplatit správní poplatek. Jestliže nedojde k prodloužení, oprávnění k činnosti zaniká a dojde k výmazu z registru. Jde o opatření, které nepochybně přispěje k redukci počtu pojišťovacích zprostředkovatelů a zamezí se výskytu tzv. „mrtvých duší“.

Návrh rozšiřuje informační povinnost vůči spotřebiteli, a to jak ze strany pojistitele, tak i pojišťovacího zprostředkovatele. Rozlišuje se povinnost sdělit informace před uzavřením a v průběhu pojištění. Z hlediska informačních povinností a způsobu jednání se spotřebitelem jako zákazníkem lze říci, že návrh koresponduje s IDD co do rozsahu pravidel.

Jak jsem již uvedl v úvodu této podkapitoly, zatím se objevily tři verze návrhu, které se vždy rozcházejí v otázce, zda by měla být zákonem regulována výše provizních odměn za sjednání rezervotvorných pojištění, zejména investičních životních pojištění. Problém spočívá v tom, že pojišťovací zprostředkovatelé jsou odměňováni pojistitelem, a to v řádu až dvojnásobku⁹⁰ ročního pojistného, přičemž odměna je vyplacena najednou po uzavření smlouvy. K tomu, aby pojistitel měl z čeho uhradit tyto vzniklé náklady, dochází vzhledem k pojistníkovi k omezení možnosti výplaty odkupného (naspořených prostředků u investičního pojištění) v prvních letech pojištění. Jinak řečeno to, co jde z pojistného do investiční složky, je pojmenováno jako počáteční náklady pojištění a je pojistitelem použito k úhradě provize, aniž by při předčasném ukončení pojištění byla investiční část pojistného vyplacena pojistníkovi. Jelikož se jedná o dlouhodobé pojistné smlouvy a provize je vyplacena ihned, dochází k tomu, že zprostředkovatel není motivován k péči o udržení pojistného vztahu, a naopak je motivován k tomu, aby po uplynutí určité doby smlouvu tzv. přepojistil a provizi

⁹⁰ Vládní návrh zákona, kterým se mění ZoPZ. Důvodová zpráva k návrhu. s. 87. Dostupné z WWW: <<https://apps.odok.cz/kpl-detail?pid=RACK9LSDMR12>>.

obdržel znovu. Původní vládní návrh nereguloval výši provizních odměn vůbec. Důvodem je skutečnost, že Ministerstvo financí nechtělo zasahovat do soukromoprávních vztahů mezi pojišťovny a zprostředkovateli. Poté se objevil poslanecký pozměňovací návrh, který v oblasti regulace provizí přišel s omezením ze stávajícího dvojnásobku ročního pojistného na zhruba 1,5 násobek, přičemž tyto provize by byly vypláceny postupně v horizontu až 5 let. To mělo dle pozměňovacího návrhu mít za následek to, že z odkupného by se měla alespoň část peněz vrátit pojistníkovi. Domnívám se však, že zde by hrozilo to, že pojišťovny by počáteční náklady pouze přesunuly do jiných poplatků a služeb, které nejsou regulovány, a pojistník by tak jako tak z odkupného neobdržel v prvních letech nic. Připouštím však, že by mohlo dojít k omezení tzv. přepojišťování smluv. Zatím posledním pozměňovacím návrhem byl návrh samotného Ministerstva financí. Ten počítá s tím, že pojistníkovi by bylo v případě zrušení smlouvy v prvních pěti letech trvání pojištění vráceno minimálně 80 % z celkového objemu pořizovacích nákladů. Osobně se domnívám, že z hlediska ochrany spotřebitele by bylo nejvhodnější variantou kombinace obou pozměňovacích návrhů, tedy povinnost vrátit většinu počátečních nákladů za současného rozvržení provizí do více let. Otázkou však zůstává, nakolik je prosazení jakékoliv regulace provizních odměn možné a průchodné. Tím, že by došlo ke zkrácení doby, po které může být vyplaceno odkupné, by totiž došlo k faktické novelizaci občanského zákoníku, podle kterého může být odkupné vyplaceno nejdříve po uplynutí dvou let řádného placení pojistného.⁹¹ Druhým problémem je skutečnost, že vztah mezi pojišťovnou a zprostředkovatelem pojištění je obchodněprávní vztah dvou soukromých subjektů, a tudíž regulace tohoto vztahu prostřednictvím omezení výše provize může být vnímána jako citelný zásah do soukromého práva.

Na závěr si dovoluji poznamenat, že s ohledem na rozsah navrhovaných změn v ZoPZ by dle mého názoru bylo vhodnějším řešením vydání zcela nového komplexního zákona, namísto preferované novely stávajícího ZoPZ. Důvodem je přehlednost zákona, když v návrhu je celá řada nově vložených písmenných paragrafů, což zejména pro spotřebitele nepřispívá k snadné orientaci v zákoně.

⁹¹ § 2842 odst. 1 věta druhá zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

4. Pojišťovací zprostředkovatelé v praxi

V této kapitole se postupně zaměřím na to, jakým způsobem jsou pojišťovací zprostředkovatelé smluvně vázáni k pojišťovně nebo nadřízeným pojišťovacím zprostředkovatelům a jaký je způsob odměňování pojišťovacích zprostředkovatelů pojišťovnami. Čerpat budu zejména ze svých osobních poznatků a dosavadních profesních zkušeností.

4.1 Jednotlivé typy zprostředkovatelských smluv a jejich obsah

Pojišťovací zprostředkovatelé, kteří jsou ve vztahu k pojišťovně nebo nadřízenému pojišťovacímu zprostředkovateli, vykonávají svou činnost na základě některého ze smluvních typů. Právní úprava je obsažena v občanském zákoníku. Hlavními smluvními typy pro úpravu vztahů vznikajících při zajištění výkonu zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví jsou smlouva o obchodním zastoupení, zprostředkovatelská smlouva a příkazní smlouva. Všechno jsou smlouvy příkazního typu, které jsou upraveny v části čtvrté, hlavě II., díle 5 občanského zákoníku. Ještě před vznikem oprávnění vykonávat činnost pojišťovacího zprostředkovatele může zájemce o tuto činnost uzavřít s pojišťovnou nebo nadřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem smlouvu o budoucí smlouvě podle § 1785 a násl. občanského zákoníku. Každá pojišťovna nebo nadřízený pojišťovací zprostředkovatelé požaduje po svých podřízených zprostředkovatelích splnění specifických podmínek, za kterých vykonávají svou činnost. Níže se proto budu věnovat výkladu jednotlivých smluvních typů spolu se shrnutím obecného obsahu těchto smluv, který se prolíná napříč smlouvami různých pojišťoven nebo nadřízených zprostředkovatelů. Největší pozornost budu věnovat smlouvě o obchodním zastoupení jakožto nejčastějšímu způsobu smluvní úpravy.

Smlouva o obchodním zastoupení je nejtypičtější smluvní úpravou v oblasti zprostředkování pojištění. Je upravena v § 2483 a násl. občanského zákoníku. Smluvními stranami jsou obchodní zástupce jako nezávislý podnikatel a zastoupený. Nejčastěji bývá zastoupeným pojišťovna a obchodním zástupcem pojišťovací zprostředkovatel. Obchodní zástupce se zavazuje vykonávat pro zastoupeného dlouhodobě činnost směřující k uzavírání určitého druhu obchodů zastoupeným nebo k uzavírání takových obchodů jménem zastoupeného a na jeho účet. Obchodem se

v tomto případě tedy rozumí uzavření pojištění. Zastoupený se naproti tomu zavazuje zaplatit za tuto činnost obchodnímu zástupci provizi. Druh obchodů, které mají být uzavírány, je vymezen ve smlouvě. Může se jednat obecně o uzavírání všech druhů pojištění, nebo jen určitého druhu či určitého pojistného produktu. Mezi obecné povinnosti obchodního zástupce patří výkon činnosti s odbornou péčí a podle pokynů zastoupeného, ochrana zájmů zastoupeného a informační povinnost vůči zastoupenému ohledně okolností důležitých pro zastoupeného. Zastoupený má povinnosti předat obchodnímu zástupci veškeré podklady a sdělit pokyny nezbytné pro výkon jeho činnosti, stejně jako povinnost neprodleně informovat obchodního zástupce, zda jím obstaraný obchod přijal nebo ne.

Obchodní zastoupení se dělí na výhradní a nevýhradní. Výhradní obchodní zastoupení znamená, že zastoupený nesmí na určeném rozhodném území nebo pro určený okruh osob využívat služeb jiného obchodního zástupce, a obchodní zástupce nesmí ve stejném rozsahu svou činnost pro jiné osoby než pro zastoupeného. V případě, že dojde k porušení povinnosti obchodního zástupce vykonávat zprostředkovatelskou činnost jako výhradní obchodní zastoupení, bývá nejčastějším řešením takového porušení možnost uložení smluvní pokuty. Smluvní pokuta je typickým institutem utvrzení dluhu upraveným v § 2048 a násl. občanského zákoníku. Její výše musí být stanovena v určené výši nebo alespoň musí být stanoven způsob, jak se výše určí. V praxi bývá většinou stanoveno, že v případě porušení povinnosti pojišťovacího zprostředkovatele jako obchodního zástupce může druhá strana uplatnit smluvní pokutu až do určité výše. Tedy je stanovena maximální výše pokuty a konečná částka je na uvážení zastoupeného. Podstatné je, že pro uložení smluvní pokuty postačí pouhé porušení povinnosti, aniž by zastoupenému vznikla škoda. Pokud však škoda vznikne, nemá v případě ujednání o smluvní pokutě zastoupený právo na náhradu škody v souvislosti s porušením povinnosti, ke které se smluvní pokuta váže. Rozdílným institutem je potom konkurenční doložka ve smlouvě o obchodním zastoupení podle § 2518 občanského zákoníku. Stranám je ponechána možnost stanovit si, že po zániku obchodního zastoupení nesmí zastoupený na určitém území nebo pro určitý okruh osob vykonávat na vlastní nebo cizí účet činnost, která by měla soutěžní povahu k podnikání zastoupeného. Maximální délka trvání konkurenční doložky je dva roky. Jedná se tedy o úpravu činnosti obchodního zástupce po ukončení obchodního zastoupení, na rozdíl od

smluvní pokuty, která utvrzuje povinnosti během trvání smlouvy. Důsledkem porušení konkurenční doložky však může být i zde uložení smluvní pokuty. Typickými důvody pro uložení smluvní pokuty je výkon činnosti i pro jiný subjekt než pro zastoupeného, dalším důvodem bývá porušení sjednaného zakazu působit jako statutární nebo jiný orgán pojišťovacího zprostředkovatele, který vykonává konkurenční činnost vůči zastoupenému.

Smlouva o obchodním zastoupení může být sjednána na dobu určitou nebo na dobu neurčitou. Pokud údaj o době sjednání není obsažen ve smlouvě nebo pokud je sjednána doba určitá, ale výkon fakticky pokračuje i po uplynutí sjednané doby, pak se na smlouvu hledí, jako by byla uzavřena na dobu neurčitou. Obchodní zastoupení tedy zaniká uplynutím doby, na kterou bylo sjednáno, výpovědí jedné ze stran, odstoupením od smlouvy a smrtí nebo zánikem smluvní strany. Vypovědět lze pouze smlouvu sjednanou na dobu neurčitou, výpovědní doba je 1 – 3 roky v závislosti na délce trvání vztahu. Výhradní obchodní zastoupení je možné vypovědět také tehdy, pokud nedojde k uzavření sjednaného počtu obchodů. V praxi bývá předem stanoven cíl produkce, tedy určitý počet uzavřených pojistných smluv za určité období, a pokud cíl není naplněn, dochází k výpovědi smlouvy (většinou ze strany pojišťovny). Ve smlouvě bývá většinou podrobně stanoveno, za jakých podmínek jsou strany oprávněny smlouvu vypovědět anebo od ní odstoupit. Odstoupením od smlouvy obchodní zastoupení zaniká v okamžiku, kdy je doručeno druhé smluvní straně. Strany si také mohou ujednat, že smlouva zanikne dnem, kdy pojišťovací zprostředkovatel jako obchodní zástupce přestane splňovat jakoukoliv podmínku pro výkon zprostředkovatelské činnosti podle ZoPZ, typicky např. ztráta důvěryhodnosti, výmaz z registru apod.

Specifickým institutem je potom zvláštní odměna podle § 2514 a násl. občanského zákoníku. Na ni vznikne obchodnímu zástupci nárok po zániku obchodního zastoupení v případě, že zastoupenému získal zástupce nové zákazníky a významně rozvinul jeho obchod a zastoupený má dosud z těchto obchodů podstatné výhody a zaplacení zvláštní odměny je s ohledem na všechny okolnosti případu spravedlivé. Výše zvláštní odměny nesmí překročit roční odměnu vypočtenou z průměru odměn získaných za posledních pět let. Nárok na odměnu však nevznikne, pokud dojde k ukončení obchodního zastoupení odstoupením zastoupeného pro podstatné porušení smluvních povinností, ukončením obchodního zastoupení samotným zástupcem bez důvodů

přičitatelných zastoupenému nebo pokud právo na zvláštní odměnu není uplatněno ve lhůtě jednoho roku od ukončení obchodního zastoupení. Z výše uvedeného je zřejmé, že zastoupený (zejména pojišťovny) v praxi prosadí do smlouvy o obchodním zastoupení takové podmínky, za kterých je možno téměř za porušení jakékoliv povinnosti nebo nesplnění podmínky odstoupit od smlouvy, že výplata zvláštní odměny nebývá v praxi příliš častým jevem.

Příkazní smlouva je upravena v § 2430 a násl. občanského zákoníku. Dříve se jednalo o smlouvu mandátní, avšak rekodifikací soukromého práva došlo ke sjednocení úpravy obchodněprávní a občanskoprávní. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku k tomu uvádí, že nová úprava „...odstraňuje dosavadní neúčelnou duplicitu občanskoprávní příkazní smlouvy a obchodní smlouvy mandátní a zavádí jediný smluvní typ odpovídající standardnímu pojetí příkazní smlouvy“⁹².

Smluvními stranami jsou zde příkazník (pojišťovací zprostředkovatel) a příkazce (typicky pojišťovna nebo nadřízený pojišťovací zprostředkovatel). Podstatou smlouvy je závazek příkazníka obstarat záležitost příkazce jeho jménem a na jeho účet. Není zde tedy kladen důraz na výsledek, ale na samotnou činnost, resp. vynaložení úsilí. Příkazce za činnost příkazníka poskytne příkazníkovi odměnu. Ta je s ohledem na charakter příkazní smlouvy vyplacena i tehdy, když se výsledek nedostaví. Stejně tak příkazce uhradí náklady vzniklé při obstarání záležitostí příkazce.

Příkazní smlouvu může příkazník kdykoliv vypovědět, a to s účinky ke konci měsíce následujícího po měsíci, kdy byla výpověď doručena. Taková výpověď nemusí být odůvodněná. Pokud však dojde k zániku příkazu ještě před obstaráním záležitosti, pak má povinnost příkazci uhradit vzniklou škodu. Příkazce může příkaz kdykoli odvolat, avšak s povinností uhradit dosud vzniklé náklady a škodu, pokud vznikne. Závazek zaniká rovněž smrtí nebo zánikem bez nástupce kterékoliv ze stran.

Posledním smluvním typem v této oblasti je zprostředkovatelská smlouva podle § 2445 a násl. občanského zákoníku. Smlouvou o zprostředkování se zavazuje zprostředkovatel, že pro zájemce zprostředkuje uzavření určité smlouvy s třetí osobou a

⁹² obcanskyzakonik.justice.cz [online]. 2016 [cit. 2016-03-04]. Konsolidovaná důvodová zpráva. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

zájemce se zavazuje zaplatit zprostředkovateli provizi. Zprostředkovatel má povinnost sdělit zájemci všechny podstatné skutečnosti, které jsou pro zájemce rozhodující pro uzavření smlouvy s třetí osobou.

Provize je splatná již dnem uzavření smlouvy, v případě sjednání provize za samotné obstarání příležitosti uzavřít smlouvu je pak provize splatná již takovým obstaráním. V praxi bývá splatnost provize nastavena až poté, co třetí osoba plní ze zprostředkované smlouvy (tradičně pojistník zaplatí první pojistné). Provize zahrnuje i náklady zprostředkovatele při plnění závazku, pokud není stanoveno jinak.

Zajímavé je ustanovení § 2452 občanského zákoníku, které výslovně zakazuje zprostředkovateli navrhnout zájemci uzavření smlouvy s osobou, o které měl nebo měl mít pochybnosti o tom, že povinnosti ze zprostředkované smlouvy bude plnit řádně a včas. Jde o ustanovení, které má v případě zprostředkování pojištění za cíl předcházet tomu, aby zprostředkovatel zprostředkoval uzavření velkého množství pojistných smluv s osobami, které nemají zájem o pojištění, resp. je zřejmé, že ani nebudou mít prostředky k úhradě pojistného. Často dochází k tomu, že zprostředkovatel za takovou třetí osobu uhradí první pojistné, aby smlouva byla aktivní a zprostředkovatel obdržel provizi. Tu sice poté, co je smlouva předčasně ukončena, musí částečně vrátit zpět, avšak zejména u zprostředkovatelů fungujících na systému multi-level marketingu se taková aktivita vyplatí, neboť jim vzroste objem sjednaných smluv a tím i jejich postavení v hierarchii uvnitř struktury „multilevel“.

Zprostředkovatelská smlouva zaniká tehdy, pokud není v ujednané době uzavřena zprostředkovávaná smlouva. Není-li taková doba ujednána, pak může kterákoli ze stran závazek zrušit oznámením druhé straně.

Ve všech typech výše uvedených smluv platí, že smlouva by měla být co nejpodrobnější, aby se předešlo případným nejasnostem při řešení sporu z takové smlouvy. Z každé smlouvy by mělo vyplývat zmocnění pojišťovacího zprostředkovatele pro výkon konkrétní specifikované činnosti. Měly by být vymezeny práva a povinnosti smluvních stran, včetně důvodů pro vypovězení smlouvy nebo odstoupení od smlouvy, stejně tak v případě uložení smluvní pokuty je třeba dbát na preciznost smluvních ujednání. Je velmi vhodné vymezit si ve smlouvě pravidla pro doručování písemností, zejména pro případ doručování výpovědi nebo odstoupení od smlouvy. Zřejmě

nejdůležitější náležitostí je poté úprava provizních podmínek, které se věnují v následující podkapitole. Nutno však podotknout, že v případě smluv, které pojišťovací zprostředkovatelé uzavírají s pojišťovnami nebo se silnými nadřízenými zprostředkovateli, které jsou právníckými osobami, mívají takové smlouvy podobu formuláře s podmínkami stanovenými touto silnější stranou. Jedná se fakticky o adhezní smlouvy, u kterých má pojišťovací zprostředkovatel minimální možnost prosadit své vlastní podmínky spolupráce.

4.2 Odměňování pojišťovacích zprostředkovatelů

Za zprostředkovatelskou činnost náleží pojišťovacímu zprostředkovateli nárok na odměnu. V závislosti na druhu smluvního uspořádání vztahů mezi zprostředkovatelem a druhou smluvní stranou, tedy plátcem odměny, se rozlišuje placení odměny (smlouva o příkazu) a provize (smlouva o obchodním zastoupení, zprostředkovatelská smlouva). Já se v této kapitole zaměřím na provizní odměňování nastavené pojišťovnami.

Hrubošová⁹³ rozlišuje čtyři kategorie provizních odměn. Jsou jimi ziskatelská provize, následná provize, superprovize a zbytková kategorie ostatních provizních odměn. S tímto rozdělením se dá v zásadě souhlasit. V následujícím výkladu se proto zaměřím na charakteristiku jednotlivých typů provizí a podmínek pro jejich výplatu a evidenci.

Nejprve považuji za vhodné zmínit, že činnost pojišťovacího zprostředkovatele je činností samostatného podnikatele, jak jsem již několikrát ve své práci uvedl. Z tohoto důvodu je provizní odměna, až na výjimky, jediným zdrojem příjmu pojišťovacího zprostředkovatele, ze kterého jsou hrazeny veškeré náklady na zprostředkovatelskou činnost. S tím souvisí i nutnost precizního ustanovení o provizních podmínkách. Pojišťovny většinou v textu smlouvy s pojišťovacím zprostředkovatelem odkazují na vlastní interní předpisy, ve kterých jsou provizní podmínky detailně upraveny. Nežádnakdy se jedná o více samostatných dokumentů a orientace v nich bývá obtížná.

⁹³ HRUBOŠOVÁ, M.: *Profese pojišťovací zprostředkovatel aneb Co by měl každý „pojišťovák“ vědět*. Praha: Linde, 2009, 119 s. ISBN 978-80-7201-775-1. s. 56-59.

Základem je tzv. ziskatelská provize (příp. sjednatelská provize apod.). Jedná se o provizi, která je pojišťovacímu zprostředkovateli vyplácena za sjednání nové pojistné smlouvy. Většinou bývá tato provize vyplácena v případě, že klient uhradí první pojistné. Provize je přitom vyplácena v procentní sazbě ze základu, kterým je souhrn ročního pojistného. Procentní sazba se liší v závislosti na konkrétním pojistném produktu. Tradičně nejvyšší sazba provize bývá za sjednání rezervotvorného pojištění, jak jsem již zmínil v podkapitole 3.2 této práce. Důvodem je relativně vysoké roční pojistné spolu s dlouhou dobou placení pojistného. Ta bývá druhým faktorem ovlivňujícím výši provize. Provizní sazby jsou upraveny v některém ze smluvních dokumentů, většinou v tzv. provizních tabulkách.

V případě, že pojistná smlouva, jejíž uzavření pojišťovací zprostředkovatel zprostředkoval, bude z nějakého důvodu ukončena, a to před uplynutím předem stanovené doby, vznikne pojišťovacímu zprostředkovateli povinnost celou provizi nebo její část pojišťovně vrátit. Povinnosti pro vracení provizí jsou součástí provizních ujednání ve smlouvě mezi zprostředkovatelem a pojišťovnou. Doba, po kterou nesmí dojít k ukončení pojistné smlouvy, bývá až tři roky (jde o tzv. „dobu ručení“). Buď může být mezi pojišťovnou a zprostředkovatelem ujednáno (resp. pojišťovnou stanoveno), že v případě ukončení smlouvy např. ve druhém roce vznikne povinnost vrátit 70 % vyplacené provize (zejména životní pojištění), nebo může být stanoveno, že provize se vrací poměrně v závislosti na době, za kterou bylo pojistné uhrazeno (neživotní pojištění). Právním základem pro ujednání o povinnosti vrátit vyplacené provize je v ust. § 2507 občanského zákoníku, podle kterého v případě, že je zřejmé, že obchod mezi zastoupeným (pojišťovnou) a třetí osobou (pojistník) nebude splněn, právo na provizi nevzniklo. Povinnost vrátit provizi vidím jako spravedlivé ujednání zejména v případě, že pojistná smlouva je ukončena pro neplacení pojistného nebo z důvodů na straně pojistníka a současně je zřejmé, že pojišťovací zprostředkovatel ukončení smlouvy nezabránil nebo se o to nepokusil, ačkoli mu v tom nebránila objektivní překážka. V takovém případě by totiž fakticky obdržel zprostředkovatel provizi za činnost, kterou by vykonal nedostatečně a dotoval by ji pojistitel. Jiná situace je v případě, kdy k ukončení pojistné smlouvy dojde v době, kdy už pojišťovací zprostředkovatel s pojišťovnou nespolupracuje. V té době už totiž nemůže rozhodování pojistníka svým působením ovlivnit. Praxe bývá bohužel dokonce taková, že po

ukončení spolupráce dostane pojistný kmen bývalého spolupracujícího zprostředkovatele (soubor všech smluv v jeho péči) pod správu nový pojišťovací zprostředkovatel, který kontaktuje všechny pojistníky a nabízí jim přepojištění smluv. V případě, že pojistník souhlasí, vznikne novému pojišťovacímu zprostředkovateli velmi snadno nárok na ziskatelskou provizi, bývalému pojišťovacímu zprostředkovateli naopak vznikne povinnost celou provizi nebo její část pojistiteli vrátit. V takovém případě je ustanovení o povinnosti vrátit provizi krajně nespravedlivé, avšak vždy platí, že smlouva je uzavřena z vlastní vůle pojistníka a ukončení původní smlouvy je na jeho žádost, proto je velmi obtížné nekalé praktiky prokazovat. Obecně se však domnívám, že institut vracení provizí je ve své podstatě spravedlivý a reflektuje (resp. měl by nastavenými podmínkami reflektovat) skutečnou peněžní hodnotu, kterou z pojistného získá pojišťovna.

Velmi často bývá ze ziskatelské provize, na kterou vznikne zprostředkovateli nárok, odvedena část této provize na další účelová konta. Jedná se především o tzv. „zádržný fond“⁹⁴, popř. o speciální konta určená např. pro příspěvek pojišťovacího zprostředkovatele na pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou jeho činností (v případě, že pojišťovna odpovídá za škodu a strany se tak dohodly). Zádržný fond je speciální konto, na které je odváděna předem stanovená procentuální část z každé ziskatelské provize, popř. ze souhrnu provizí za dané období. V praxi bývá odvod ve výši 10 – 15 % z provize za dané období. Ve smlouvě s pojišťovacím zprostředkovatelem je většinou stanovena cílová částka, jejíž naplnění je okamžikem, kdy pojišťovna přestane strhávat část ziskatelských provizí do zádržného fondu. Primárním účelem je kumulace určitých prostředků pro případ, že pojišťovacímu zprostředkovateli vznikne povinnost vrátit ziskatelskou provizi nebo její část v případě předčasného ukončení pojistné smlouvy. V takovém případě jsou totiž k úhradě závazku přednostně použity prostředky zádržného fondu. Častou praxí bývá dohoda mezi pojišťovnou a zprostředkovatelem pojištění, že zádržný fond bude sloužit jako evidence a způsob úhrady všech druhů pohledávek pojišťovny za zprostředkovatelem, nejenom z titulu vracení ziskatelských provizí. Ve skutečnosti se nejedná o faktickou kumulaci peněžních prostředků, nýbrž o pozastavení výplaty části ziskatelské provize a její

⁹⁴ HRUBOŠOVÁ, M.: *Profese pojišťovací zprostředkovatel aneb Co by měl každý „pojišťovák“ vědět*. Praha: Linde, 2009, 119 s. ISBN 978-80-7201-775-1. s. 57.

evidence pro případy výše uvedené. Po uplynutí určité doby, zpravidla doby ručení, je pak zadržaná část provize vyplacena pojišťovacímu zprostředkovateli. S ohledem na délku doby ručení je pak ve smlouvě ujednáno, že zádržný fond může plnit svou funkci po určitou dobu i po ukončení spolupráce mezi pojišťovnou a zprostředkovatelem, včetně práv a povinností z toho vyplývajících.

Výplata provize bývá prováděna zpravidla jednou měsíčně a pojišťovací zprostředkovatel obdrží vyúčtování všech ziskatelských provizí, na které mu v daném období vznikl nárok a které mu byly vyplaceny. Součástí vyúčtování je i přehled provizí, které byly odúčtovány (tj. vznikla povinnost je vrátit a byly strženy ze zádržného fondu), přehled odvodů na jednotlivá účelová konta a aktuální hodnota zádržného fondu. Vyúčtování ziskatelských provizí může být zprostředkovateli zasláno písemně, častější a praktičtější formou je potom doručení prostřednictvím elektronického informačního portálu dané pojišťovny, kam má zprostředkovatel zřízený dálkový přístup. Nevýhodou může být případné prokazování doručení v případě řešení sporu z provizí, zvláště pokud je na doručení vyúčtování vázána např. splatnost pohledávky, neboť lze obtížně prokazovat, že zprostředkovatel se skutečně v elektronickém informačním portálu s vyúčtováním seznámil, resp. že se vyúčtování dostalo do jeho dispozice. Stejně tak vidím jako nevhodnou tu skutečnost, že ve vyúčtování zprostředkovatel obdrží většinou přehled provizí s údaji o tom, za jaké uzavřené smlouvy je provize obdržena, avšak vyúčtování již neobsahuje výši provizní sazby, na základě které byla provize vypočtena. Z tohoto důvodu bývá součástí smluvních ujednání domněnka, že neuplatní-li zprostředkovatel do určité doby od obdržení vyúčtování námitky proti výši provizí v něm uvedených, má se za to, že s vyúčtováním souhlasí.

Další provizní kategorií je následná provize, která je také někdy nazývána pečovatelskou provizí. Ta bývá vyplácena u dlouhodobých pojištění zpravidla od druhého roku trvání pojištění, a je vzhledem k provizi za sjednání výrazně nižší. Z charakteru této provize vyplývá, že by měla být vyplácena u pojistných smluv, které pojišťovací zprostředkovatel spravuje, tedy o které „pečuje“. Provize bývá nižší s ohledem na skutečnost, že správa pojistné smlouvy vyžaduje značně menší míru úsilí, než vyhledání klienta a sjednání smlouvy. U následné provize může pojišťovna uplatňovat nárok na její vrácení podobně jako u ziskatelské provize. Zde však uvádím,

že každá pojišťovna má tuto oblast upravenou rozdílně a nelze vypořádat nějaké společné obecné znaky pro stanovení výše následné provize, ani pro odúčtování těchto provizí.

Superprovize je provizní odměnou, která je vyplácena pojišťovacímu zprostředkovateli za vedení skupiny jemu podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů v rámci určité organizační struktury. Jde o situaci, kdy pojišťovacímu zprostředkovateli vznikne nárok na odměnu (superprovizi) v určité procentní sazbě ze získatelských provizí všech pojišťovacích zprostředkovatelů, kteří mu jsou v rámci hierarchie určité struktury podřízeni. Pravidla pro výplatu a odúčtování jsou stejná jako v případě získatelských provizí. V případě, že podřízenému zprostředkovateli vznikne povinnost vrátit získatelskou provizi, musí jeho nadřízený zprostředkovatel vrátit i odpovídající část vyplacené superprovize.

Jako ostatní provize Hrubašová uvádí provizi za prolongaci (prodloužení pojistné smlouvy za další pojistné období), provizi za dynamiku neboli inflační navýšení (pokud pojistník přijme inflační navýšení pojistného), provizi za změnu (z navýšení pojistného při sjednání připojištění), provizi za produkci (jednorázová odměna z celkové produkce pojistného za určité období) a garantovanou/fixní provizi.⁹⁵

Ohledně provize za změnu se domnívám, že se jedná fakticky o součást získatelské provize, neboť se jedná o provizi za sjednání pojištění. Nic na tom nemění skutečnost, že jde pouze o dílčí součást již existujícího pojistného vztahu, neboť provize je vyplácena z hodnoty pojistného za takové připojištění a ve stejné sazbě, jako hlavní pojištění, a rovněž se uplatní stejná pravidla jako pro odúčtování získatelské provize.

Garantovaná provize, nebo také fixní provize, je odměna pro pojišťovací zprostředkovatele, popř. zájemce o výkon činnosti pojišťovacího zprostředkovatele (v případě, že ještě nemají oprávnění k výkonu činnosti), která je vyplácena v počátečním období spolupráce bez ohledu na zprostředkování pojistných smluv. Podmínky pro výplatu si určuje každá pojišťovna různě. Jedná se o finanční podporu poskytnutou za splnění určitých kritérií (např. účast na předepsaných školeních, plnění pokynů nadřízených apod.), a to z důvodu, že noví zájemci o výkon zprostředkovatelské

⁹⁵ HRUBAŠOVÁ, M.: *Profese pojišťovací zprostředkovatel aneb Co by měl každý „pojišťovák“ vědět*. Praha: Linde, 2009, 119 s. ISBN 978-80-7201-775-1. s. 59-60.

činnosti zpravidla začnou s pojišťovnou spolupracovat ještě před získáním oprávnění k výkonu zprostředkovatelské činnosti, tudíž nemohou zprostředkovávat uzavírání pojistných smluv a obdržet ziskatelskou provizi. Garantovaná provize tak může být v počáteční činnosti jejich jediným příjmem. Podle smluvních ujednání může být i garantovaná provize zatížena povinností za určitých okolností tuto provizi vrátit. Na rozdíl od ziskatelské provize, kde je odúčtování odvozeno od zániku pojistné smlouvy, se zde odúčtování provize odvozuje od ukončení spolupráce mezi pojišťovnou a zprostředkovatelem pojištění v předem stanovené době. Označení provize jako „garantované“ tak může být zavádějící, protože garantovaná je pouze ve smyslu k uzavírání smluv, jejich správě apod. (tj. garantovaná bez ohledu na faktickou zprostředkovatelskou činnost).

Závěr

Jako cíl své práce jsem si stanovil analýzu dosud platného právního stavu v oblasti zprostředkování pojištění, a to jak ve srovnání s historií tohoto odvětví, tak s budoucí podobou právní úpravy. Shodou okolností totiž došlo v průběhu zpracování textu této práce k přijetí nové evropské směrnice IDD, která je co do dosažení cíle závazná pro všechny členské státy EU, tedy i pro ČR. Dá se tedy říci, že téma zpracované touto prací je velmi aktuální záležitostí.

Troufám si tvrdit, že se mi touto prací podařilo naplnit cíle, které jsem si v úvodu stanovil. Každá témata, kterým se věnuji v jednotlivých kapitolách, jsem se snažil nejprve popsat a uvést čtenáře do dané problematiky. Poté bylo mou snahou, často za pomoci odborné literatury či odborných článků, analyzovat konkrétní popisovaný stav. Mou snahou bylo vyjádřit i vlastní náhled a názory na danou problematiku. Při zpracování jsem tedy vycházel zejména z dostupné odborné literatury, odborných internetových zdrojů a v neposlední řadě z vlastních zkušeností s problematikou zprostředkování pojištění. S tím souvisí i mé konstatování, že v souvislosti se studiem odborné literatury a s psaním textu této práce obecně jsem si výrazným způsobem rozšířil své znalosti tématu zprostředkování pojištění, a to zejména v oblasti práva EU, neboť při svých dosavadních profesních zkušenostech jsem se setkal výlučně s úpravou národní.

Práci jsem rozdělil do čtyř kapitol. V první kapitole se věnuji pojišťovnictví jako samostatnému a specifickému odvětví ekonomiky. Zároveň jde o odvětví velmi dynamické, proto se domnívám, že je potřeba věnovat mu pozornost. Mojí snahou bylo vymezení pojmu pojišťovnictví, včetně historického exkurzu do tohoto odvětví ekonomiky. Historický náhled je dle mého názoru důležitou součástí výkladu každého tématu, tedy nejen pojišťovnictví, neboť pomáhá chápat souvislosti a v daném případě odpovídá na otázku, jaký byl vývoj současné právní úpravy. Konkrétně v oblasti pojišťovnictví je zajímavé, že pojištění a pojišťovnictví sahá až do doby antiky, tedy kolébky moderní civilizace, avšak tato oblast byla na dlouhou dobu mimo zájem právní regulace, popř. jen zcela okrajově. Na závěr první kapitoly se věnuji jednotlivým distribučním sítím v pojišťovnictví a snažím se o vymezení pojišťovacích zprostředkovatelů v systému pojišťovnictví.

Druhá a třetí kapitola jsou stěžejní části mé práce a tvoří její jádro. V úvodu druhé kapitoly navazuji na závěr předchozí kapitoly a snažím se o pojednání o pojišťovacích zprostředkovatelích jako o nejvýznamnějším distribučním kanálu v pojišťovnictví, včetně uvedení důvodů, proč tomu tak je. Po krátkém náhledu do minulosti a přehledu vývoje činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů následuje poměrně rozsáhlá analýza stále ještě platné právní úpravy, obsažené v ZoPZ. Na první pohled je zřejmé, že tato úprava vychází z tehdy platného práva EU, a kromě harmonizace má za cíl zejména ochranu spotřebitelů, tedy zájemců o pojištění a pojistníků. ZoPZ evropský rámec daný směrnicí 2002/92/ES i překračuje, a to zejména v kategorizaci pojišťovacích zprostředkovatelů. Počet těchto kategorií působí nepřehledně, a to zejména s ohledem na spotřebitele. Takováto přílišná regulace je pak ve výsledku kontraproduktivní vzhledem k požadavku na přehlednost. Další nedostatky platné právní úpravy spatřuji v nedostatečné úpravě podmínek a skutečností zapisovaných do registru pojišťovacích zprostředkovatelů a dále oblast odborné způsobilosti pojišťovacích zprostředkovatelů. Problematice, včetně vlastních návrhů řešení, se věnuji buď při výkladu samotných institutů platné úpravy, nebo následně ve třetí kapitole. Třetí kapitola je další důležitou částí mé práce, neboť v ní pojednávám o právní úpravě zprostředkování pojištění na úrovni EU včetně současné Směrnice IDD, a následně představuji návrhy na novelu současného ZoPZ, které vychází právě ze Směrnice IDD. Po krátkém shrnutí dosavadní úpravy věnuji podstatnější část aktuálně platné Směrnici IDD, která vytváří právní rámec pro budoucí právní úpravu každého členského státu na několik dalších let do budoucna. Věnuji se důvodům pro přijetí i samotným institutům a obecně charakteru nové směrnice. Vývoj v jednotlivých zemích ukázal, že původní směrnice 2002/92/ES nebyla dostatečně konkrétní, což vedlo k rozdílnému výkladu směrnice v jednotlivých zemích. Směrnice IDD konkretizuje a podrobně se věnuje jednotlivým institutům, jež jsou předmětem harmonizace. Dochází k prohloubení ochrany spotřebitele, což se projevuje rozšířením jeho práv na informace, ale ve svém důsledku i zpřísněním podmínek pro výkon činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů a vztažením působnosti IDD v některých oblastech i na zaměstnance pojišťoven. Negativními důsledky nové směrnice by mohlo být dočasné zvýšení ceny pojištění v souvislosti s přechodem na důkladnější informování klientů a s tím souvisejících nákladů pro zprostředkovatele, stejně jako s povinností průběžně udržovat

a přezkoumávat odbornou způsobilost jednotlivých pojišťovacích zprostředkovatelů. Skutečné důsledky nové úpravy však ukáže až čas, a to v horizontu několika následujících let.

V poslední kapitole je mou snahou přiblížení toho, jak jsou pojišťovací zprostředkovatelé smluvně vázáni ke svým obchodním partnerům, zejména k pojišťovnám. Vymezují základní smluvní typy včetně obsahu smluv, resp. toho, co by mělo být jejich obsahem. Dále se věnují odměňování pojišťovacích zprostředkovatelů, tedy jaké jednotlivé typy odměn pojišťovací zprostředkovatelé za jednotlivé činnosti mohou obdržet. Součástí tohoto výkladu je i stanovení podmínek, za kterých vzniká zejména pojišťovnám regresní nárok na vrácení nejen ziskatelských, ale i garantovaných a jiných provizí. V této kapitole čerpám zejména ze svých osobních zkušeností.

Je nepochybné, že v nejbližší době dojde v oblasti zprostředkování pojištění na úrovni národní úpravy k podstatným změnám. Pevně věřím, že tato práce může čtenářům posloužit jako kvalitní a komplexní zdroj pro získání informací, neboť zahrnuje jak vývoj dosavadní úpravy včetně současného platného stavu (národního i evropského), tak nastiňuje předpokládaný vývoj národní úpravy po transpozici směrnice IDD.

Název práce, shrnutí, klíčová slova a jejich překlad do anglického jazyka

Název práce / Title of the thesis

Právní úprava činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů.

Legal regulation of insurance intermediaries activities.

Klíčová slova / Key words

Pojišťovací zprostředkovatelé / Insurance intermediaries

Spotřebitel / Consumer

Směrnice o distribuci pojištění / Insurance Distribution Directive

Abstrakt

V této diplomové práci se zabývám komplexním pohledem na právní úpravu činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů, včetně pohledu do historie, analýzy současné národní i evropské úpravy a předpokládaného vývoje národní úpravy. Práci jsem rozdělil do čtyř kapitol. První kapitola je věnována pojišťovníctví jako specifickému ekonomickému odvětví. Vymezuji zde pojem pojišťovníctví, zabývám se historií tohoto odvětví a v krátkosti zmiňuji současnou platnou právní úpravu pojišťovníctví v ČR. Na závěr první kapitoly analyzuji jednotlivé distribuční sítě v pojišťovníctví s poukazem na zařazení pojišťovacích zprostředkovatelů jako nejvýznamnějšího distribučního kanálu. Ve druhé kapitole se podrobně věnuji významu pojišťovacích zprostředkovatelů a charakteru jejich činnosti. Stejně jako u první kapitoly, i zde se v krátkosti zabývám historickým exkurzem na činnost pojišťovacích zprostředkovatelů. Podstatná část této kapitoly je věnována platné právní úpravě, z níž nejdůležitější instituty jsou analyzovány v samostatných podkapitolách. Postupně se zabývám zákonem o pojišťovacích zprostředkovatelích jako celkem, jednotlivými kategoriemi pojišťovacích zprostředkovatelů, podmínkami výkonu jejich činnosti a rovněž výkonem dohledu ze strany České národní banky. Poté ve stručnosti uvádím přehled jednotlivých profesních organizací pojišťovacích zprostředkovatelů a zdůrazňuji jejich význam, který spočívá ve vytváření etických kodexů, čímž přispívají k profesionalizaci pojišťovacích zprostředkovatelů. Ve třetí kapitole se zaměřuji na právní úpravu na úrovni Evropské

unie a související předpokládané změny v české právní úpravě. Nejprve se v krátkosti věnuji předchozí právní úpravě, vyjádřené zejména ve směrnici o zprostředkování pojištění, podstatnou část však věnuji aktuální platné právní úpravě představované novou směrnicí o distribuci pojištění. S tím pak souvisí mé zhodnocení dosavadní národní právní úpravy a její předpokládané změny. V poslední kapitole se zaměřuji na fungování pojišťovacích zprostředkovatelů ve vztahu k ostatním smluvním subjektům, zejména k pojišťovnám. Uvádím přehled nejčastějších smluvních typů, které mezi sebou pojišťovny a pojišťovací zprostředkovatelé uzavírají, a dále se zabývám jednotlivými druhy odměn pojišťovacích zprostředkovatelů a pravidly, která jsou mezi stranami dohodnuta ohledně jejich výplat.

Abstract of the thesis

In this thesis I deal with a comprehensive view of the legal regulation of the activity of insurance intermediaries, including a look into the history, analysis of the current national and European legislation and the expected development of national regulations. Work has been divided into four chapters. The first chapter is dedicated to the insurance industry as a specific economic sector. Here I define the concept of insurance, dealing with the history of the industry and briefly mention the existing legal regulations of insurance in the Czech Republic. At the end of the first chapter I analyze the various distribution networks in the insurance industry with reference to the inclusion of insurance intermediaries as the most important distribution channel. The second chapter is devoted to detailing the significance of insurance intermediaries and the nature of their activities. Similar to the first chapter, here is also a part briefly focused on a historical development of insurance intermediaries activities. A substantial part of this chapter is devoted to current legislation, of which the most important institutions are analyzed in separate sections. Gradually deal with the Insurance Intermediaries Act as a whole, individual categories of insurance intermediaries, the conditions of the exercise of their activities as well as supervision by the Czech National Bank. After that I give an overview of various professional organizations of insurance intermediaries and emphasize their importance, which consists in creating a code of ethics, thus contributing to the professionalization of insurance intermediaries. The third chapter focuses on the regulation by the European Union and associated anticipated changes in Czech legislation. First, a brief devoted to

the previous legislation, expressed mainly in the Insurance Mediation Directive, then I present a main portion of the current positive legal regulation presented by the new Insurance Distribution Directive. This is then related my evaluation of existing national legislation and its expected changes. The last chapter focuses on the functioning of insurance intermediaries in relation to other treaty bodies, especially to insurance companies. I give an overview of the most common types of contracts, which together insurers and insurance intermediaries closed, and also deal with various kinds of rewards of insurance intermediaries and rules that are agreed between the parties regarding their salaries.

Seznam použité literatury:

- ADOLT, Jiří a Petr SUCHÁNEK. *Pojišťovací zprostředkovatelé*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2005, xii, 412 s. Právní rukověť (ASPI). ISBN 80-7357-096-3.
- BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. 549 s. ISBN 978-80-7400-440-7.
- HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, xxxiv, 792 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3.
- HRADEC, Milan, Václav KŘIVOHLÁVEK a Jana ZÁRYBNICKÁ. *Pojištění a pojišťovnictví*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005, 215 s. ISBN 80-86754-48-0.
- HRADEC, Milan a Jana ZÁRYBNICKÁ. *Vybrané statě z pojišťovnictví*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2003, 115 s. ISBN 80-86754-09-x.
- HRUBOŠOVÁ, M.: *Profese pojišťovací zprostředkovatel aneb Co by měl každý „pojišťovák“ vědět*. Praha: Linde, 2009, 119 s. ISBN 978-80-7201-775-1.
- JÍLEK, Josef. *Finanční trhy a investování*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. Finanční trhy a instituce. ISBN 978-80-247-1653-4.
- KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010, 352 s. ISBN 978-80-87212-45-5.
- KUTINA, Zdeněk. *Profese: pojišťovací makléř*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010. ISBN 978-80-7408-038-8.
- MARVAN, Miroslav. *Dějiny pojišťovnictví v Československu. 1 díl, Dějiny pojišťovnictví v Československu do roku 1918*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1989. 360 s.
- MARVAN, Miroslav; CHALOUPECKÝ, Josef. *Dějiny pojišťovnictví v Československu. Díl 2, Dějiny pojišťovnictví v Československu (1918-1945)*. 1.vyd. Bratislava : Alfa Konti, 1993. 426 s. ISBN 80-88739-01-2.
- MARVAN, Miroslav; CHALOUPECKÝ, Josef. *Dějiny pojišťovnictví v Československu. Díl 3, Dějiny pojišťovnictví v Československu (1945-1992)*. 1.vyd. Praha : Česká pojišťovna, 1997.
- MESRŠMÍD, Jaroslav. *Pojišťovnictví v globálním prostředí*. První vydání. Praha: Kamil Mařík - Professional publishing, 2015. ISBN 978-80-7431-150-5.
- PŘIKRYL, Vladimír; ČECHOVÁ, Jana. *Zákon o pojišťovnictví s komentářem*. Vyd. 1. Praha: ORAC, 2001, 190 s. ISBN 80-86199-35-5.
- SEMERÁK, Augustin; MESRŠMÍD, Jaroslav. K zákonu o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. *Pojistné rozpravy 14: pojistně teoretický bulletin*. 2004. Číslo 14, s. 33. ISSN 0862-6162.
- SCHELLE, Karel; HRADEC, Milan. *Historie právní úpravy pojišťovnictví*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2006. 122 s., ISBN 80-86861-52-X.
- SPIRIT, M.: *Pojistné právo*. Praha: Vysoká škola ekonomická. Fak. mezinárodních vztahů, 2000, 276 s. ISBN 80-245-0109-0.

ŠKOPOVÁ, Věra. *Pojistné právo*. 1. přeprac. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1997. 180 s . ISBN 80-7079-488-7.

ŠKOPOVÁ, Věra. *Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, xi, 291 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-476-7.

TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ a Jiří MALENOVSKÝ. *Právo Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). ISBN 978-80-87576-53-3.

ZUZANÁK, Aleš; ŠULCOVÁ, Jaroslava; HORA, Jan: *Příručka pro zprostředkovatele pojištění*, Praha: Linde, 2011., 2. vydání, 239 s. ISBN 978-80-7201-838-3.

Seznam internetových zdrojů a dokumentů dostupných na internetu:

Konsolidovaná důvodová zpráva k občanskému zákoníku.

Dostupné z WWW:

<http://http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ_konsolidovana-verze.pdf>.

Výpis z registru subjektů vedeného ČNB.

Dostupné z WWW:

<https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB24.SUBJECTS_COUNTS_2>.

Souběh činností pojišťovacího makléře a pojišťovacího agenta v rámci jedné pojistné smlouvy.

Dostupné z WWW:

<https://www.cnb.cz/cs/faq/soubeh_cinnosti_pojistovaciho_maklere_a_pojistovaciho_agenta.html>.

Seznam škol, školicích zařízení a specializovaných profesních institucí poskytujících vzdělávací programy zaměřené na dosažení odborné způsobilosti pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí.

Dostupné z WWW:

<http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/povolovaci_schvalovaci_rizeni/poj_zprostredkovatele_likvidatori/seznam_skolici_zarizeni.html>.

Metodika k podávání žádosti PZ.

Dostupné z WWW:

<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/povolovaci_schvalovaci_rizeni/poj_zprostredkovatele_likvidatori/download/Methodika_k_podavani_zadosti_PZ.pdf>.

Stanovy AFIZ.

Dostupné z WWW:

<<http://www.afiz.cz/stanovy/>>.

Stanovy AČPM.

Dostupné z WWW:

<http://acpm.cz/files/Stanovy_upraven____20095bdbb662e7170b2ec0e49387ab19dd7e.pdf>.

Stanovy USF.

Dostupné z WWW:

<<http://www.usfcr.cz/wp-content/usf-dokumenty/stanovy-usf.pdf>>.

<<http://www.acpm.cz> >

< <http://www.afiz.cz>>

<<http://www.bipar.eu> >

<<http://www.wfii.net> >

<<http://www.cnb.cz> >

<<http://www.cap.cz> >

<<http://www.eur-lex.europa.eu>>

<<http://www.opojisteni.cz>>

<<http://www.mfcr.cz>>

<<http://www.ovbjournal.cz>>

<<http://www.pojistnyobzor.cz>>

Seznam použitých právních předpisů:

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Dekret presidenta republiky č. 103/1945 Sb., o znárodnění soukromých pojišťoven.

Zákon č. 145/1934 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 147/1934 Sb., o zabezpečení nároků pojistníků v pojištění soukromém a o státním dozoru na soukromé pojišťovny, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška Ministerstva financí č. 582/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí, ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/97 ze dne 20. 1. 2016 o distribuci pojištění.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/92/ES ze dne 9. 12. 2002 o zprostředkování pojištění.

Doporučení Komise 92/48/EHS ze dne 18.12.1991 o zprostředkovatelích pojištění.

Směrnice Rady 77/92/EHS ze dne 13. 12. 1976 o opatřeních k usnadnění účinného výkonu svobody usazování a volného pohybu služeb u činnosti pojišťovacích agentů a makléřů.

Seznam použitých zkratk:

AČPM – Asociace českých pojišťovacích makléřů

AFIZ – Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců České republiky

BIPAR – Evropská federace pojišťovacích zprostředkovatelů

ČNB – Česká národní banka

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

EUR – Euro

IDD – Směrnice o distribuci pojištění

PČR – Parlament České republiky

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

USF – Unie společností finančního zprostředkování a poradenství

WFII – Světová federace pojišťovacích zprostředkovatelů

ZoPZ – Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích